

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

2⁽¹⁰⁰⁾
2009

ВИ ЧИТАЄТЕ *100-те* ЧИСЛО НАШОГО ЧАСОПИСУ. В НЬОМУ:

- **ЩО МОЖЕ ОЧІКУВАТИ УКРАЇНА ВІД НОВОГО ПАТРІАРХА РПЦ?**
- **НЕ ГАНЬБИМО СЕБЕ ПЛАЧЕМ НАД НАШИМИ ПОРАЗКАМ –
БЕРЕСТЕЧКО, БАТУРИН, КРУТИ...**
- **ПРЕМ'ЄР НІКОЛИ НЕ ДЕМОНСТРУЄ ВІДКРИТО СВОЮ РЕЛІГІЙНІСТЬ**
- **ВАТИКАН ПОЧАВ БОРОТЬБУ ІЗ ЧУДОТВОРЧІСТЮ,
ЯКОЇ БАГАТО Є І В УКРАЇНІ**
- **ВІД КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКОЇ ЛАВРИ ЩОМІСЯЦЯ
МАЄМО АНТИДЕРЖАВНІ ХРЕСТОХОДИ**
- **РИМО-КАТОЛИКИ ІТАЛІЇ ТА ІСПАНІЇ НЕАДЕКВАТНІ
ЩОДО ІДЕНТИЧНОСТІ УГКЦ**
- **ПРОТЕСТАНТИ ТАКОЖ МАЮТЬ ЗНАТИ,
А НЕ НЕХТУВАТИ ДЕРЖАВНУ МОВУ УКРАЇНИ**

СТОРІНКА КОНФЕСІЇ:

ЦЕРКВА «ДІМ СЛАВИ БОЖОЇ»

МАЄМО 100-ТЕ ЧИСЛО НАШОЇ «РЕЛІГІЙНОЇ ПАНОРАМИ»

Дорогий Читачу! Насамперед вітаю і дякую Вам за те, що Ви є передплатниками нашого щомісячника в час виходу у світ його сотого числа. «Релігійна панорама» з'явилася як інформаційно-аналітичне періодичне видання у червні 2000 року. Засновником її був Центр релігійної інформації і свободи Української Асоціації релігієзнавців. В презентаційному числі часопису її видрук вітали тодішній глава Адміністрації Президента України Володимир Литвин, заступник голови Держкомрелігій М.Новиченко, Предстоятелі УПЦ МП митрополит Володимир (Сабодан), УГКЦ владика Любомир Гузар, УАПЦ митрополит Мефодій, РКЦУ архієпископ Мар'ян Яворський. Ми одержали побажання від Голови ВСО ЄХБ Г.Коменданта, Президента Церкви АСД В.Крупського, ст. пресвітера Союзу ВЦХЄВУ В.Райчинця, єпископа УЛЦ В.Горпинчука. Мали вітання від Президента Управління Церкви Ісуса Христа Святих останніх днів О.Манжоса, головного рабина Києва і України Якова Блайха. Нас вітали харизмати, буддисти, мусульмани, багаї. Ніби відповідаючи їм, я у своїй першій передмові запевнив, що наш часопис буде обстоювати свободу релігії і віросповідань, сприятиме толерантизації міжконфесійних відносин, формуванню законом визначеної системи державно-церковних відносин. Я обіцяв в публікаціях часопису дотримуватися принципів об'єктивності, позаконфесійності, світоглядної незаангажованості, історизму, толерантності. Наскільки нам удалося зреалізувати ці наміри, судити про це насамперед не нам – редакційній колегії, а Вам – нашим читачам. У будь-якому разі на неодноразово задані нам деким із конфесійно заангажованих читачів питання про наші симпатії до якихось вірувань чи релігійних організацій, про виявлення найбільш реакційних релігійних спільнот, ми відповідали, що то не наш профіль – давати оцінку конфесій за їх віровченням на їх істинність, цінність чи бажану функціональність. Ми – не богословське видання якоїсь релігійної спільноти. Тому часопис ігнорував і не видруковував надіслані нам листи з осудом тієї чи іншої конфесії, інколи грубими оцінками свого релігійного сусіда. Ми не друкували одержані рукописи з приводу відкриття кимось коду Священних книг, спілкування з іпостасями Святої Трійці чи ж кимось із святих, про різні чудотворства чи чудодійства. Редакція, шануючи релігійні почуття кожної людини, не завжди їй відповідала на ці «послання», бо ж тоді прийшлося б засвідчувати авторам таких їх навіть елементарну неосвіченість, тенденційність в оцінках релігійних подій чи в довільному поводженні із священними текстами. В одному ми були небайдужі. Це у несприйнятті прагнення так заполітизувати діяльність деяких релігійних спільнот – Церкви, братств, єпархій, управлінь, що вона зрештою поставала як антиукраїнська, антидержавна, як перепона нашому національному відродженню. Тут ми були і будемо непримиренні. Жодний член нашої редакції не належить до якоїсь політичної партії, але всі ми належимо до українських українців, не до малоросів чи хохлів. В захисті наших українських національних інтересів у нас немає поваги навіть до високого титулу чи посади церковних діячів, якщо у своїх діях чи помислах, навіть у мовчанці вони служать колишнім колонізаторам українського народу, зорієнтовані на ліквідацію під різними гаслами, зокрема «Святої Русі», слов'янської едно-

Продовження на 3-й стор. обкладинки.

Головний редактор:
А.Колодний

Редколегія:
Л.Філіпович
О.Недавія
П.Павленко

Засновник:
Українська Асоціація
релігієзнавців
(Центр релігійної інформації
та свободи)

Свідоцтво КВ № 4407 від
20.07.2000 р.
Державного Комітету
інформаційної політики,
телебачення і радіомовлення
України

Адреса редакції:

01001, Київ-1,

Трьохсвятительська 4,
к. 323.

Тел.(044) 279-04-18,
Факс: 279-48-12.

e-mail: uar-press@online.ua

Передплатний індекс:
2 1 9 5 3

**Каталог видань
Журнали України**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

ЗМІСТ

Релігійне життя України	2
Супільне буття релігії і Церкви	2
Православ'я	4
Світ і греко- і римо-католицизму	10
Життя протестантів	11
Харизмати України	12
Мусульмани в Україні	13
Національні релігії	14
Нові релігійні течії України	14
Релігія в сучасному світі	15
Релігія і світ	15
Католицизм	17
Протестантизм	19
Православ'я	20
Мусульманський світ	22
Будизм	22
Індуїзм	23
Нові релігійні течії	23
Свобода совісті	24
Актуальна тема	40
Патриарх Кирило і Україна	40
Виховувати на героїці а не на поразках	45
Релігійна мережа України	48
Анонс	70
Новини релігійної та релігієзнавчої літератури ...	71
Сторінка конфесії	73
Церква «Дім слави Божої»	73
Цікаво знати	80

РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ

СУСПІЛЬНЕ БУТТЯ РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ

Львівська міська рада звернулася до Президента України з проханням **ініціювати процес надання УГКЦ статусу «репресованої Церкви»**. «Численні випадки репресій щодо вірних та священнослужителів УГКЦ, включно з їх фізичним знищенням та вивезенням до Сибіру, практика експропріації майна, руйнація церков чи їх використання не за призначенням свідчать про цілеспрямовану діяльність, спрямовану на насильницьку ліквідацію Української Греко-Католицької Церкви», - говориться у Зверненні Ради. Проте питання це не є таким простим, як те здається на перший погляд. Насамперед потрібно засвідчити факт репресування Церкви саме державою (мала місце репресія скоріше з боку КППС), державою українською, а не всесоюзною. Відомо ще, що Церква ця не зникла, а з новою ієрархією продовжувала свою діяльність в «катакомбних умовах» та ін. До того ж, якщо порушувати питання реабілітації, то його слід вирішувати комплексно. Мала місце ліквідація у довоєнний час Української Автокефальної Православної Церкви, потім були репресовані Свідки Єгови, Християни віри євангельської-п'ятидесятники, кримські мусульмани, кримчаки, Рада Церков ЄХБ та інші. То ж Відділення релігієзнавства ініціює проведення науково-практичної конференції з цього питання.

Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ щороку називає двох своїх почесних наукових співробітників. Один із них із зарубіжжя, а другий – з якоїсь установи України. Своїми Почесними науковими співробітниками за 2008 рік Вчена Рада ВР ІФ НАН України назвала доктора філософських наук, професора Академії праці і соціальних відносин (Москва, Росія) Катерину Елбакян і доктора філософських наук, професора, завідуючого кафедрою релігієзнавства і теології Прикарпатського університету Святослава Кияка.

Від найвищої державної нагороди України – звання «Герой України» - відмовився колишній дисидент, проректор Українського Католицького Університету Мирослав Маринович. Він вважає, що в час політичної, фінансової і духовної криз нагородження виглядає своєрідним політичним торгом, а не вшануванням за мужність і самопожертву задля країни (Патріархат. - №1).

13 лютого ц.р. релігієзнавча наукова сім'я поповнилася двома молодими кандидатами філософських наук. На засіданні Спеціалізованої Ради Д 26. 161. 03, до якої входить 21 доктор наук з релігієзнавчого фаху, захистили кандидатські дисертації «Хасидський рух у процесі адаптації до суспільно-політичних і соціокультурних реалій українського соціуму» Валерія Андросова з Донецька-Києва і «Етноконфесійний модус творчості Івана Вишенського та його відображення у вітчизняній полемічній проблематиці антикатолицького спрямування XI- початку XVII ст.» Оксана Ющишин з Луганська..

Наш часопис вже не вперше звертає увагу на те, що **в греко-католицькому регіоні пожежі сакральних споруд стали пошестю.** Комуністична влада допустила пожежу двох храмів, а нинішня і світська і церковна влада Галичини можуть похвастатися тим, що за час їхньої влади пожеж таких майже у 50 разів більше. Як

відзначає часопис «Патріархат» (№1), «нерідко захист храмів блокують самі парафіяни чи священнослужителі, які не хочуть укласти охоронні договори, а то й свідомо руйнують церкви, оббиваючи їх пластиком, бляхою, не дбаючи про те, що тече дах або не дотримано норм пожежної безпеки тощо». То ж треба ініціювати прийняття Закону про церковну власність, який би давав підстави таких батюшок відправляти туди, де Макар телята пасе.

Дивує примітив здавалося б солідного періодичного видання – «Газети по-українськи». Так, лише 6 лютого вона видрукувала дві світоглядно примітивні матеріали. Взятю своєрідне інтерв'ю у 71-річної жительки села Тарасівки з Івано-Франківщини Наталії Бойчук, яку в селі називають знахаркою і відьмою. Інтерв'ю про її нібито перебування в раю. І хоч сама вона спочатку сказала, ражители говорити не можуть, але вона раптом звідкись дізнається, що багатії тут просять милостиню, відмовники від своїх дітей ходять обмазані смолою, нічого в їх не болить і т.д. Для чого друкувати такі хворі розмірковування старої людини без належних коментарів. Складається враження, що окрім цього примітиву, газеті більше ні про що писати. Дивує примітив кореспондентів часопису. В цьому ж числі видрукувано велику статтю про Віктора Громова з Верхньодніпровська, який нібито зустрічався на кладовищі із відьмою. Осць його розповідь: «Їхав із Західної України. Попросив водія зупинитися, вийшов біля цвинтаря... Бачу, відьма (як те можна було визначити?) стоїть і викликає душу іншої відьми, яку поховали напередодні. Напевне хотіла її енергію забрати. Я зробив так, щоб вона мене не бачила. Тоді замість душі відьми їй з'явився диявол. Далі я вже не дивився, поїхав». Читаєш всю цю дурню і думаєш про примітив журналістського світобачення.

На відміну від Президента Прем'єр не демонструє публічно свою релігійність, бо ж вважає це приватною справою кожного і у сфері державно-церковних відносин діє відповідно до Конституції України, яка утвердила відокремлення Церкви від держави. Відтак і поздоровила вона Патріарха УПЦ КП Філарета усамітнено в його кабінеті в офісі Церкви на Пушкінській, 36. Ю.В. подарувала Патріархові старовинну ікону Спасителя. Від неї завезли також в синодальний зал великий телевизор із плоским екраном.

Масмо багато знань про Києво-Печерський підземний комплекс. Його довжина понад 500 метрів. Тут три підземні церкви – Введенська та Антоніївська XI століття і Варлаамівська – XVII століття. А ось час і структура Звіринецького підземного монастиря ще й досі не визначені. З'явився він також в часи Київської Русі. Окрім цих, в Києві є й інші підземні комплекси, входи до яких засипані землею або камінням. Таких біля 300. Але якщо на утримання і вивчення Києво-Печерського об'єкту держава ще виділяє якісь кошти, то на дослідження інших їх немає. На перший раз потрібно було б вивчити Звіринецький і Глинецький підземні монастирі.

Молодий єпископ Сумський УПЦ МП Євлогій з метою самопіарення і утвердження просвітив студентів Сумського університету своїм опусом-доповіддю «Самосвятський розкол в Україні», що явно зорієнтований на розпалювання міжконфесійної ворожнечі в регіоні. І тут праві ті громадські організації Сумщини, які збирають підписи під заявою про необхідність притягнення цього владики до судової відповідальності. І тут правий член Спільки української молоді Олександр Бойко, який пише, що Євлогій – профан в

християнстві, бо ж Ісус закликав любити, а не оббрівувати навіть ворога свого. «Людина, яка проповідує любов, - зауважує Олександр, - не може так чинити». Тут уже, певно, йдеться про конфлікт із власною совістю» (при цьому її ще треба мати !!!). Оцінюючи ставлення цього владики нібито Української Церкви до української держави, можна сказати, що «завжди були Іуди». І ось із такою іудівського змісту лекцією цей глашатай нібито християнськості вийшов на трибуну українського вузу й одержав заслуженого ляпаса від української молоді (Україна молода. – 21 січня).

ПРАВОСЛАВ'Я

Безвідповідальність перед Україною і її народом, який майже одногосно висловився за свою незалежність скоро 20 років тому. Серед благословляючих українофобський часопис «Спасите наши души!» мало було митрополита Дніпропетровського Іринія. До них додався із інструкцією поширювати часопис по всій Україні ще й Предстоятель УПЦ МП митрополит Володимир. Якщо благословляють, то відтак визнають за істину все, що там написано. А сказано там зокрема, що в Україні наявний «проамериканський і антиросійський режим» (с.24), звучить заклик до «русских сил бороться с украинством, навязываемым населению Украины как враждебной идеологии, отрицающей русскость». Під прапорами «не допустить разрушения церковного единства», як це описує часопис, в Санкт-Петербурзі збиралася, скажемо відверто так, вся гидота реваншистська з різних кінців РФ і стала скиглити «за єдиний церковний народ», бо ж дивись в Києві Патріарх Олексій сказав: «В киевской купели родился единый православный народ» і на ці слова ніхто не зреагував. Не зреагував ніхто, оскільки Патріарх бовкнув явну історичну неправду. Бо ж в «киевской купели» московити не хрестилися, оскільки з'явилися в християнстві протягом наступних десь двох століть. Адже відомо, що після Києва силою нав'язувалося християнство по різних теренах Київської імперії десь до XIV століття. Виступаючи явно ігнорували той факт, що Українське Православ'я істотно відрізняється від Російського (Московського). Воно дійсно із своїми рисами соборноправності, демократизму, софійності, відкритості та ін. було «європравослав'ям» на відміну від того, яке на примітиві сформувалося на Московських теренах і яке, поглинувши в 1686 році Київське, знищило всі його позитиви, утвердило православ'я середньовічної темряви, залишило нам, за словами Терааса, «церквудомовину». Відтак якоїсь цивілізаційної єдності київського і московського Православ'я немає. Можна погодитися із якимсь канд.істор. наук М.Смоліним, що «українство разрушает наше церковное, культурное и национальное единство», якщо при цьому виходити із утвердженої на збіговиську тези, «что есть единый русский народ» і немає окремо росіян, українців чи білорусів. Нещодавно подібне вчення утверджувала КПРС своєю ідеєю «советского народа». Реваншисти (в тому числі й автор «единой купели») ніяк не хочуть змиритися з тим, що поїзд вже поїхав, що Україна є незалежною державою. Для них «преславутое «украинство» - це «как минимум, альтернатива русскому народу, а как максимум – его подмена». Цій всій наволочі антиукраїнській підспівував у Санкт-Петербурзі настоятель храму Київського медуніверситету Андрій Ткачов. Все це я написав, бо ж автори

статті «От разобщения – к единству трёх ветвей русского народа» (2009. - №1) обурюються, що «молчит элита по вопросу единства русского народа». Може я й не належу до еліти, але мовчати не можу. Колонізатори ніяк не хочуть збагнути, що, вийшовши із Російської імперії – царської чи комуністичної - як «тюрьмы народов» (ленінська оцінка), для українців питання «единства трёх ветвей» не існує, бо ж знову «старший брат» почне нас, як це було протягом трьох століть, винищувати Гулагами, Голодомором, «Сибирью далёкой». Та й в «киевской купели» ми одні купалися, московитів поруч тоді з нами не було. Давайте не будемо красти чужу історію і приписувати до своєї, щоб виглядати більш цивілізованими. Відтак всю цю шовіністичну дурню пропагує по всій Україні благословенний митрополитами Володимиром та Іринієм часопис «Спасите наши души!». Я для прикладу взяв туг лише одне число часопису і одну статтю. Подібне видруковується в часописі постійно. Поруч з цим подібне є ще й в газеті «Мир», яка видруковується в єпархії того ж Іринія. Мав я неприємну зустріч із цим владику в Дніпропетровську, коли вони мені під час однієї з конференцій підсунули брошуру, в якій йшлося про Україну як «окраину русской земли», а конференція відкривалася озвученим записом «Боже, царя храни». Відтак українофобство у церковних володіннях Іринія процвітає, Що ж стосується тієї «спільної купелі», про яку говорив Олексій II, то купель ця є духовним прикриттям Московсько-Православної церковної імперії, до якої прагнуть українців повернути. Патріарх-колонізатор, як ворог українства, в такий спосіб прагнув «обґрунтувати» його подальше знаходження у Російській імперії. Може й правим був В.Ющенко (за що йому дорікають), що не виїхав у Бориспіль зустрічати цього колонізатора, бо ж цим самим він би засвідчив нашу підлеглість Москві на наступну перспективу. Розпалася імперія Горбачова – має зрештою розпастися й імперія тепер вже Кирила. Шкода лише, що єпископат УПЦ МП не є українським, а переважно малоросійським, простіше – навіть хохляцьким. Для прикладу повчитися б йому у македонців, які показали від своїх воріт дорогу назад Сербському Патріарху-колонізатору (А.Колодний).

В Одесі є два митрополити під одним духовним ім'ям Агафангел. Але якщо той митрополит, що має світське прізвище Савін очолює туг єпархію УПЦ МП, то другий, той, що має прізвище Пашковський, нині очолює Російську Православну Церкву Зарубіжну, що об'єднує тих із Російського Православного зарубіжжя, хто не виявив бажання поєднатися із Московським Патріархатом. За суперечливою інформацією ця Церква нині має від сто до двохсот парафій. Якщо Савін відзначається своїм українофобством, а його братчики-козачки по всій Україні швендяють, борючись проти намірів України мати свою Помісну Православну Церкву, то в храмах РПЦЗ під час богослужінь віддається шана українській демократичній владі, яка гарантує в країні дійсну свободу віросповідань.

Предстоятель УПЦ МП нині вже не той, яким він був, коли його Москва призначала на митрополичу посаду. Недавня заява Володимира про бажання постати перед Богом 121-м митрополитом Київським, а не 16-м патріархом Московським, прозвучала як натяк на те, хто кого у православному світі «породив». «Головне, щоб російська влада чітко розуміла, що є державні кордони, - каже владику кореспонденту УНІАН. - Помісність – невід'ємний атрибут Церкви. Київська митрополія є помісною з часів святого рівноапостольного князя Володимира». Московські «гості» часто обурюються тим, що діловодство в УПЦ

МП ведеться українською мовою. Особливо зла реакція московських колонізаторів адресується секретарю Предстоятеля УПЦ МП єпископу Олександрю (Драбинко), який допустив на офіційному сайті Церкви 52 проповіді владики Володимира українською мовою і лише 9 - російською, не перекладає російською виступи Предстоятеля українською, подання документів Синоду й Архієрейських Соборів ведеться у його відомстві виключно українською та ін. Московську «партію» в УПЦ МП і поза нею занепокоїло засудження за участю митрополита Володимира «політичного православ'я», позбавлення церковного благословення агресивних проросійських біляцерковних організацій, які щомісячно швандяють по столиці, а то й по Україні явно із антиукраїнськими гаслами. Всупереч московській «партії» і Партії регіонів Синод УПЦ МП визнав Голодомор як геноцид щодо українського народу. Не вдовольняє москвофілів і те зближення УПЦ МП, УПЦ КП та УАПЦ, яке намітилося останнім часом. Важливим є те, що митрополит Володимир сприймає українську культурну і церковну традицію рівновеликою російській. Під час відвідування Лаври Президент В.Ющенко заходить до Предстоятеля. Як зауважує митрополит, він «молиться за наш боголюбивий український народ», «за відновлення єдності православних в Україні». Але є в цій Церкві порівняно велика група проросійських священників та архієреїв, які з подання Москви готують розкол в Церкві. В ряді єпархій уже побували «гінці» із білокамінної. Новий церковний розкол в Україні готують в кабінетах російських спецслужб. Тут є декілька варіантів: усунення з посади із-за стану здоров'я митрополита Володимира (хоч посада його є пожиттєва); відторгнення від України південних і східних єпархій УПЦ МП і утворення на їх основі якоїсь нової церковної структури (вже називають – Південно-Східної митрополії) проросійські орієнтованої. Вже відомі виступи проти Предстоятеля митрополитів Онуфрія (Чернівці), Агатангела (Одеса), Іларіона (Донецьк), архієпископа Іоанафана (Тулчин). Змовники накиннулися на Звернення Священного Синоду УПЦ МП, в якому Голодомор в Україні названо геноцидом. Проросійські владики вимагають применшити права Церкви у структурі Московського Патріархату. З ненавистю ця промосковська свора зустрічає прагнення України мати своє Єдину Помісну Православну Церкву і висловлене митрополитом Володимиром прагнення до цього. Цьому протистоянню вони використовують різні утворені на чужі гроші так звані православні братства і союзи, різні московсько-козацькі згромадження, сформовані на основі офіцерства запасу радянської армії. Ми вже не вперше наголошуємо на необхідності притягнення до кримінальної відповідальності тих ієреїв та архієреїв, які працюють проти незалежності України, прагнуть її затягнути до якогось нового Союзу (Народна газета. – 2009. - №5).

Патріарх Кирило нібито має намір приїхати в Україну з метою «врятування українського раскола». Але перш ніж зайнятися цим «врятуванням» в Україні, він мав би навести порядок у православ'ї Росії, бо ж там наявні такі православні розколи (назвемо їх російською мовою): Древлеправославна церквою Росії, Беловодская ієрархія, Епифановоє согласіє, Лужковское согласіє, Апостольская Православная Церквою (Бурятия), Катакомбная Церков истинных православных христиан, Русская Православная Церков Зарубежная (ті, що не пішли на об'єднання із РПЦ), Российская Православная Автономная Церков, Русская Истинно-Православная Церков, Российская Православная Церквою (Дамаскина).

Истино-Православная Катакомбная Церков (геннадиевская), Православная Церков России, Российская Православная Кафолическая Церков, Русская Православная Церквою – Святейший Правительствующий Синод. До цього переліку можна ще додати не менше десятка назв. Але Кирило турбує не стільки розкол в російському православ'ї, як незалежне буття Української Держави. Через «уврачєванный раскол» він прагне повернути Україну (як того хочуть і світські російські владики Медведєв і Путін) до якоїсь нової «Святої Руси», де українцям гарантована доля колонізованих, як то було ще з часів Петра I. Своїми «уврачєваниями» Патріарх РПЦ Кирило бореться за збереження Московсько-Православної імперії, в якій Українська Церква є колонізованою складовою.

Якщо Патріарх УПЦ КП Філарет допускає лише свої парадні святительські візити в закордоння, де нині щодня зростає українська діаспора, то **Церква Московського Патріархату вже активно освоює православний простір діаспори** і творить там свої парафії. З такою місією нещодавно побував у США керівник зовнішньої служби УПЦ МП архімандрит Кирило. Різдв'яні Богослужіння в Іспанії на острові Тенеріфе в найстарішому храмі острова Сан-Себастьян, що належить католицькій Церкві, провів отець Андрій Дудченко. В Італії різдв'яні богослужіння здійснювали священники Микола Данилевич та Валерій Кравець.

Фактично антиукраїнський Союз православних братств України, позбавлений благословення на свою діяльність Синодом УПЦ МП, висловлює своє обурення тим, що ця Церква визнала Голодомор геноцидом, називає це «духовним падінням». Союз навіть відзнайшов у пам'ятнику жертвам голодомору якісь язичницькі елементи. І знову постає питання: На чиему утриманні знаходяться ці православно-політичні антиукраїнські союзи? Коли їх зрештою притягнуть до відповідальності за ворожу щодо України діяльність? Чому в.о. СБУ шукає якісь «гріхи» в діяльності Прем'єра, а не притягне до відповідальності тих, хто їх покриває? А може СБУ вдоволена тим, що в Україні є активно діючі проросійські спільноти, які прикривають православ'ям свою антиукраїнськість?

На 62-му році життя після тривалої хвороби помер отець-професор Василь Засв. Спільнота релігії знавців України творчо співпрацювала з отцем, який буквально перед смертю подав на розгляд Вченої Ради КДА свою докторську дисертацію, присвячену реформуванню духовної освіти. Професором підготовлено до публікації працю Ф.Титова «Імператорська Київська духовна академія». 1615-1915». Ми завжди толерантно дискусували з отцем з різних питань релігійного життя. Навіть до цієї книги поставили б йому питання: про яку імператорську академію з 1615 року можна говорити, якщо Київська митрополія була поглинута Московською Церквою лише у 1686 році, а імператор в Росії з'явився лише в XVII столітті? Але попри все ми засвідчуємо свою повагу отцю-професору й залишимо про нього світлу пам'ять.

З благословення митрополита Володимира (Сабодана) розпочато збір документів з метою вирішення питання канонізації отця Гавриїла Костельника. У вересні минулого року у Львові Московський Патріархат провів міжнародну конференцію «Історико-богословська і культурологічна спадщина отця-доктора Гавриїла Костельника».

На Буковині появилася така національність як слов'янин. До неї відніс себе такий місцевий дядечко як Орест Володимирович Березовський (пишу так, бо не належу до його Церкви, де він митрополит Онуфрій). Сказав би вже, що

йому імпонує більше все російське, російська мова, архаїзованим варіантом якої під виглядом церковно-слов'янської Орест Володимирович проводить богослужіння. При цьому прозвучало, що дивись остання є єдина, що немає її з українською вимовою (хіба що з галичанською). Але поспробував би владика Онуфрій прочитати праці Петра Могилы в оригіналі (якого до галичан не віднесеш), то усвідомив би наявність українського варіанту церковно-слов'янської. Що ж стосується архаїзованої російської, якою служить владика на українській Буковині, то тут мудро свого часу сказав великий наш митрополит Іларіон (Огієнко), що, послухавши б його, святі Кирило і Мефодій нічого б незрозуміли. То ж, маючи матір українку, буковинський владика, за словами його земляка Юрія Федьковича, в грудях не серденько, а камінюку має, коли так легко мовно гендлює, знецінює мову свого народу. Десь прочитав, що він нібито її навіть не знає чи то погано знає. Мова – це не лише засіб спілкування, а спосіб життя. Патріоти слов'янства в такий спосіб витворюють смерть українству, смерть культурі своїх батьків. Пан Орест мав би усвідомити глибокий сенс думки значнішої його українки Ліни Костенко: «Нації помирають не від інфаркту: спочатку у них віднімають мову». То ж той, хто забирає в українців їх мову, в такий спосіб спроваджує їх в домовину, є катом українства. У владика є вірні захисники його позиції щодо українського – це з Одеси щомісяця завозимі до Києва (зрозуміло ким оплачувані) «чорноморські козацьки», які під всеслав'янськими гаслами плачуть за імперією Миколи II. Дивись, і ло Чернівців ці формування доберуться з метою захисту слов'янськості. Синод УПЦ МП засудив «політичне православ'я». Але таким є не тільки хрестоходіння московсько-православних братств під російськими прапорами і під портретами лише російського імператора Миколи II з вимогою утворення нової держави - Святої Русі із трьох країн – Росії, України і Білорусі, а й тонко завуальовані під цей настрій інтерв'ю владик. Колись би сказали російською, що «плачеш за ними Сибір'ю далекією». Українською так не скажеш, бо ж ми вже не належимо до тієї держави, частиною якої та Сибір була і освоювати яку В.Путін закликає росієфілів. А там до речі й вакантна єпархія з'явилася, після відлучення від Церкви Чукотського владика Діоміда. До того ж, Орест Володимирович мав би знати, що слов'янськість не завершується Україною і Росією? Є ще такі слов'янські народи, як болгарський, сербський, словацький, сербський, македонський та інші. Проте ніхто з них не рекламує свою слов'янськість, як це робить буковинець, приховуючи свою малоросійськість. Пропагована слов'янськість - це форма російського шовінізму, який під цим гаслом хоче повернути у свою колоніальну неволю народи, які після розвалу СРСР одержали свою незалежність. Зрозуміло, що такі заяви працюють на можливу перспективу одержання Предстоятеля УПЦ МП, бо ж в Церкві серед українофобів вже зріє невдоволення діяльністю митрополита Володимира Сабодана. Нібито серед останніх був і владика Онуфрій. Закидаючи тим галичанам, боротьба яких за українську мову призвела до того, що як пише Орест Володимирович, вони опинилися «у Папи Римського під черевиком» (Церковна газета. - №1-2), то тут зауважу, що боротьба за слов'янність вже тримає буковинця під черевиком Московсько-Православного колонізатора, який виявився в історії одним із найприступніших, найкровожадніших ворогів України і українства. Із-за таких слов'ян-прислужників, зокрема Феофана Прокоповича і Стефана Яворського, ще з

часів Петра I ми попали на триста років в колоніальну неволю. Такий гріх, до якого скоїлися владика перед своїм народом, з Богом віддавши його в російську неволю, є далеко гіршим від того побутового гріха, який Орест Володимирович приписує митрополиту Філарету. Ще існує «гріх подвійного дна». Пан Онуфрій в 1991 році голосував за рішення Архієрейського Собору УПЦ, який просив РПЦ надати їй автокефалію, а тепер нібито такого й не було. Він серед тих (а тут такі русаки як Агафангел з Одеси чи Іонафан із Тульчина), хто невдоволений, як це пише преса (Народна газета. - №5) діями Предстоятеля УПЦ МП митрополита Володимира (Сабодана), зорієнтованим на єдність українського православ'я, оцінками ним Голодомору як геноциду та ін. Серед цієї промосковщини поширюється ідеологічний проект «Великоросія». То ж ще треба вивчити, чи не причетний слов'янин Орест Володимирович до його розробки. А що стосується «ватиканського черевика, то саме під ним збереглося на Заході України те українство, яке зрештою слугувало справі нашого національного відродження Слов'янофіли завжди були запеклими ворогами цього (А.Колодний).

Києво-Печерська Лавра перетворюється в духовний осередок антиукраїнства.

Сюди майже щомісяця збирає й організовує хресні ходи Всеукраїнська організація «Православний вибір» з промосковською іконою «Русь державная», портретами царя Миколи II, російськими прапорами та ін. Сюди приїздять можна догадатися ким оплачувані представники т.зв. Духовно-патріотичного союзу «Новороссія», «Союза верных казаков», козачого полку ім. св. царя Миколи II, «Войска Верных Казаков Черноморских им. А.Суворова» та ін.. Відтак Лавра приймає всю антиукраїнську навалоч зі всієї України, щоб в столиці незалежної України вимагати від Української влади нібито від імені української всеправославної громадськості міждержавної інтеграції України і Росії, недопущення постанови в Україні її Помісної Православної Церкви, курсу на «подалі від Європи, НАТО» та ін. Російські шовіністи вимагають від України відстоювати триєдність «Русского народа». «Россия, Украина и Белорусия, - талдичать хрестоходці, - вместе это Святая Русь». Дивним є те, що українська влада дає дозвіл на такі антиукраїнські шабаші. Очолоюють все це мордаті дяденьки, які б добре ще десь попрацювали в місцях віддалених на користь України, а не витрачали час на це антиукраїнство. Мер Києва Л. Чернівцький шукає кошти для поповнення міського бюджету. Можна ввести відповідну плату за ці так звані «хресні ходи» (скоріше то – московсько-царські), бо ж вони заважають громадському порядку в місті, вимагають відволікання на їх супровід співробітників міліції, забруднюють антиукраїнським духом чисте повітря столиці України та ін. Хай би вже швендяли в Одесі, звідки приїздить більшість їх учасників. Хотілося б тут дорікнути православному братству Церкви Київського Патріархату (якщо воно є, окрім його очічника Гудими) за те, що воно дозволяє у вільній Україні вільно швендяти цим їх московсько-православним «побратимам»

УПЦ МП схвально ставиться до ініціативи Президента щодо проведення в Києві всеправославної наради. «На жаль, - зауважує Предстоятель Церкви митрополит Володимир, - Президентський Секретаріат не вважає за потрібне консультиватися з УПЦ. Виходить якось некрасиво: церковні питання намагаються вирішити без участі Церкви. Але ми гадаємо, що це проблеми зростання й розвитку церковної свідомості, зокрема й українських чиновників» (Експрес. – 17-18 січня).

СВІТ ГРЕКО-І РИМО-КАТОЛИЦИЗМУ

Апостольський нунцій Іван Юркович так оцінює відносини між Римо-католицькою та Греко-католицькою Церквами України: «Стосунки між двома обрядами Католицької Церкви в Україні дуже важливі. Йдеться про дві традиції, два способи вираження великого багатства християнської спадщини. Ці стосунки можна порівняти з відносинами всередині родини, де кожний має власну індивідуальність, але залишається у спільноті, пов'язаний найтіснішими сімейними узами. Та є і в стосунках між цими двома обрядами Католицької Церкви в Україні. Ми були завжди свідомі цього... Слід пам'ятати також про нові структури Греко-Католицької Церкви, які вимагають перегляду традиційних моделей спілкування між двома обрядами. Насамперед важливо, щоб це спілкування продовжувало зміцнюватися між єпископами й священниками. Святий Престол завжди закликав до тіснішої співпраці Конференції єпископів латинського обряду та Синоду УГКЦ. Маємо вже загальні щорічні збори та інші спільні ініціативи» (Католицький вісник. - №2).

З 440 відібраних Радянською владою у 1949 році храмів у Закарпатті греко-католикам повернуто лише 120. Негайно будуючи, вдалося до них додати ще 120. 65 нині у стані будівництва. Все це робиться коштом громад віруючих і меценатів. Повільно вирішується питання повернення єпископської резиденції, бо ж в ній нині розміщено університетську бібліотеку. В 2008 розпочато будівництво ще 10 нових храмів. Московсько-Православна Церква не йде на почергові богослужіння, хоч і є прийняті рішення на це органів влади. Так у селах Бенедиківка і Великі Лази греко-католики моляться біля стін храму, бо ж православні не впускають їх у храм. Солідаризуючись із вірянами названих сіл, до них на богослужіння під відкритим небом часто приїздить владика Мілан.

В цьому році Українська Греко-Католицька Церква відзначає 20-річчя легалізації своєї діяльності на українських землях. Згадаємо, що після так званого «об'єднаної собору», що відбувся у Львові у 1946 році відразу ж було арештовано 10 єпископів, 1400 священників, 800 монахів і монахинь УГКЦ. Їх вивезли у «Сибір далієкою». Лише в час національного відродження в середині 80-х років м.ст. Церква легалізувалася й стала діяти відкрито і публічно.

У своєму Різдвяному Привітанні глава УГКЦ кардинал Любомир Гузар відзначив, що питання еміграції є актуальним не тільки для самих емігрантів, а й для всього нашого народу і передусім нашої Церкви. «Воно стосується кожного з нас, бо навіть сьогодні третина вірних нашої Церкви – це або емігранти, або діти чи внуки емігрантів, давніх вихідців з України... У зв'язку з цим хочу наголосити ось на чому. Всі ми – ті, що в Україні, ті, що недавно виїхали, і ті, що вже довго живуть на поселеннях, розвинувши наші церковні і суспільні структури, - є одним народом і однією Церквою».

Преса відзначає відсутність адекватного розуміння з боку місцевих римо-католиків в країнах Західної Європи ідентичності УГКЦ та актуальності її служіння для українських мігрантів. Наявне чітко виражене небажання місцевої ієрархії Римо-Католицької Церкви в Італії та Іспанії розвивати «паралельні структури» УГКЦ на їхніх територіях. В Іспанії навіть спостерігається тенденція до еклезіальної асиміляції (можна навіть сказати – прозелітизму) вірних – греко-католиків. Як наслідок, кількість громадських організацій українців в Іспанії

перевищує кількість церковних громад. Особливих труднощів зазнають одружені священники УГКЦ в отриманні дозволу на душпастирювання. Натомість представники православних Церков мають подекуди навіть більшу прихильність римо-католицьких ієрархів. Ось тобі, матінко, і книш. Може б досвід Іспанії та Італії перенести на терени України, але із протилежними знаменниками.(Патріярхат. - №1).

ЖИТТЯ ПРОТЕСТАНТІВ

По-своєму вирішили питання побудови Будинку молитви Церква ЄХБ «Дім Євангелія» з Рівного. Довготривалі ходіння їх владноможними кабінетами з питання виділення ділянки землі під забудову завершувалися нічим. Щоразу, коли земля була знайдена, громада отримувала відмову у її виділенні. Навіть прямо в очі владноможці говорили: якби це була земля під побудову православного храму. То ми б прийняли позитивне рішення. Як зазначає газета згромадження «Сестра» (2008. - №3), «Бог розв'язав цю проблему шляхом придбання громадою готового приміщення». Придбана споруда дала можливість розширити всі служіння, започаткувати нові – музичне, сімейне, служіння серед нарко- та алкозалежних, театральне служіння.

Союз Церков ЄХБ протягом трьох років провів трирічну програму своїх Тижнів в областях. За цей час: брати відвідали біля 2-х тисяч великих і малих церков; провели більше 120 районних, регіональних, обласних тематичних конференцій для пасторів і служителів; взяли участь у 2,5 тисячах богослужінь і святкувань; рукопоклали близько ста дияконів і пасторів, благословили на працю місіонерів та ін.. «Така форма спілкування керівників братства зі служителями й членами помісних церков, - як зазначає часопис «Євангельська нива» (2008. - №4), - виявилася дуже ефективною й благословенною, слугуючи взаємному підбадьоренню і єдності Церкви, формуванню загального бачення в духовних і практичних питаннях».

Адвентистський пастор з Кам'янця-Подільського Іван Міненко є славним продовжувачем справ ленінської Комуністичної партії Радянського Союзу з оросіянення українців. Для нього нічого не значить те, що Україна має свою Конституцією визначену державну мову, що вона вже скоро 20 років розбудовує свою незалежність. Видруковуваний ним часопис «Твій шлях» українського має лише цей двохсловний заголовок. То ж Міненко орієнтує українців на те, що «їх шлях» - подалі від рідного. Правда, може він привіз із собою з Росії її Конституцію і в Україні діє згідно неї, а там сказано про російську мову як державну. Мав би про цю помилку йому – вже зайді – нагадати Володимир Аркадійович Крупський, бо гадаю, що якби при керівництві Церкви був М.А.Жукалок, то такого б не було. Повчитися б пастору любити своїх батьків, їх рідну мову у Церкви п'ятидесятиків. В офісі цієї мудрої Церкви висить гасло: «Якщо людина не знає мови народу, на землі якого проживає, то вона є або гостем, або найманцем, або ж окупантом». А славний Юрій Федькович писав: «Мово рідна, слово рідне! Хто вас забуває, той у грудях не серденько, а камінюку має». Може подібно тому, як Московський патріярхат виконує в Україні завдання із зденаціоналізації українців, ліквідації навіть думки, що є народ такий як

український, що може бути така самостійна держава як Україна, бо ж, дивись, всі ми «русские», саме таку місію Заокського центру АСД (Росія) в Україні покликаний виконувати Іван Міненко (за прізвиськом нібито українець), вважаючи лише це «твоей дорогой в небо». Пора б відповідним органам звернути увагу на такі приховані форми антидержавності і явної брехливості. Бо ж заявка-назва часопису явно відповідає іншому, не українському. «Твій шлях» українця не такий. Ми не маємо тут права оцінювати християнсько-духовний зміст часопису, бо про нього не нам судити (хоч вірні краю, для яких адресовано насамперед це видання, у ньому відсутні, вони - ніхто). Маємо на оці насамперед суспільно-духовний підтекст. Та й апостол Павло (гадаємо, що пан І.Міненко читав його Перше послання) наголошує: «В Церкві волю п'ять слів зрозумілих сказати, щоб і інших навчити, аніж десять тисяч слів чужою мовою». Посилаючи своїх апостолів у п'ятидесятницю до інших народів, Ісус Христос наголошував на необхідності говорити з ними тією мовою, в якій вони народилися (А.Колодний).

Виступаючи на прес-конференції євангельських Церков, **ст.єпископ Української Християнської Євангельської Церкви Леонід Падун подав діяльність цих Церков у цифрах:** духовно-виховна й освітня робота з молоддю – у 600 недержавних школах і дитячих клубах; діяльність у 15 приватних школах; організація понад 3500 таборів відпочинку; надання духовної допомоги і соціальної адаптації засудженим в 180 закладах пенітенціарної системи (практично у всіх, які існують в Україні); забезпечення роботи 160 реабілітаційних центрів, 74 дитячих притулків і 10 будинків для людей похилого віку; допомога постраждалим українцям від повеней лише в 2008 році в розмірі мільйона гривень.

ХАРИЗМАТИ УКРАЇНИ

Сандей Аделаджа дав підписку про свій невїзд з України. Виступаючи на службі Церкви «Посольство Боже», пастор заявляє, що він не відчуває свою вину ні в чому, що він нікуди не виїде і буде допомагати слідчим органам в об'єктивному розгляді справи. Парафіяни «Посольства Божого» розповідають, що до них надходять листи підтримки у цей тяжкий для Церкви час зі всього світу. Заст. головного слідчого управління МВС Віктор Ільчук зауважив, що зараз «передчасно казати, буде обвинувачений Аделаджа чи ні, але слідство володіє деякими доказами». Щодо пастора Аделаджи, то «порушено кримінальну справу саме за шахрайство. Щоправда, відповідні процесуальні дії були проведені слідчим, однак поки що обвинувачення нігерійцю не пред'явлено і процесуально він продовжує перебувати у статусі свідка».

Церква «Перемога» щороку проводить благодійницьку Різдв'яну ярмарку «У Бога є вихід». У січні протягом тижня вона проводилася на стадіоні Вищого училища фізкультури в Києві. Тут було розбито два великі намети, встановлено дитячі атракціони. Молитовну підтримку, консультації із сімейних та фінансових питань, допомогу наркозалежним, ВІЧ-інфікованим і колишнім в'язням тут надавали служителі Церкви. Малозабезпечені й бездомні могли на ярмарці пообідати і одержати безоплатно одяг. Всі бажаючі могли скористатися послугами перукаря і консультацією лікаря. Мешканка Одещини Любов Гайдаржа, яка

випадково попала на ярмарку, зауважила: «Тут мені подобається тому, що я відчуваю турботу про себе». Для дітей було влаштовано спеціальну святкову програму. Різдв'яний спектакль і заводна музика, катання на поні й різні атракціони... У вечірні часи старший пастор Церкви «Перемога» Генрі Мадава проповідував і молився за всіх, хто прийшов на ярмарку. Киянка Аліна Красавицька, мати п'ятьох дітей, відзначила: «Дехто вважає, що християни – це тільки монахи, що живуть в келіях. Це далеко не так. Такі заходи потрібні, щоб світ відчув дійсне християнське життя» (Сьогодні. – 26 січня).

МУСУЛЬМАНИ В УКРАЇНІ

При інформаційному відділі ВАОО «Альрайд» діють спеціальні Інтернет-сайти.

Так, найбільш популярний сайт «Іслам для всіх» доносить до громадськості голос Ісламу, долаючи ті негативні стереотипи, які формуються щодо цієї світової релігії. Працюють сайти асоціації арабською, російською та англійською мовами. Регулярно видруковувється газета «Аррайд».

Надто широкою і різноманітною є благодійницька діяльність асоціації «Альрайд». Нирні на її підтримці знаходиться біля 800 ситріт. Дітям щомісячно передається певна сума коштів. Проект асоціації «Теплиця для сім'ї» був направлений на покращення матеріального стану нужденних. За допомогою міжнародного благодійницького фонду, як каже голова ВСОО «Альрайд Ізмаїл Кади, було споруджено біля 25 таких теплиць. Бідна сім'я може самостійно облаштувати теплицю, заробляти гроші від продажу її врожаю. В 2009 році асоціація налаштована на нові благодійницькі проекти. Зокрема буде роздача м'яса бідним мусульманам на честь свята Ід аль-Адха (курбан-байрам).

Духовне Управління мусульман Криму вважає замовним рішення Верховного суду України, в якому ДУМК було відмовлено у перегляді ухвали Вищого господарчого суду України щодо виділення земельної ділянки для будівництва Соборної мечеті в Сімферополі. В ДУМК вважають, що все це викличе нові судові засідання з приводу будівництва мечеті на Ялтинській. ДУМК закликала Президента і Прокурора України «використати свої повноваження, покладені на них Конституцією і законами України і не допустити в наступному дискримінацію мусульман Криму з боку місцевої влади, яка тепер уже жонглиє рішеннями суддів, які здійснюють судочинство за замовленням, а не за законом». Вже скоро п'ять років тягнеться справа із виділенням ділянки землі для Соборної мечеті мусульман Півострова. За цей час в центрі міста одержала і збудувала храм Церква Московського Патріархату, а корінні жителі-мусульмани Криму мають «старцювати» і просити в окупантів землю для своїх будов. То ж нічого протиправного в тому не буде, якщо мусульманська умма всупереч всім судам збудує мечеть, використавши при цьому всі можливі засоби для самозахисту.

Меджлис кримсько-татарського народу заявив, що силові структури Автономії готують спеціальну збройну операцію із знесення поселення кримських татар в межах Сімферополя по вул. Балаклавській. При цьому владні органи мотивують свої дії прагненням ліквідувати само захвати. Але при цьому ніколи не говорять, що законні потреби корінного народу Криму у набутті права на землю там, де вони були до депортації, ігноруються. Земля роздається різним зайдам. Так і в

цьому конкретному випадку хочуть «повернути» 8 га із 45, на яких розміщувалася військова частина. На них збудовано 20 будинків. Наявна мечеть, в якій регулярно моляться люди. Можна тільки висловити підтримку Меджлису і Муфтіяту в їх обстоюванні законних прав свого народу, протидії тому обмосковленню Криму, до якого вдаються т.зв. слов'янські його загарбники (Вечерние вести. - №14).

НАЦІОНАЛЬНІ РЕЛІГІЇ

Газета «Україна молода» (12 лютого) видрукувала статтю про засновника РУНВіри Лева Силенка, який 25 листопада м.р. відійшов у Царство Духа Предків Рідних.. В ній зокрема сказано: « Будучи вшанований найвищими авторитетами і творчою інтелігенцією України, Духовний Учитель до цього часу жодним чином не відзначений Батьківщиною, хоча він за всіма критеріями є дійсним Героєм України, свідченням жертвності тієї частини української діаспори, котра завжди відчувала себе в нерозривній єдності зі своєю Землею, з Духом Предків рідних. Лев Силенко все свідоме життя безкорисно віддав рідному українському люду, ніколи не дбав про свої матеріальні статки. Він був представником тієї частини свідомого українства, що без залишку віддала свої сили для здобуття політичної і духовної незалежності України».

НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ УКРАЇНИ

Останнім часом керівники Церкви Ісуса Христа Святих останніх днів все частіше звертаються до членів Церкви із закликом правильно планувати свої фінанси. Як свідчить Ольга Ковальова із Київського колу, саме завдяки знанням, одержаним у Церкві, її сім'я навчилася планувати свої доходи і витрати, складаючи бюджет на кожний місяць. Завдяки цьому «нам вдалося накопичити заощадження, з яких ми допомогли своїм дітям отримати освіту». Важливо, що у нас немає боргів. «Ми звикли планувати свої потреби таким чином, щоб не виходити за межі своїх доходів і навіть регулярно відкладати заощаджене» (Ліягона. – 2009. – №1).

Слідчий Остап Ступка прагне розібратися у феномені шахрайства. В його документальному проєкті мають прозвучати «12 найкращих шахраїв». Зокрема в ньому нібито буде йти мова про Велике Біле Братство. Але шахраї у кадрах зовсім не говоритимуть, а тільки діятимуть. Канал ICTV планує запустити проєкт у березні. Вже нібито готові 10 серій. Що вони скажуть без релігієзнавчих консультацій про Біле Братство, то невідомо.

РЕЛІГІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

РЕЛІГІЯ І СВІТ

В Росії не так багато науково-дослідницьких центрів, які б займалися вивченням сучасної релігійної ситуації в країні і оперативно реагували б на вся проблеми, які виникають в релігійному житті. Таким є насамперед **Інститут релігії і права, утворений в 1994 році Слов'янським правовим центром**. Нещодавно на посаду директора цього інституту призначено Романа Миколайовича Лункіна – кандидата філософських наук, старшого наукового співробітника Інституту Європи РАН. Новий директор відомий своїми працями із соціології релігії, статей на релігійно-суспільствознавчу і правознавчу тематику.

Головний рабин їдеїв Росії Берл Лазар засуджує нахрапістість Російської Православної Церкви у її прагненнях вести у світських школах вивчення «Основ православної культури». «Гадаю, що в регіонах чиновники підтримують цей сумнівний проєкт, переслідуючи при цьому свої певні інтереси. Через декілька років спроби нав'язати одну релігію всій країні приведуть до надто негативних наслідків. Що робити людям іншої релігійної традиції, зрештою невіруючим? Ми віруючі люди, але переконані, що віра не приходить через насилля. Духовність не може стати педагогічною дисципліною подібного географії чи математиці. Дехто вважає, що релігійний предмет заважає лише євреям. Але це ж проблема всіх народів Росії. Діти, зрозуміло, мають знати моральні принципи різних духовних традицій. Але виховувати молоде покоління можна лише на тих принципах, які об'єднують різних людей, а не на тих, які роз'єднують. Сподіваюсь, що здоровий глузд переможе».

Атеїсти США, діючи в нормах американської Конституції, **вимагають змінити текст клятви Президента**. Через Окружний суд вони (а це 11 різних організацій) вимагають вилучити із клятви всі релігійні терміни і рази «Хай допоможе мені Бог!». Ставиться також вимога не проводити молитву до і після інаугурації.

Більшість американців вважають якусь конкретну релігію вже непотрібною у своєму повсякденному житті, не знаходять за потрібне узгоджувати з якоюсь релігією свої переконання. Приблизно половина американців згодна з думкою «У наші дні християнство втратило ключ до людських сердець» і «Християнство – вже не віра, яку автоматично вибирають для себе американці». Але при цьому сама по собі віра як джерело моралі залишається для американців надзвичайно важливою. 73% американців вважають, що найголовніше в релігії – те, що вона - джерело об'єктивних і надійних моральних суджень (Християнський мир. – 2009. - №1-2).

Про той факт, що **Московський Патріархат є фактично державною релігією Росії**, а його глава – Патріарх – є, на відміну від Папи Римського, громадянином конкретної держави, а не наддержавним Владикою, свідчить «Звернення Глави Російської держави з нагоди смерті Святішого Патріарха Олексія». В цьому можна переконатися із перших слів Звернення: «Нашу страну, наше общество постигло огромное горе...Он был не только выдающимся религиозным деятелем... – он был великим Гражданином России». І далі: «Масштаб самой личности

Патриарха оказал колоссальное воздействие на духовную жизнь и нравственное состояние российского общества... Своим словом и делом он мудро... служил единению всей российской нации... Святейший Патриарх Московский и всея Руси осознал ответственность не только за Церковь, но и за всю Россию». (Русь державная. -2008. - №12). Відтак щоб там не говорили про те, що РПЦ стоїть нібито над національними і державними чинниками, Президент Д.Медведев своїм Зверненням чітко зафіксував російськість Патріарха цієї Церкви. Питається: якщо Росія має свого православного Патріарха, то чого його не може мати Україна? Кажуть, що Предстоятель УПЦ МП митрополит Володимир відмовився від висунення своєї кандидатури на посаду патріарха, бо ж знав, що українець ніколи не може зайняти в Москві цю посаду. Можна ще й ворогів нажити серед тих російських владик, які гаряче бажають зайняти вакансію і використовують при цьому всі чесні й нечесні засоби і шляхи, щоб її зайняти.

Оприлюднено Індекс релігійності, складений за результатами опитування службою Геллапа по одній тисячі мешканців 143 країн світу. Виявилося, що найменш віруючими є європейці. Українці, як і росіяни, також попали в цю рубрику, але вони не такі безбожники, як інші народи, бо ж мають приблизну рівність віруючих і невіруючих. Всі сім країн, які відносяться до найменш релігійних, в Європі. В Європі найбільш релігійні румуни (78%), потім – поляки, італійці та португальці (72%). Тут знаходять меншу роль релігії в їх житті 21% чехів. 20% - норвежців. 18% - данців, 14% - естонців. Найбільш релігійними виявилися бідні нації, а багаті скоріше байдужі щодо релігії. В Єгипті всі 100% мешканців країни відзначають значну роль релігії в їх житті. В Бангладеш, Індонезії та Шрі-Ланці таких 98%. Відсоток значимості релігії – 88% - співпав у католицької Бразилії і африканських Конго і С'єрра-Леоне.

В цьому році все прогресивне людство відзначає 200-ліття від дня народження наукового генія Чарльза Дарвіна. Його книга «Походження видів шляхом природного відбору» з обґрунтованою теорією еволюції вже знайшла визнання Ватикану. Це лише традиційні, як ще кажуть, «підтоптані конфесії» протистоять дарвінізму. Середньовічна неосвіченість їх церковних авторитетів не дає можливості піднятися на рівень раціонального пізнання світу і тих процесів, які в ньому відбувалися й відбуваються (Україна молода. – 12 лютого).

Данські профспілки сприяють зростанню відвідуваності храмів у цей час кризи. «Пропонуємо у неділю йти до церкви, а не по магазинах», - наголошують вони у спеціальному зверненні. Відвідування храмів сприятиме зменшенню фінансових витрат, обміну інформаціями між вірянами без звертання для цього до преси, яку ж треба купувати.

Віруючі люди краще пристосовані до життя. До такого висновку прийшли дослідники з університету Майами. Віруючі, на відміну від нерелігійних людей, мають більшу здатність до самоконтролю, а це допомагає успішніше досягати своєї стратегічної мети. Свій висновок науковці університету мотивували наступним: 1. Релігійні ритуали, зокрема медитація і молитва, позитивно впливають на ті ділянки мозку, які відповідають за саморегуляцію і самоконтроль. 2. Якщо людина певні свої життєві цілі розглядає як «священні», то вона прагнучиме прикласти більше зусиль до їх досягнення. 3. Релігійні догмати стимулюють людину до більш жорсткого дотримання стандартів життя, відвертають від антисуспільної діяльності. Віруючі люди менше схильні до

алкоголізму й наркоманії, до депресій. Вони більш успішні, мають краще здоров'я і довше живуть.

«Церква не дотягує до покоління тих, кому 15-20 років. Згідно даних статистики, серед цієї вікової групи воцерковлених виявилось лише 10%», - заявив заст. голови комітету із справ молоді Держдуми Росії Сергій Білоконев. Але навіть ці 10% молоді не є лідерами і не вміють вести за собою. На відміну від цього в ісламі молоді люди мають здатність захоплювати своєю релігією однолітків. Особливо це вдається в Росії, на думку С.Білоконєва, представникам різного роду екстремістських ваххабістських течій в ісламі.

Барак Обама заявив, що його віра «розвивається» і що раніше він пройшов через «тривалий пошук своєї духовної ідентичності». «Я виріс не в особливо релігійній сім'ї, - розповідає Обама. – Але життя в Чикаго показало мені те, як віра і її цінності можуть служити для мене якорем. Тоді я побачив мою віру одночасно як особисту відданість Христу, і одночасно як відданість своїй громаді. Я зрозумів, що не можна сидіти й молитися, якщо потім не йдеш і не робиш Господню роботу». Нині Президент США підшуковує собі церкву «поспокоїніше», прагне віднайти такий приход, де його присутність не заважала б іншим парафіянам. Обама почав відвідувати недільні служби у баптистській церкві у Вашингтоні на 19-й вулиці.

Газета «Християнський мир» (№3-4) видрукувала те, що нібито може викликати відчуття сорому у християн за обрання Президентом США Барака Обами. Майбутній Президент навчався в мусульманській Індонезії. Він в одному разі виявляє свої симпатії до ісламського світу, а в іншому – стає на підтримку Ізраїлю, а відтак заручився підтримкою рабинів. На початку виборчого процесу декларував себе атеїстом, пізніше – агностиком, потім – християнином. Обама виступає захисником абортів, своїм віце-президентом обрав людину, яку відлучили від Католицької Церкви за підтримку «Права на аборт». Держсекретарем у нього стала жінка, яку йменують «леді-аборт». Обама є нібито прихильником гомосексуальних/лесбійських «шлюбів», прихильником генної інженерії і клонування. На інаугурації Обами грав автор музики до фільмів-антологій Нью-Ейджу. В своїй інаугураційній промові 44-й Президент США спростував міф про християнську Америку: « Ми – нація християн і мусульман, іудеїв та індусів, невіруючих».

Відносини Ізраїлю і Ватикану погіршилися. Великий ізраїльський рабинат – найвищий духовний орган Ізраїлю – розірвав офіційні відносини з Апостольською столицею. Причиною конфлікту стало рішення папи Бенедикта XVI, який скасував рішення свого попередника про відлучення від церкви єпископа-традиціоналіста Вільямсона, який заперечував Голокост.

КАТОЛИЦИЗМ

Виповнилося 200 років від дня народження Чарльза Дарвіна Представник католицької Церкви – глава папської ради з питань культури Жан Франко Равазі заявив, що **еволюційна теорія Дарвіна не суперечить біблійним оповідям про створення Богом світу і людини.** Він при цьому уточнив, що еволюційні ідеї притаманні вченням святих Фоми Аквінського і Августина. «В дійсності,

говорячи про еволюцію, ми говоримо про світ у такому вигляді, яким його створив Бог», - зауважив Жан Равазі. Архієпископ також відзначив. Що теорія розумного творення буде розглядатися тепер лише як культурний феномен, а не як наукова теорія. Навазі наголосив, що католицька Церква ніколи офіційно не заперечувала теорію еволюції. Більше того, ще в 1950 році папа Пій XII заявив, що вона є науково обґрунтованим підходом до з'ясування питань розвитку людини. В 1996 році Папа Іван Павло II назвав еволюцію «більше ніж гіпотезою»

Ватикан засудив рішення Обами про аборти, зокрема його дозвіл фінансувати з американського бюджету закордонні клініки з планування сім'ї, які надаватимуть послуги, пов'язані з абортами. Обама скасував заборону, введenu його попередником Дж.Бушем. При Буші гуманітарні організації, здебільшого неамериканські, могли одержувати фінансову допомогу США тільки за умови, що не будуть займатися перериванням вагітності і будуть консультувати жінок щодо абортів.

Час архієпископства владика Любомира Гузара ввійде в історію УГКЦ як час зникнення масової преси Церкви. Пішов у небуття офіційний орган Церкви газета «Мета». Не вийшла на масову передплату в 2008 році газета Дрогобицько-Самбірської єпархії «Жива Вода». З цього року зникла також прекрасна газета «Арка». Ще якимось викручується Івано-Франківська «Нова Зоря». Фактично єдиним для мільйонної аудиторії слухачів перманентним засобом масової комунікації УГКЦ постає радіо «Воскресіння». Хоч може в УГКЦ і не сприймають лєнінізм, але, готуючи революцію, «вождь всемирного пролетариата» засновує газету «Правда», бо, на його переконання, газета не тільки активний пропагандист і агітатор, а ще й організатор. За нинішніх умов УГКЦ є єдиною великою (якщо не величезною) Церквою, яка вже декілька років не має свого всецерковного офіційного популярного пресового органу. Доречно було б видрукувати ще й спеціальну газету для української греко-католицької діаспори. Водночас маємо прекрасну газету (якщо те ще можна назвати газетою, а не журналом) Римо-Католицької Церкви «Католицький вісник», не говорячи про пресові видання православних і протестантських Церков.

Лютий місяць 2009 року – ювілейний в історії Католицької Церкви. Рівно 80 років тому з'явився Ватикан як держава. Невеличка територія Риму, на якій розмістився собор Святого Петра, музеї і палац Папи із садами були проголошені незалежною державою Назва ця походить від назви пагорба Mons Vaticanus, що з латини vaticinia перекладається як «місце ворожінь». Про Ватикан як державу «Релігійна панорама» інформувала в п'ятому своєму числі за 2001 рік.

Католицьким громадам Бельгії не вистачає нині біля тисячі священників. Католицька Церква тут є найбільшою. До неї належить 76,6% громадян країни. Нині багато храмів закривається не лише із-за відсутності кліриків, а й коштів на їх утримання.

«Безсумнівним є те, - заявив Папа Бенедикт XVI, - що світове співтовариство переживає часи тяжкої економічної кризи. Очевидним є те, що ця криза пов'язана із культурою і системою цінностей». Понтифік запропонував політикам в наступному мислити стратегічно, враховувати ці обставини. Кризу, вважає він, треба лікувати етичними засобами, бути готовими до непопулярних рішень. «Я думаю про сім'ї, особливо про ті, де є маленькі діти, які мають право на світле майбутнє, про літніх людей, багато з яких самотні й живуть в тяжких умовах, про

аварійний стан житлового фонду, про гостру нестачу робочих місць і безробіття молоді».

За останнє століття із 300 випадків чудес справжніми Католицькою Церквою визнано лише 12. Для цього нею створювалися спеціальні комісії, до яких входили психологи, психіатри, теологи, священники та екзорцисти. Лише після позитивного висновку такої комісії Ватикан проголошує своє визнання чуда. Якщо комісія не знайде в явищі прояву божественності, то Ватикан під загрозою гріха забороняє його афішування. Важливою складовою розслідування є бесіда з людиною, яка проголошує чудо, психолога і психіатра, демонолога та екзорциста. Понтифік до таких заходів вимушений був вдаватися, оскільки останнім часом з'являється чимало шахраїв (до речі, вони є і в Україні в регіоні поширення греко-католицької Церкви), які прагнуть заробляти на псевдочудесах гроші. Частіше чомусь говорять про появу в тій чи іншій місцині під різними виглядами Діви Марії. Папа дав вказівку також розслідувати об'явлення небесних послань, стигматів, випадки плачу чи кровоточіння статуй або образів. В такий спосіб Бенедикт XVI врівноважує властиве Івану Павлу II прагнення розширення католицького пантеону через канонізації, виявляє шахрайства священнослужителів на різних об'явленнях.

ПРОТЕСТАНТИЗМ

Англійська Церква знаходиться у складній ситуації у себе на Батьківщині. Тут ініційоване питання про позбавлення її статусу державної церкви. Глава англійкан архієпископ Роуен Уільямс вважає, що так відокремлення лише «зміцнить єдність Церкви». Водночас із прийняттям такого закону королева Великобританії Єлизавета II втратить свій важливий історичний титул і повноваження – статус світського глави Англійської єпископальної церкви.

Часто, заперечуючи християнськість свідків Єгови, твердять, що вони нібито довільно поводяться з книгами Біблії. Свідки Єгови розглядають Біблію як Слово Бога, а Старий і Новий Завіти як її невід'ємні складові. Проте вони користуються їх назвами, які більше відповідають історичній появі цих двох біблійних частин. Тому й називають Старий Завіт – Єврейським Писанням, а Новий Завіт – Християнським Грецьким Писанням. В цьому основну роль відіграла мова написання текстів двох частин Біблії – єврейська і грецька.

Церква Англії устами свого глави архієпископа Роуена Вільямса висловила занепокоєння у зв'язку із виходом нового закону про права людини. На думку владика, цей закон сприяє розвитку індивідуалізму, розгортанню релігійної і расової нетерпимості. Він може сприяти розвитку морального релятивізму. Архієпископа невдовільняє те, що закон засвідчує рівність всіх релігій.

Протестантські Церкви Швейцарії проголосили 2009 рік роком шанування пам'яті Жана Кальвіна – засадничої фігури Реформації. В липні цього року виповнюється 500 років із дня його народження. Кальвін – один із батьків раннього протестантизму, один із найбільших гуманістів європейської історії. Нині «більше 80 мільйонів християн у 107 країнах світу живуть за його вченням і богословською спадщиною», - відзначив генеральний секретар Світового союзу

реформаторських церков Сетрі Нйомі при відкритті року Кальвіна. Цей рік було започатковано ще в листопаді минулого року біля Муру Реформації в Женеві – монумента Кальвіна і його сподвижників. Саме із Женеві Кальвін розсилав у різні країни своїх «апостолів» із завданням поширювати ідеї Реформації. Тут він помер в 1564 році і тут же похований (Україна молода. – 3 лютого).

ПРАВОСЛАВ'Я

Моральні принципи православ'я не для сьогоденної людини. Вони давно вже застаріли. Таку думку висловили 14% опитаних в Росії. 35% також наголосило на тому, що в моральних нормах багато є такого, що неприйнятне для сучасної людини. Лише 30% опитаних висловили своє схвалення християнської моралі.

Загальна церковна статистика РПЦ за 2008 рік така. Церква має 157 єпархій, 203 архієреї (з них 149 – правлячі, 54 - вікарні і 14 – на покої). РПЦ має 804 монастирі (з них 25 – ставропігійні), 203 подвір'їв і 65 скитів. Загальна кількість парафій РПЦ – 29263, священників – 27216, дияконів – 3454. Церква має 11051 недільну школу. Лише в Москві є 872 храми Московського Патріархату. Богослужіння тут ведуть 823 священники і 301 диякон. У відомстві нині 5 духовних академій, 3 православних університети, 2 богословських інститути, 38 духовних семінарій, 39 духовних училищ, пастирські курси. Загальна кількість духовних шкіл – 87. При деяких з них працюють ще регентські та іконописні школи. В названі цифри входять релігійні організації УПЦ МП, православні структури Молдови, Білорусі, інших країн. То ж не такою могутньою є РПЦ, якщо остаточно буде ліквідована Московсько-Православна імперія і від неї відійдуть чужоземні церковні одиниці.

РПЦ устами свого речника о.Всеволода Чапліна висловила протест деяким ЗМІ, які «постыдным, в духе желтой Пресс образом пыгались намеренно спекулировать на сплетнях и слухах относительно кандидатов на Патриарший престол, провокационно и в разделяющем духе ставили вопросы о том, кто станет будущим Патриархом». Отець виловив своє обурення звинуваченнями на адресу покійного Патріарха в його «нерускості». Як зауважує Чаплін, Олексій II дійсно походить із дворянського роду, що має німецькі коріння, але такого, який багато віків жив в Росії. «Це була російська людина за своїм світовідчуттям і за своїми коріннями», - наголошує о. Всеволод.

Патріарх РПЦ Кирило виявляє свою лояльність щодо рок-музики. Він вважає, що якщо рок-музикант перед співом скаже пару слів про православ'я, то це має більший ефект, ніж довга проповідь священника в храмі. Свого часу Кирило виступав перед 16-тисячною аудиторією, яка зібралася в Смоленську на рок-концерт. Владика був присутній під час рок-виступу на честь 1020-річчя хрещення Русі. На святковому концерті було присутніх більше 100-тисяч осіб.

Продіомідівська газета «Дух христианина» (№ 1) видрукувала статтю під заголовком «Анаксиос! Анаксиос! Анаксиос!», що перекладається з грецького – не гідний. «Не может быть митрополит банкиром, а банкир митрополитом, как не может горькая вода быть сладкой и наоборот. Кем же назовём того, кто, будучи в сане митрополита, взял на себя не крест Евангельского служения, а должность учредителя банка «Пересвет»? Св. Григорий Нисский в 6-м правиле называет

таковых идолослужителями. Гундяевский Банк имеет большой вес не только в России, но и во всем мире. И каждая десятая сигарета иностранного производства ввезена в нашу страну этим бизнесменом от преисподней... Он – «тонкий дипломат», ввремя перечисливший энные суммы руководству «нашистов», чтобы те устроили потасовку с православными ревнителями. Он - яркий общественный деятель, постоянно рекламирующий свою персону по ТВ. В православном народе его называют «Чубайсом». Как тот растащил и распродал нашу страну, так и этот продаёт нашу Церковь и Православную Истину».

Колишній керуючий Народним банком Росії, засновником якого був митрополит Кирило, С. Плесецький розповідає: « Митрополит Кирилл являлся учредителем нашего банка и все вопросы решал сам. У Церкви тогда были льготы, и мы провозили всю продукцию без акцизов и таможенных пошлин. А в 1996 году на таможене стали **проверяют нашу «гуманитарную помощь для Церкви» и обнаружили 8 млрд пачек сигарет и несколько вагонов импортной водки. У нас начались проблемы с прокуратурой...** Одним из участников сделок являлся митрополит Кирилл – на него завели несколько уголовных дел, некоторые из них по сей день не закрыли. Он нас вызвал и предупредил, чтобы мы, если спросят, говорили, что он ничего не знал, что якобы всё делалось за его спиной. Святейший Патриарх Алексей II спас Гундяева от тюрьмы... Был у него компромат на Патриарха. Святейший сначала снял его с должности и хотел отправить на покой, но вскоре изменил своё решение, и даже ходатайствовал перед Президентом и прокуратурой, чтобы дело митрополита Кирилла было прекращено» (Дух христианина. - №1).

Не такою виявилася зустріч владика Кирила із студентами і викладачами Московських духовних шкіл, на яку він розраховував. Тут були гострі питання і про горілку, і про тютюн. Як шустрий конферансьє, митрополит пропонував авторам питань поговорити про це пізніше й індивідуально. В цей час у залі прозвучала голосно сказана репліка: «Зайдём, чайку попьём!» І додаток до неї: «Да нет – покурим!». І тут владика Кирило вразив присутніх своїм пасажем: «Хоть силы боїться, а хтось поважає. Тільки саме так можна захищати православ'я». Доля студентів-реплікантів ще невідома, але поведінка зали була охрещена «хамською». Оправдуючись, владика навів слова Патріарха Олексія II щодо «справи тютюн-горілка» : «Никакого обсуждения этого вопроса на Соборе не будет... Если кто-то задаст вопрос, Вы сидите и ничего не говорите – я отвечу».

Ще не встигли поховати Патріарха РПЦ Олексія II, як по Росії прокотилася хвиля чудачеств з ним пов'язаних. То й не дивно, бо ж православ'я не далеко відійшло від середньовіччя. Замироточили портрети покійного Патріарха в Єкатеринбургській і Омській областях. Олексію II вже стали приписувати якісь надприродні відчуття. Зокрема, говорять про відмову його дати благословення заколотникам 1991 року, роль вказівки Патріарха про винесення з Трьяковки ікони Божої Матері Володимирської для припинення бійні в жовтні 1993 року в Москві біля «Білого дому». Вже чуто голоси за його канонізацію. Але, як інформував о. Всеволод Чаплін, в РПЦ це можливе лише через 50 років після смерті кандидата у святі.

Перше місце серед авторитетів Росії зайняв за наслідками опитування канонізований Російською ПЦ Олександр Невський. При цьому чомусь згадують його перемогу під час т.зв. Льодового побоїща. А між тим самі російські

історики називають князя зрадником, катом народу і навіть «саганою» російської історії. Саме колабораціонізм Олександра Невського щодо татаро-монголів, зрада ним братів Андрія і Ярослава в 1252 році стали причиною встановлення на Русі ярма Золотої Орди. Саме Олександр Невський сприяв 240-річному рабству великоросів. Опір собі князь карав обрізанням носа і вух, відсіченням голови або посадженням на кола. Він брав особисту участь у придушенні бунту в Ростові, Володимирі, Суздалі, Ярославлі. Церква заслугу князя вбачає в тому, що в такий спосіб він запобіг поглиненню Московії католицькою Європою і тим врятував російське православ'я.

МУСУЛЬМАНСЬКИЙ СВІТ

Більше 70 тисяч іранських студентів виявили готовність зірвати себе в Ізраїлі за його варварство в Палестині. Духовний лідер Ірану аятола Алі Хаме неї опублікував ухвалу, згідно якої кожний, хто загине, захищаючи палестинців, у боротьбі проти ізраїльтян буде вважатися мучеником.

Третій рік посуху Сирія потерпає від найсильнішої за останні 40 років засухи. Президент Башар ель-Асад звернувся до Міністерства ісламської доброчинності організувати 14 лютого по всій країні спеціальні молитви «Сатал аль-Істіска» про дощ. Молитви відбулися у всіх найбільших мечетях в кожному окрузі країни.

БУДДИЗМ

Далай-лама вважає, що тероризм – це «велика новина для нашого часу, але він робиться руками лише жменьки людей, які поведуться неналежно». Такі люди були й 3-4 століття тому, навіть в часи Будди в Індії, але сьогодні, з розвитком сучасних технологій, «діяти їм стало далеко простіше». Але якщо подивитися на картину в цілому, то, як вважає Далай-лама, прагнення людей до миру відчувається зараз набагато сильніше... Люди більше не хочуть насильства незалежно від того, яка мета змушує його застосовувати».

У розвитку доброчестя у світі, на думку Далай-лами, існує кілька способів. Перший – розвиток співчуття за допомогою теїстичних релігій. Другий – використання закону причинно-наслідкового зв'язку, який пропонують нетеїстичні релігії. Третій – секулярний спосіб просування цінностей. «Ці цінності самі по собі належать до сфери секулярної нерелігійної етики. Я, зазвичай називаю їх загальнолюдськими цінностями. Безумовно, всі релігії також говорять про загальнолюдські цінності, але вони, власне, не мають нічого спільного з релігією. Вони належать до секулярної етики й тому пропагувати їх потрібно не за допомогою релігії, а за допомогою методів секулярних, тобто застосовуючи здоровий глузд і спираючись на загальні переживання, що споріднюють всіх людей» (День. - №16).

В Індонезії створено шедевр мистецтва. Тут художник створив статую Будди заввишки всього 7,5 міліметра. Статуя виконана із золота і важить лише півтора

грами. Художнику гарантують збагачення, якщо виробництво цього міні-Будди буде поставлено на конвеєр.

ІНДУЇЗМ

Індуїсти відсвяткували своє свято Тайпусам. Воно є одним із найшокуючих в цій релігії. Свято присвячене дню, коли богиня Парваті дала зброю своєму синові Муруга ну, щоб той переміг демона. Під час святкування Тайпусама віруючі у стані трансу протикають собі спицями щоки або язик. Індуїсти вірять, що ті, хто перетерпів біль, матимуть здійснення своїх побажань і прохань до Бога. До святкування залучають навіть дітей.

НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ

Враховуючи те, що в суспільстві відбувається зміна розуміння цінностей традиційної сім'ї, **Церква Ісуса Христа Святих останніх днів пропонує свою програму, спрямовану на зміцнення шлюбу та сімейних стосунків, збереження сім'ї як фундаментальної спільноти суспільства.** Цій меті присвячені три спеціальні навчальні курси, пропонувані ЦХСОД не лише своїм членам, а й всім, хто прагне підтримувати вічні сімейні відносини. З цієї теми вийшов спеціальний підручник «Шлюб і сімейні відносини». Вийшло ще два посібники – «Зміцнення шлюбу» і «Зміцнення сім'ї» (Ліягона. – 2009. - №1).

Послідовники Церкви Ісуса Христа СОД мають постійно поповнювати свої знання із питань релігії. Для цього Церквою відкриваються Інститути релігії. Тут знання дають без будь-якої платні за навчання. **Водночас тут викладаються і важливі життєві уроки. Зайшовши на сайт <http://institute.ids.org>, можна знайти інформацію із всього світу про знаходження Інститутів релігії Церкви. Можна також зареєструватися в режимі он-лайн.**

СВОБОДА СОВІСТІ

СВОБОДА ВЕРОИСПОВЕДАНИЙ – НЕОТЪЕМЛЕМАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ СВОБОДЫ РЕЛИГИИ.

**ОТВЕТЫ НА ВОПРОСЫ ИНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦИИ
профессора Людмилы ФИЛИПОВИЧ на сайте «InVictory»
январь, 2009 г.**

Вопрос (вопросы поданы языком оригинала). Добрый день. У меня вопрос. Вам Иисус простил грехи, Рождены ли Вы от Святого Духа. Прошли курсы для новообращенных, в каком служите служении. Если да это хорошо. Если нет то я удивляюсь как люди не знающие Бога могут учить тех кто знает Бога. Вам нужно смириться пойти на домашнюю группу и переучиваться, чтоб принять истину от Бога (Пастор Виталий Украина, Киев)

Дорогой пастор Виталий, никогда не бралась и братья не буду за то, в чем не компетентна, в частности, учить, как верить в Бога. Это – не моя специальность и не моя профессия. Религиовед не изучает Бога и не научает, каков Он, как Его почитать, как исполнять Его заветы. Этим занимается теолог, представитель науки, близкий к религиоведению, но не тождественной ему. Религиовед изучает то, как **люди (человек)** верят в Бога, как верили раньше, какой опыт приобрели, как фиксировали этот опыт в традициях, обрядах, как закреплён он в Священных Писаниях, разных учениях, богословских трудах, в памятниках архитектуры и живописи. Религиовед интересуется тем, как развиваются те или иные религии, почему одни из них живут тысячелетия, а другие - умирают через пару лет, каковы взаимоотношения религии и общества, религии и культуры, религии и образования и т.д. Религиоведение пытается понять, что значит быть религиозным, И в отличие от теологии, которая тоже не безразлична к названным темам, наука про религию делает это, исходя не из нормативных оснований (например, моя вера – норма, единственно правильная истина, все остальные веры – отклонение от оной), а ненормативно, внеконфессионально, максимально объективно и плюралистично, и главное – **безоценочно!** В этом сила и слабость науки. Сила в том, что любая религия, любая церковь может рассчитывать на максимально приближенное к истинному представлению о ней. Религиовед – это независимый эксперт. Независимый от чего? От собственных мировоззренческих установок, от постулатов исповедной религии, от стереотипов, в т.ч. и научных, от общественного мнения, от просьб заинтересованной стороны (и такое бывает). Хотя, безусловно, личное отношение исследователя все равно прочитывается в текстах, которые он пишет. Исследователь религий - живой человек, а поэтому до конца он не свободен от эмоций, от аргументов здравого смысла, обыденного сознания, от личного опыта. Хочешь - не хочешь, а в голове крутятся: конструктивный или деструктивный этот феномен? функции, которые он исполнял – созидательные или разрушительные? проще говоря – хорошо это или плохо? Но приходится выносить этот «приговор» за скобки своего исследования.

Вот в этом – слабость науки, в которой хотят видеть наивысший авторитет в деле **определения** истинности какого-то учения, правильности предпринятых действий, адекватности поведения тех или иных субъектов истории. Сегодня надеяться на универсальность гуманитаристики, к которой относится и религиоведение, в объяснении мира, в формировании целостного образа человека, в предложении рациональных путей выхода из кризиса цивилизаций, ожидать от нее, что эта наука, которая запятнала свою чистоту апологетикой тоталитаризма как идеологии и практики, - враз решит все проблемы общества и человека – безрассудно. И у науки про религию есть свои законы развития. Сейчас религиоведение в Украине находится в стадии становления. В своих исследовательских методах оно приближается к естественным наукам: сбор фактов, их описание, классификация, выявление закономерностей и тенденций развития религий. Мне повезло быть причастной к конституированию такой науки в Украине, как религиоведение, которое помогает переосмыслить суть и значение религии, доказать позитивность религиозной веры, вернуть уважение к человеку верующему, утвердить приоритетность духовного над материальным и многое другое. Поэтому, спасибо, пастор, за совет, возможно, и настанет время для моего переучивания, как Вы пишете.

Вопрос: Меня зовут Виктор. У меня два вопроса. Первый. Дайте пожалуйста развернутый ответ: Что такое религия? Можно ли уничтожить или разрушить религию (например Христианскую)? Спасибо за ответы. (Виктор, Lake Stevens, U.S.A)

Спасибо за вопрос, Виктор, но скорее всего я не смогу дать вам **развернутый** ответ на вопрос: что такое религия. Не хватит времени и места. Скажу только, что в науке насчитывается около 300 определений религии от очень простых (религия – это вера в Бога) до невообразимо сложных, которые мне затруднительно воспроизвести. Такое многообразие интерпретаций религии связано с тем, что, во-первых, религия – развивающийся феномен, а значит и его понимание – тоже. Если на первых порах под религией понимали обряд жертвоприношения, который должен был смягчить гнев духов, удовлетворить их ожидания, то нынче религия понимается как сложное духовное образование, которое выражает веру человека в существование сверхъестественного Начала, выступает для человека средством общения с Ним, вхождения в Его мир. И форм такой веры, общения – тысячи. Хотя нам, живущим в христианской ойкумене, кажется, что возможна только одна форма – христианская. Не будем забывать то, что христиан в мире – только 33% от всего количества **религиозных** людей. Значит, религия для оставшихся 67% - что-то отличное от христианства. Поэтому религия может быть и мировоззрением, и системой строгих правил и догм, и переживанием сверхъестественного, и обретением спасения, и врачующим душу средством, и интегратором одноверцев, и консолидатором или деструктором национального единства, и регулятором отношений между людьми, и встречей с трансцендентным, и ... Как правило, под религией понимают определенную систему взглядов, которые оформлены в виде учения, догмы, концепции, которые коллективно исповедуются конкретной группой людей, объединенных в церковь или другой тип организации, переживающих и осознающих присутствие в их жизни сверхъестественного начала, которому поклоняются, которое почитают,

славят, просят. И вторая часть вопроса: можно ли разрушить или уничтожить религию? Пробовали. Не получается. Действует закон противодействия: чем сильнее давление на религию, тем ощутимее ее сопротивление. Это мы говорим о преднамеренном, силовом варианте. Если религии исчезают, то они, скорее, самоуничтожаются. В каждом случае есть на это свои причины, не зависящие от воли человека. Многие из религий «умерли» безвозвратно, скажем, шумерская или древнеегипетская религия. Есть такие, над которыми нависла угроза уничтожения, например зороастризм, который во времена Александра Македонского был государственной религией огромной империи. Нынче ежегодно количество последователей этой религии неуклонно сокращается. Прогнозы относительно христианства оптимистичны. Известно, что каждый год количество христиан возрастает более быстрыми темпами, чем население планеты. И пока нет оснований беспокоиться. Но христиане должны осознавать, что христианство будет живо до тех пор, пока Иисус Христос будет приниматься сердцем каждого человека, пока актуальным будет стремление жить по Христовым заповедям, пока Христос будет наивысшим смыслом жизни каждого христианина. Ежедневное, ежеминутное, если позволительно так говорить, вохристосовление – вот гарантия витальности (живучести, жизнестойкости) христианства.

Вопрос: Есть ли возможность у государства бороться с сектами и при этом сохранять свободу вероисповедания? Как определить секту? (Елена, Киев, Украина)

Начнем с конца. Елена, секта в любом словаре определяется как отвлечение от какого-либо учения. Путем отпочкования появились практически все религии. Т.е. сектообразование – универсальный закон религиозного процесса. В науке понятие «секта» существует издавна и используется при описании типов религиозных организаций, наряду с деноминацией и церковью. Правда, с недавних пор слово «секта» стали употреблять в новых контекстах с негативным значением, описывая и оценивая новые религии. Часть из них действительно являются сектами, т.е. новейшими образованиями от существующей религии, которые базируются на специфической интерпретации того или иного положения традиционной веры, на новом прочтении тех или иных сакральных источников, на особой фокусировке на одном из аспектов учения и т.д. Как правило, секта, перерастая рамки достаточно малочисленного и часто замкнутого сообщества одноверцев, превращается в церковь и деноминацию, более крупные в организационном плане религиозные институты.

Вы же, Елена, видимо, под сектой понимаете несколько иное. Этим вы каким-то образом солидаризуетесь с А.Дворкиным, православным сектоведом, для которого сектами выступают любые церкви, кроме православной. А с точки зрения православного державника, государство обязано бороться с таким вражеским для православия явлением, как секты. Я вообще против борьбы государства с религией, это уже было в нашей истории. Итог – известен: репрессированные церкви, загнанные в подполье, стали только сильнее. Для меня принцип свободы вероисповедания – один из важнейших, ибо доказано, что свобода религии лежит в основе всех иных свобод. Но я категорически против хаоса в духовной сфере, против всеядности, против экспериментов над

человеком, против насилия, а особенно в духовной жизни. Поэтому роль государства вижу не в борьбе и не в контроле над духом личности или народа. Государство должно создавать условия для свободного выявления религиозных убеждений, для отправления ритуалов и обрядов, для осуществления любой религиозной и сопряженной с ней нерелигиозной (например, социально ориентированная благотворительность) деятельности, если это не несет угроз и вреда обществу (что четко определено в Законе в ст.3 – об ограничениях для свободы вероисповедования). Государство обязано защищать право человека на свободу совести, свободу религии. Государство не должно определять, какая религия истинная, а какая – нет. Оно призвано гарантировать действенность принципа свободы совести и религии. Поэтому свобода религии не совместима с гонениями на отдельные церкви, деноминации и даже секты.

Вопрос: Очень хочется узнать Ваше мнение как специалиста по ряду вопросов. 1. Насколько корректно применение списка тоталитарных сект с православных сайтов в средствах массовой информации, когда речь заходит о евангельских церквях, признанных государством? Если закон предусматривает равенство религий и церквей перед законом, то почему ни суды ни прокуратура не урезонивают эти порывы? 2. Насколько правомерно применение терминов "секта" и "тоталитарные секты" в отношении евангельских церквей? Термины эти давно приобрели оскорбительный характер у нас в стране еще с советских времен и его применение как бы делит верующих на перво- и второсортных людей... 3. Как Вы видите перспективу взаимодействия евангельских церквей с государством? Может государству стоит как-то высказаться более конкретней по "сектам", чтобы все-таки не витала в воздухе некая иллюзия двойных стандартов власти в подходе к церквям разных направлений? Потому как обычный обыватель почему-то считает, что позиция православия - это и есть позиция государства. Ничего не имею против православия, но неприятный осадок ощущается всякий раз, когда о нас - евангельских христианах, постоянно упоминают в прессе исключительно как о сектантах... И возгорается этот подход, к сожалению, чаще православными. И это было бы полбеды, если бы власть не отмалчивалась, а хотя бы реагировала в таком духе: "Уважаемые! С позиций православия может кто и сектант, но в этих церквях нет вреда для нас, иначе бы мы с ними в суде разговаривали... Польза от них такая-то и такая..." Неплохо бы и примеры привести. Нам постоянно "шьют" какие-то мнимые преступления и мы постоянно словно обвиняемые. В принципе это мы все переживем, как пережили наши деды и отцы СССР, но от государства, где декларируется свобода вероисповедания, хотелось бы увидеть большую объективность. Например, в учебнике "Основы здоровья" (кажется) за 8-й класс, черным по белому написано, что секты приносят вред здоровью и в списке и церковь Сандея и намеки на другие церкви. Если школьников приучают бояться эти церкви, то почему нет решения суда о признании вредности этих церквей, которые государством же и зарегистрированы? Странно. Государство дает медали и грамоты лидерам церквей, которых общество окрестило сектантами и позволяет в стране вести такую пропаганду. Заранее благодарю за ответы. Успехов Вам в Вашей (как видно из статьи), очень плодотворной работе и, - еще больше! - в личной жизни. (Украина. Крым. Армянск. Гапонов Василий)

Уважаемый Василий, Ваш вопрос тематически связан с предыдущим, потому не буду повторяться. Если в двух словах, то некорректно и непропорционально, даже преступно, поскольку это делается представителями СМИ, которые имеют огромную власть над людьми. До сих пор преобладающее большинство читателей, радиослушателей и телезрителей уверены в истинности того, что напишут, скажут и покажут. Именно СМИ сегодня формируют общественное мнение по тому или иному вопросу, именно от журналистов, их профессиональности и порядочности зависит информационная достоверность описываемого явления, происходящего события. Будучи непосредственно вовлеченной в недавнюю кампанию СМИ против новых религий, могу ответственно заявить, что опасность, если она есть, исходит не от новых религий, а от журналистов, которые необъективно пишут про новые церкви. Причины такого непрофессионализма: 1) отсутствие информации, которой можно доверять; 2) устойчивые представления или навязанные стереотипы о вреде нетрадиционных религий; 3) заказной характер публикации или передачи. Выход один – предоставить журналистам нужную им информацию. И тут должны поработать сами церкви над созданием своего образа, чтобы журналист ходил за материалом о протестантах на протестантский, а не исключительно на православный сайт. Необходим интересный, правдивый, убедительный сайт (газета, журнал). Надо научиться общаться с журналистами. Специально для таких целей проводятся обучающие тренинги, инициаторами которых выступают ассоциация «Новомедиа», сотрудники Религиозно-информационной службы Украины (РИСУ), Институт журналистики.

Но, с другой стороны, нужно и научить журналистов быть ответственными за то, что они пишут. Если просвещение, увещание не помогает, обращайтесь в суд и отстаивайте свои права на свободу совести, требуйте извинений за клевету и прочее. Хотя это уже последняя мера в деле признания вашей церкви несектантской организацией. Суд не сможет заставить думать ваших оппонентов иначе, он ограничится запретом для них внешне выражать неправдивые суждения. Суд, как и любая другая государственная структура, при вынесении решения должен опираться на Закон, в данном случае на Закон о свободе совести и религиозных организациях, где ст. 5 декларирует равноправие всех религиозных организаций («Усі релігії, віросповідання і рел. організації є рівними перед законом. Встановлення будь-яких переваг або обмежень однієї релігії, віросповідання чи рел. організації щодо інших не допускається»). Но на деле, а особенно на местах, закон грубо нарушается.

В Украине есть правозащитные организации, которые помогут отстаивать права верующих и их общин, например Украинская ассоциация религиозной свободы. Она постоянно мониторит состояние свободы совести в Украине, готовит ежегодные отчеты, которые представляет на своих пресс-конференциях в УКРИНФОРМЕ «Религиозная свобода в мире и Украине: итоги прошедшего года».

Вопрос: Доброгo дня ! почему столько расколов у протестантов ? всё таки правы ортодоксальные религии - где нет преемственности возникает ересь ? (Роман, Россия, Норильск)

Не думаю, что можно говорить о расколах у протестантов, поскольку раскол предполагает, что в рамках одной церкви или деноминации возникает несколько структур, как, скажем, в украинском православии, которые существуют параллельно, фактически ничем не отличаясь друг от друга догматически, обрядами, организацией, но соревнуются между собой за первенство в религиозной жизни одной деноминации. В протестантизме существует несколько деноминаций, которые самостоятельны, не имеют общего центра, а значит и вертикальной зависимости друг от друга. Это: лютеранство, кальвинизм, англиканство, баптизм, пятидесятничество, адвентизм, харизматизм и пр., которые и вероисповедно, и организационно вполне независимы и самостоятельны. Их появление генетически и хронологически можно связать между собой, начиная с 1517 года с 95 тезисов Мартина Лютера и заканчивая недавним заявлением старших служителей христианских евангельских церквей Украины по поводу деятельности Сандея Аделаджи.

Вопрос преемственности очень важен для христианской Церкви, впрочем, как и для других религий. Именно эта проблема разделила мусульман на шиитов и суннитов. Но ересь возникает и среди инициированных преемников, канонически рукоположенных священников, потомственных буддистских монахов. Поэтому я не связывала бы появление ересей только в неортодоксальных или неканонических системах.

Вопрос: Как Вы думаете, отечественные религиоведы уже воспринимают харизматические\неопятидесятнические церкви как представителей фундаментального христианства? (Юрий, Симферополь, Украина)

Юрий, желательнее уточнить, что вы вкладываете в понятие «фундаментальное христианство». Если это альтернативное либерализму направление в протестантской теологии, то неопятидесятничество в целом тяготеет именно к фундаменталистскому крылу среди протестантов - и в своем вероучении, и своей стратегии поведения в обществе. Хотя есть и исключения из общего правила. Думаю, фундаментализация как тенденция современной религиозной жизни характерна не только для неопятидесятников, и не только для христиан. Сильны позиции фундаменталистов в индуизме, исламе. Я уже не говорю о православии, которое всегда отличалось непринятием нововведений, способных подорвать православную веру и церковь. После триумфального шествия модернизма в католицизме, начавшегося в середине 60-х годов решениями Второго Ватиканского собора, Церковь демонстрирует иные подходы ко многим богословским и общественным проблемам. Фундаментализация религиозной жизни - это общая закономерность последних 25 лет. При этом, подчеркиваю, сам процесс фундаментализации не имеет ни отрицательных, ни положительных коннотаций.

Вопрос: Хотелось бы узнать Ваше мнение как специалиста о религиозной организации "Посольство Божье". При исследовании которой я обнаружил несколько явных признаков секты. Огромное спасибо. (Александр, Киев, Украина) Свидетели Иеговы и мормоны - это христиане? (Аноним)

Давайте объединим эти два вопроса, несмотря на то, что они вроде как и не связаны между собой. У авторов вопросов есть сомнение относительно

религиозности и христианскости названных организаций. Тут необходимо вернуться к тому, что говорилось выше, а именно: какой подход – нормативный или ненормативный – мы используем при определении принадлежности мормонов, свидетелей Иеговы, харизматов к христианству. С научной точки зрения, христианином считается любой, кто исповедует Иисуса Христа. Именно так и подсчитывается количество христиан в мировой статистике. Таковых на сегодня около 2 млрд. человек. Так называемых «воцерковленных», т.е. таких, которые являются членами какой-нибудь церкви (христианской), - 1,8 млрд. Эта цифра учитывает членов Римо-католической (свыше 1 млрд.), Православной (250 млн.), Лютеранской, Англиканской, Баптистской, Адвентистской, Пятидесятнической и т.д., кроме того Церкви Иисуса Христа святых последних дней, Церкви «Посольства Божьего». Подробно статистику можно посмотреть на известном сайте <http://www.adherents.com/>, с которым я работаю уже много лет, чтобы отслеживать динамику религиозного развития мира. Обратитесь к wikipedia, английской версии, и вы найдете там и мормонов, и свидетелей Иеговы в перечне христианских конфессий, но как нетринитариев (http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Christian_denominations_by_number_of_members). Но при этом никто не запрещает вам усомниться в их христианскости, как, например, это делают православные в отношении к католикам или протестантам. При этом вы должны осознавать, что такую позицию тяжело считать научной. В пределах своей традиции вы можете и обязаны изучать иные вероисповедания, исходя из нормативности своего, но навязывать свою точку зрения как единственно правильную за пределами своей религии, а тем более убеждать в неправоте приверженцев иной – вряд ли. Не забывайте, что в Законе четко зафиксировано не только *ваше* право на вероисповедание, но и право *другого*. Известный принцип – ваша свобода заканчивается там, где начинается свобода другого – касается и религиозной сферы. Давайте уважать друг друга.

Вопрос: Скажите, пожалуйста, при изучении истории христианства, по статистике, когда происходило большое пробуждение церквей (т.е. когда церковь оказывала большое влияние на общество и очень быстро росла количественно, была очень активной), во время их гонений или в спокойное, мирное и свободное для них время? P.S. говоря об активности церкви, имею в виду не структурную организацию или здание, а верующих христиан. (Таня, Казахстан)

Предварительное замечание. Религиозная статистика как наука появилась относительно недавно, поэтому очень сложно опираться на цифровой материал. Мне удалось найти более менее достоверные данные о количестве верующих разных религий только с середины 19 ст., когда проводились переписи населения в отдельных странах и в опросный лист включался вопрос о вероисповедании. Эти данные, вы понимаете, не полные, ибо не все государства проводили переписи населения. Представляю, какая была несовершенная методика их проведения... Теперь ситуация изменилась с точностью наоборот: методики совершенные, почти все государства проводят периодические переписи, но пункт о вероисповедании – исключен из опросного листа. Поэтому все наши представления о количестве верующих тех или иных религий – весьма

относительны, ибо они основаны на самоидентификации респондента. Достаточно ли самоопределения для того, чтобы отнести человека к той религии, которую он назвал? Вряд ли! В Украине более 70% себя считают христианами, а сколько среди них реально верят в Иисуса Христа? Мы, религиоведы, очень хотели бы знать, сколько верующих какого вероисповедания в Украине, например. Но боюсь, мы столкнемся с там же парадоксом, который впервые обнаружили в Японии: верующих в два раза больше, чем населения, ибо каждый японец идентифицировал себя с несколькими традициями: по рождению он – синтоист, а по убеждениям – буддист, христианин и т.д.

Я понимаю, что вы, Татьяна, хотели бы выяснить: можно или нет силу веры измерить в цифрах? А вот и «да», и «нет»! Сколько у Иисуса Христа было учеников? Но сила их веры была неизмеримо выше, чем у тысячи их последователей после земной жизни Иисуса и апостолов. Сколько было сподвижников у католического монаха Лютера, когда он приколачивал свои знаменитые 95 тезисов на Виттенбергские храмовые ворота? Любое религиозное пробуждение, в т.ч. и христианское, связано с социальными условиями, в которых живет Церковь, но не напрямую зависят от них. Жизнь Духа не подчиняется общественным законам. Гонения со стороны государства или иных структур могут привести к пробуждению. Сытая и спокойная жизнь усыпляет дух человека. Это не означает, что для его поднятия нужно стремиться к нищете, страданиям, неудобствам. Но разумная аскеза всегда присутствовала в жизни человека духовного. И я соглашусь с вами в том, что уровень религиозности общества, т.е. его степень пробуждения не всегда зависит от количества религиозных организаций. Можно настроить тысячи храмов, домов молитвы, иных культовых сооружений, а они будут стоять пустыми, даже закрываться. Так сейчас обстоят дела в Европе.

Вопрос: Ныне в Украине широким потоком (в т.ч. в среде наших верующих-протестантов - в виде новых теологических "откровений") насаждаются известные ценности современной западной цивилизации. Одновременно имеем неконтролируемый массовый поток к нам мигрантов, главным образом, из стран "третьего мира" с их культурно-цивилизационными особенностями. А как при всем этом, по Вашему мнению, можно уберечь, сохранить традиционную христианскую мораль, духовность и культуру нашего народа? (Галина, Киев, Украина)

Ваше наблюдение, Галина, как бы продолжает мою мысль о духовном кризисе западного мира, ценности которого, действительно, в чем-то далеки нам. Не хочу сказать чужды, ибо и Западная, и Восточная Европа, к которой культурно-цивилизационно относим и Украину, принадлежит одной – христианской – ойкумене. Не место тут разбирать то общее, что объединяет, или то специфическое, что рознит западно-христианскую и восточно-христианскую традицию. Осознание этого – необходимое условие для очень сложного процесса самоидентификации народов, вероисповедных общностей людей, отдельных личностей. На извечный вопрос «Кто я?» или «Кто мы?» не может быть одного ответа, который спускается по указке сверху. Я убеждена, что только свобода воли человека – узнать, принять, осознать, культивировать, достигать – способна привести его к пониманию своей идентичности, где фундаментальную роль

играют архетипы, среди которых названные вами христианская мораль, культура и духовность. Но это все – не музейные экспонаты, которые нужно сохранять, создавая им оптимальный температурный и пр. режим. Традиция должна жить, развиваться, постоянно обновляться вместе с теми носителями, т.е. с нами, которые могут ее уберечь, развить, транслировать, выявлять. Путь один: самообразование, самопросвещение, самовоспитание, самореализация.

Вопрос: Уважаемая Людмила Александровна! Прежде всего хочу поблагодарить Вас за ваш труд и особенно - за толерантное отношение к верующим людям. Как бы вы охарактеризовали сегодняшнее состояние протестантских церквей на постсоветском пространстве, их место и роль в современном обществе? (Юрий, Киев)

Уважаемый Юрий, по характеру задаваемого вами вопроса видно, что у вас есть свой собственный ответ. И вы знаете, что двумя словами тут не ограничиться. Религиоведы десятки диссертаций по этому поводу написали. Проведена масса конференций, посвященных этим проблемам. Очень советую обратиться к книге В.Еленского «Религия после коммунизма», 5-му и 6-му тому 10-томной «Истории религий в Украине» под редакцией П.Яроцкого, посвященным истории протестантизма и современному его состоянию, книге «Христианство эпохи постмодерна» и многие другие, которые изданы Отделением религиоведения НАН Украины за последние 10 лет. Зайдите к нам в гости (Киев, Трехсвятительская, 4, каб.414) и вы сможете их приобрести. Но если попытаться втиснуться в узкие рамки веб-конференции, то - протестантские церкви на постсоветском пространстве переживают небывалый подъем. Уточню: небывалый для СССР, для протестантов, для нашего времени. Они растут наиболее динамично (по сравнению с другими религиями и конфессиями), что уже дало возможность отметить их присутствие в обществе. Ныне они составляют четверть всех зарегистрированных религиозных общин в Украине. Прогнозируется, что и в будущем, сохраняя такую динамику прироста, протестантизм может занять 25% всего религиозного постсоветского пространства. Разумеется, что доля протестантов в странах бывшего Союза различна – наибольшее относительное их число наблюдается в странах Прибалтики, Украине, Белоруссии, где традиционно протестантизм существует с 16-17 вв. У меня нет сравнительных данных по абсолютному количеству протестантов в разных государствах, ибо статистика не фиксирует число верующих. Более или менее мы можем говорить о достоверности количества зарегистрированных протестантских общин. Тут Украина – на первом месте. Всех протестантских церквей в 2008 г. насчитывалось почти 4 тыс. из общего числа - 32 тыс. - религиозных организаций. Судите сами, каков удельный вес протестантов только в цифровом измерении. И по качеству своего присутствия в обществе протестанты всегда опережали иные конфессии (пропорционально их количеству). У меня достаточно оптимистические оценки состояния и перспектив протестантизма в постсоветских странах. Хотя, понятно, существует множество проблем как внешнего, так и внутреннего порядка. Скажем, преследования протестантов в Средней Азии, игнорирование международного и собственного законодательства относительно миссионерской деятельности протестантских церквей в России, Грузии, поджоги молитвенных домов, увольнение с работы,

предвзятое отношение общественности, недопущение протестантов в армейское, тюремное капелланство, детские дома и дома престарелых и мн. др. Вы и сами можете дополнить этот список проблем, которые необходимо решать. Кроме этих вопросов, есть внутрицерковные и междоминационные конфликты или непонимания. Мне бы не хотелось тут озвучивать то, что знают сами протестанты и отмечают наблюдательные религиоведы. Мы очень чувствительны на любые противостояния в религиозной сфере. И поверьте, переживаем не меньше, чем сами участники конфликта, ибо заинтересованы в стабильном развитии религиозной сферы, при этом учитываем, что без столкновения церковных и личных интересов вряд ли обойдется. В своей практической деятельности, религиоведы никоим образом не вмешиваются в церковные дела, но если к нам обращаются, можем помочь проанализировать ситуацию, провести экспертизу, дать совет. И дело самой церкви принять все это или нет.

Вопрос: Уважаемая 2-жа Людмила Филиппович, дякуємо Б-гу и вам за свободу слова и веры на Украине. В чем причина кризиса современного протестантского христианства в области нигилизма по отношению к религиоведению, истории церкви ? В чем главное резюме и цель диалектики христианства, когда до сих пор углубляется догматическое противостояние? Где можно прочитать ваши и др. статьи на эти темы? есть ли сайты на эту тему? В чем причина кризиса свободы слова и веры в постсоветских странах СНГ ? (Виталий, Казахстан.)

Виталий, спасибо вам за такой непростой вопрос. Вы абсолютно справедливо заметили, что между протестантами и религиоведами сложились специфические отношения. В целом, они вполне нормальные, партнерские, деловые. С отдельными церквями и их пасторами – дружественные. Правда, надо признать, что некоторые протестанты довольно, я бы сказала даже, враждебно воспринимают ученых-религиоведов. Причин несколько: 1) сами ученые своим непрофессионализмом дают основания не доверять тому, что изложено ими в некоторых учебниках и книгах; 2) протестанты просто не имеют информации о том, чем в действительности занимается религиовед. До сих пор многие считают, что религиовед борется с религией, заставляя всех быть безбожниками. Звучат обвинения в том, что религиоведение – идеология политического атеизма, универсализма, нигилизма и пр. Если религиоведение не ведет к Богу, то куда оно ведет? Напрашивается ответ: к сатане и пр. И кому нужна такая наука? 3) враждебность, которая сохранилась еще с прежних коммунистических времен, когда всех поделали на «своих» и «чужих», до сих пор порождает недоверие, закрытость, настороженность, боязнь, что что-то будет использовано против верующих, против религии. Общаясь с некоторыми протестантами, у меня складывается впечатление, что некоторые из них до сих пор перебивают в подполье, в катакомбах, в состоянии внутренней эмиграции, оппозиции к обществу, Украине. Они не осознают себя полноправными членами этого социума, присутствуют в нем как временные гости, всегда готовые уйти, уехать из него. Они слабо вписаны в социум, замкнуты на жизни только своей общины, своей семьи. И это все объяснимо историческими причинами, которые сформировали именно такие стереотипы поведения. Но времена меняются, они уже изменились. Кстати, последнего не заметили и некоторые религиоведы. Они до сих пор читают лекции по учебникам «Научного атеизма», ждуть устали,

когда отомрет религия как отсталое мировоззрение, удивляются, как современный человек может верить во все эти мифы-сказки и пр. Но таких, поверьте, единицы. И вряд ли они сумеют понять, как вы пишете, диалектику христианства. Современный религиовед старается идти в ногу со временем, постоянно быть в курсе событий, изучать, а не оценивать, религиозный процесс во всей его полноте. Мы открыты для различных обсуждений, никогда не претендовали на статус последней инстанции в дискуссии, прислушиваемся к мнениям других, готовы признать, где и как ошибались. Но там, где уверены в своей правоте, свои позиции будем отстаивать последовательно. В частности, это касается свободы совести. Но ответ на эту часть вопроса я отнесу к следующей группе.

Вопрос: Добрый день, Людмила! Что вы можете сказать по поводу осложнений со свободой вероисповедания в Средней Азии и конкретно о Таджикистане - <http://woltj.my1.ru/news/2008-11-25-95> (Таджикистан, Душанбе, месехиён)

Проблемы свободы совести и вероисповеданий волнует авторов данного блока вопросов, как и меня. И вынуждена огорчить вас, уважаемый автор из Таджикистана, состояние религиозной свободы в мире очень не стабильное и вызывает тревогу. Традиционно в списке стран, которые попадают в отчет специальной комиссии Конгресса США, оказываются Китай, Иран, государства Центральной Азии, среди которых и Таджикистан. Как это не удивительно слышать, но сегодня большинство населения планеты проживает в странах, где принципы религиозной свободы нарушаются. Казалось бы, демократические изменения, которые произошли в странах бывшего СССР, сбросившего коммунистическое иго, должны способствовать установлению широких возможностей для свободы, в т.ч. и свободы вероисповедания. Первые несколько лет так и было. Однако ныне мы наблюдаем противоположные тенденции. Ужесточается отношение государства к определенным конфессиям и церквям. Есть основания считать, что сейчас ситуация в сфере свободы совести даже хуже, чем в советское время. Однако ухудшение состояния свободы религий не должно охладить активность ее защитников. Нужно настойчиво напоминать об основных свободах человека, о его праве на свободу совести, о международных и местных законах, защищающих эти свободы, писать в различные правозащитные организации, отстаивать всеми возможными средствами свободу, помня, что если сегодня вы не встанете на защиту попранных прав другого человека или организации, то завтра некому будет защитить ваши права.

Вопрос: Что и кто, на Ваш взгляд, мешает успешной борьбе в Украине с пропагандой (как, например, со стороны МАУП и т.п.) антихристианской и, в целом, - религиозной нетерпимости, ксенофобии и расизма? (Лев, Киев, Украина)

Лев, правильно ли я вас поняла: вы говорите о наличии в Украине антихристианской (религиозной) нетерпимости, ксенофобии и расизме, о том, что их пропагандируют? Утверждаете, что кто-то ведет борьбу против этой пропаганды. И спрашиваете, что и кто мешает этой борьбе? Очень сложная цепь зависимостей в Вашем вопросе, желательно было бы уточнить некоторые положения, что без личной встречи сделать трудно. Информация, которой я обладаю, не дает мне оснований говорить о преднамеренной пропаганде

антигуманных ценностей. Не думаю, что какая-то организация вписала в свои уставные цели культивирование и распространение антихристианской нетерпимости. Ибо если этим занимается какой-то человек или институция, то такая деятельность законодательно запрещена в Украине. И ее необходимо приостановить. Но, анализируя религиозную ситуацию в мире, в частности в Украине, я убеждаюсь в том, что современное украинское общество – несмотря на духовный прорыв - до сих пор находится, как когда-то я писала, между Сциллой постсоветского безверия и Харибдой тотальной религиозности. Подумать только! 34 тыс. религиозных организаций в Украине, 95% из которых - христианские, а христианство так и не стало доминирующим мировоззрением, моральным основанием для межчеловеческих взаимоотношений, типом мышления и стилем жизни. Общество очень медленно осваивает такие простые истины, как любовь к Богу и друг другу, отказывается жить по христианским законам, проверенным столетиями. Думаю, вы уловили, интуитивно, что общество отравлено нетерпимостью, ненавистью, неприятием, отторжением всего нового, необычного, иного. И это крепко сидит в нашем сознании, в душе. Как избавиться от этого? Очищаться, освобождаться всевозможными средствами, помогая другим. Универсального рецепта нет, но знаю, что надо начинать с себя. Поэтому главными врагами для успешной борьбы с пропагандой нетерпимости, нетолерантности есть мы сами, наши стереотипы, наша душевная лень и духовная слепота. Прозревайте!

Вопрос: Некоторая часть нашей национальной интеллигенции, серьезно увлекшись квазипатриотическим неоязычеством, активно распространяет разные псевдоисторические и, вообще, псевдонаучные мифы и легенды. В т.ч. - агрессивно-антихристианские, антисемитские и, в целом, ксенофобские пасквили. Ваш взгляд на это "явление"? Насколько оно угрожает позициям христианства в Украине? (Оксана, Бровары, Украина)

Оксана, частично представление о моем отношении к нетерпимости и ксенофобии вы найдете в ответе на предыдущий вопрос. Поскольку вы коснулись темы неоязычества и спрашиваете, угрожает ли оно христианству, не могу не отметить, что на сегодня возрождение этнических религий стало реальностью не только в Украине, но и в Европе. Создан даже Мировой Конгресс этнических религий, куда входят и украинские язычники. Не углубляясь в дебри научных споров относительно правомерности употребления понятия «язычество» к тем религиозным системам, которые возникли на гребне духовного возрождения как реконструированные или воссозданные религиозные представления наших предков, я бы воздержалась от таких сильных оценочных выражений, как квази, псевдо, пасквили. Простите, но мне не понятна и разница между явлением и «явлением». Если для вас «Велес-книга» - фальсификат, умелая подделка 20-х годов XX ст., то она все равно – исторический артефакт, пусть не IX-го, а XX-го века, но ЯВЛЕНИЕ. Кроме того, будучи оскорбленной тем, что кто-то не принимает вашу веру в Бога, не признает Иисуса Христа Его ипостасью, а только пророком, не совершаете ли вы такую же ошибку, отказывая определенной части, как вы пишете, квазипатриотов верить в Дажбога и считать Лева Силенка таким же пророком, какими были и библейские провозвестники воли Бога? А где ваша христианская любовь к врагам вашим, если в иноверце вы не видите сотворенное

Богом существо, равное вам? Почему, добиваясь свободы на свое вероисповедание, вы отказываете в этом праве человеку, который верит иначе? Согласно, многие неоязыческие издания содержат в себе антихристианские выпады, но они, как правило, носят исторический характер. Претензии предъявляются в основном к князю Владимиру. А у вас возникли вопросы к вашим современникам, которых насчитывается то всего несколько тысяч. И вряд ли они угрожают 35 млн. христиан. Нам трудно смириться с тем, что мир стал таким поликультурным, многорелигиозным. Изменить его вряд ли удастся, поэтому надо научиться жить в этой новой реальности, основным дискурсом которой является культура мира, а не практика противостояний, межрелигиозный диалог (в том числе диалог между христианами и язычниками), а не доминирование одной религии над другой.

Вопрос: Какие, на Ваш взгляд, перспективы межконфессионального диалога во имя достижения духовного (и, если, возможно - и евхаристийного) единения христиан в Украине? (Лев, Киев, Украина)

Лев, предыдущий вопрос – прекрасная иллюстрация к тому, насколько наше общество готово к межконфессиональному диалогу. Последний не может вестись только лидерами религиозных организаций, хотя на таком уровне он в Украине уже существует. Пока он не выполняет функций духовного единения, даже в рамках православия или христианства. Во-первых, у христианских церквей в современной Украине нет опыта в организации и проведении такого диалога. Во-вторых, дает знать политика тоталитарного режима в отношении церквей «разделяй и властвуй», которая была направлена на то, чтобы рассорить христиан СССР и тем самым ослабить христианство. Поэтому, в-третьих, потребность в таком диалоге только-только начинает формироваться. Появились первые внешние показатели того, что возникает понимание между лидерами христианских церквей. В Украине создано несколько межрелигиозных и межхристианских объединений, например Всеукраинский Совет церквей и религиозных организаций, Совещание (Нарада) представителей христианских церквей Украины, Совет Евангельских протестантских церквей Украины. Христианские церкви Украины проводят общие мероприятия, обращаются к народу с заявлениями по актуальным проблемам (борьба со СПИДом, падением нравственности в обществе, детское сиротство и пр.), их лидеры уважают один другого, но до евхаристийного единения, пожалуй, далеко. Даже за границей, где межрелигиозный диалог ведется с конца XIX века, такого не встретишь. Общая молитва - «да», но причастие – у каждого свое. Думаю, что существенным вкладом в диалог христиан Украины будет Неделя молитв за единство христиан, которая проводится в Киеве с 18 по 25 января этого года. Католики, православные, греко-католики, пятидесятники будут сообща молиться за то, чтобы все были как одно (Езек 37, 15-17). Координатором в этом году общей молитвы выступает Комиссия УГКЦ по содействию единства между христианами и ее глава Игорь Шабан (shaban@poshta.org.ua). Присоединяйтесь.

Много вопросов поступило по поводу последних событий, связанных с «Посольством Божьим», с пастром Сандеем Аделаджою.

Частично я прокомментировала уже это на РИСУ 4 января 2009 г. (<http://www.risu.org.ua/ukr/religion.and.society/comments/article;26720/>). Тогда речь шла о Заявлении, которое появилось от имени старших служителей Евангельских христианских церквей Украины. С того времени новых данных у меня не появилось. Вы знаете, что ведется следствие, в качестве свидетеля пастор опрашивается почти каждый день. Делать какие-либо заключения до завершения следствия и суда рано. Но кое-что постараюсь уточнить.

Вопрос: Вы ознакомились со статьей Дениса Подорожного? Согласны ли вы с решением Епископов Украины в отношении Сандея Аделаджа? Ваши ответы очень важны для нас как христиан. Надеюсь на конкретные ответы. (Павел, Киев)

Статью Д.Подорожного я читала, его аргументация и позиция мне понятна. Она написана со скорбью, а не со злорадством, чем отличается почти вся светская пресса. Печаль от постигшей всех неприятности с этим банком пронизывает и заявление епископов. Реакция епископов мне показалась здоровой, в Духе сформулированной. И хотя я не посвящена во все детали происходящего, кажется, что предложены конструктивные пасторские рекомендации, как достойно, без потерь паствы и авторитета евангельских церквей, выйти из данной ситуации.

Вопрос: Здравствуйте! Какое ваше мнение о статье Виктора Судакова "Все ли позволительно Юпитеру?", касающейся последних событий. Ваше оценка как религиоведа совпадает с оценкой пастора? Не кажется ли вам, что разителен контраст между статьями Подорожного, Судакова, Витюка и других служителей, написавших о ситуации ИКС, и теми, кто выступает за Сандея? В чем вы видите причину такого контраста? (Кирил (Самара, Россия))

Солидарная позиция названных пасторов обуславливает повторяемость ответов. Моя оценка событий как религиоведа очень близка к пасторской, но не может совпадать с ней, поскольку я пользуюсь иными аргументами и методами объяснения. Думаю, это заметно по предыдущим моим ответам. В том, что на ситуацию существует две противоположные реакции, ничего необычного нет. В любом коллективе всегда присутствует часть людей, настроенных комплиментарно по отношению к своему начальству, к выполняемой работе, к своим обязанностям, а часть ориентирована на критический лад, все поддает анализу, сомнению. В результате коммуникации двух противоположных подходов рождается жизненный и реалистичный план. В данном случае речь может идти о плане возвращения Церкви в обычный ритм выполнения своих функций. Хотя могут быть и иные причины разногласий, например, степень информированности, уровень доверия. Сейчас важно сохранить Церковь, не допустить ее разделения на тех, кто «за», и тех, кто «против» пастора Аделаджи, ибо пострадает не столько пастор, потеряв часть своей паствы, сколько Церковь как духовный организм, как мистическое тело Иисуса Христа.

Вопрос: Сестра Людмила здравствуйте, спасибо за ваши труды и посвящение Богу, хотела узнать, не кажется ли вам что вся это история с Сандеем Аделаджо является заговором и завистью со стороны пасторов типа

Максимова + и некоторых пасторов выступающих на СНЛ. (дайте пожалуйста оценку их действиям) И как по вашему мнению отразится вся это история на церквях Украины и всего СНГ? (Галина... Казахстан)

Не исключаю, Галина, и такого, заговорческого, варианта, хотя не так хорошо, как вы, ориентируюсь в межличностных отношениях пасторов этой церкви. Происходящие события – это не только урок для пастора Сандея, но и для всех пасторов, для всей церкви, в которой находятся живые люди со всеми их плюсами и минусами, которые, оказывается, могут и ошибаться. Данный случай спустил нас с небес на землю, показал нам наше место в планах Бога, отрезвил многих, заставил задуматься над смысложизненными вопросами, над сутью своей веры, над ответственностью за свою веру. У кого вера была, тот только укрепится в ней. А кто сомневался, тот отойдет. Церковь ожидает очищение. Но хотелось бы, чтобы члены Церкви не оставили в беде пострадавших, чтобы поддержали их в этой ситуации, чтобы продемонстрировали христианское братство не только декларациями, общностью догматов, а и реальным взаимопомоществованием тем, кому тяжелее, чем вам.

Вопрос: Уважаемая Людмила Филипович! Как на ваш взгляд, возможно ли в Украине гонения на церкви неправославной ориентации в связи с событиями Кингс Кэпитал и церковью Посольство Божье? (Анна, Украина)

Очень хочется надеяться, Анна, что православные церкви не опустятся до того, чтобы воспользоваться моментом и инициировать гонения на неправославных. Государство озвучило свою позицию словами министра внутренних дел: «Мне безразлично, что он проповедует на своих религиозных собраниях». Будем считать, что фактор вероисповедный не будет братья в расчет при определении виновности или невиновности пастора Сандея. Но Украине придется сдать своеобразный экзамен на толерантность и мудрость. Вместе с тем надо быть готовым к тому, что найдутся люди, которые не откажут себе в удовольствии тыкнуть пальцем и позлорадствовать, напомнить о вредности и тоталитарности сект.

Вопрос: Мой вопрос о людях-прихожанах "Посольства Божьего". Читая их высказывания об их пасторе и "церкви" у меня очень сильные сомнения в их душевном здоровье. А что думаете Вы, Людмила? Спасибо. (Ирина, Австралия, Сидней)

Ирина, я не медик, поэтому не мне ставить им диагноз. Думаю, и вам это сделать тяжело из Сиднея: больного, как минимум, надо осмотреть. Вы бы согласились лечиться на расстоянии, по телефону? А то, что вызывает у вас тревогу, науке известно как феномен религиозности. Да, религиозность бывает разной. Умеренной и неумеренной, внутренней и внешней, индифферентной и сверх меры вовлеченной, колеблющейся и убежденной. И этот ряд характеристик можно продолжать до бесконечности. Думаю, вы знаете из истории христианской церкви, что люди ради веры, во имя Бога, из любви к своему духовному наставнику *жизни свои жертвовали*, а тут какие-то деньги...

Вопрос: Хотелось бы услышать Ваш комментарий, по поводу слова Иисуса: человек ответит за каждое праздное слово, на Ваш взгляд не этим ли словом

пользовался пастор Сандей подавая в суд на обвинителей? Ведь не законно обвинять это нарушение его прав. Будете ли Вы как Научный эксперт РИСУ быть на стороне закона? И как практически Вы можете повлиять на беспрецедентный конфликт, когда нарушение прав человека на лицо. Можно ждать от Вас помощи и защиты человеку, и в том числе официально зарегистрированной организации? (Евгений Николаевич г.Смела Украина)

Евгений Николаевич, как можно не согласиться с Вами, цитирующим Иисуса Христа? Слово – сильное оружие и «за», и «против». И если пастор Сандей действительно верующий христианин, то он должен бояться не суда человеческого, а суда Божьего. Я осознаю всю ответственность за правдивость моих слов и никогда не буду лжесвидетельствовать, даже если это будет вредить мне. Из тех же соображений. А помочь – помогу, особенно в деле ущемления прав человека и соблюдения закона, морального и правового.

Большое спасибо всем, кто пообщался со мной, задавая порой «неудобные» вопросы. Надеюсь, что мои ответы в целом удовлетворили участников веб-конференции. Если нет, я готова встретиться с вами столько, сколько будет в этом необходимость. Я всегда с радостью поделюсь с вами тем, что мне удалось узнать и осознать в жизни, ибо общение не дает времени стоять на месте, а постоянно стимулирует узнавать новое, черпать знания и впечатления, радость и удовольствие от общения с Богом, миром и людьми. Желаю вам счастья и уверенности, любви и устремленности.

Міська Рада Дрогобича звернулася з листом до Президента, Кабміну й спікера ВР з вимогою **скасувати рішення Міністерства праці, яке дозволило внести професії чаклуна, мага, хіроманта та астролога** до переліку захищених нормальних професій. «Наша держава відкрито, всупереч християнським і моральним законам, ратифікувала ці окультині заняття, - говориться у зверненні. – Ми вимагаємо скасувати це ганебне аморальне рішення, яке є руйнуванням християнських цінностей та відкритим замахом на вікову духовність української нації».

Наявна в Україні традиція благословення осель освяченою водою з 19 січня і до 15 лютого. Але в західних областях України виникла колізія: в один і той же дім з наміром окропити його свяченою водою навідуються отці різних церков. Як тут бути, щоб не допустити непотрібного протистояння? Керівник департаменту інформації УГКЦ о. Ігор Яців радить священникам після Служби Божої оголошувати, до яких будинків він має намір і коли завітати й водночас вивішувати про це оголошення (а то й ознайомлювати з цим графіком священика іншої Церкви). Заходження священників з різних Церков в один дім не має бути навіть хоч би тому, що окроплювати один і той же будинок немає потреби. Священики мають дотримуватися умовного територіального і конфесійного поділу. Отець Ігор застерігає від освячення тварин, бо ж «такого чину не існує».

АКТУАЛЬНА ТЕМА

ПАТРІАРХ КИРИЛО І УКРАЇНА

Без якихось особливих сенсацій в Москві Патріархом Російської Православної Церкви обрали митрополита Смоленського і Калінінградського Кирила. Із 702 делегатів Помісного Собору за нього свої голоси віддало 508, як вважають, і вся українська делегація, що становила десь 27% голосувальників. Сприяло приходу до влади в Церкві цього, як в Москві його називають, «церковного тютюново-горілчаного мільярдера» набутий авторитет як другої особи РПЦ, підтримка російської влади і протиріччя в таборі опонентів. За дні патріаршого місцеблостительства Кирило встиг пропіарити себе в різних формах і в різних кінцях Московської Церкви, скориставшись для цього теле- і радіоефіром. Виборча кампанія була проведена за всіма правилами сучасних технологій.

Претензія Кирила на патріарший кукіль викликала в Росії активний протест з боку консерваторів і фундаменталістів. Була величезна хвиля компромату в світській пресі, на сайтах Інтернету. Тут Кирилу пригадали й тютюнові та алкогольні оборудки, схильність до комерційної діяльності на шкоду інтересам Церкви, і співпрацю із КДБ під ім'ям «Михайлов». Правда, останнє імпонувало світській російській владі, яка сама із тієї ж когорти. Кирила звинувачували навіть в організації замаху на колишнього главу РАО ЄЕС Росії Анатолія Чубайса. Щоб пригальмувати виступи московських православних консерваторів проти свого патріаршества, митрополит Кирило навіть навідався у їх центр – Стрітенський монастир, де заявив про свою згоду із вченням новомученика Іларіона (Троїцького): «Коли в богослов'я почали проникати ліберальні ідеї, коли почали слідом за деякими богословами стверджувати, що немає різниці між конфесіями, то святитель Іларіон наголосив, що є лише одна Церква – свята апостольська, яка наразі виявляє себе в Православній Церкві». Відчуваючи велику ймовірність проходження в Патріархи Кирила, його противники активно обстоювало форму голосування за жребієм. Проте їх пропозиція не була почута.

Позиція Кирила в Церкві ще в роки патріаршества Олексія II зазнавала критики з боку не тільки вірянського руху, а й декого з ієрархів РПЦ. Про наявність такої опозиції в Церкві свідчать ті 194 голоси «проти», а це десь 28% делегатів Собору. Біля храму Христа Спасителя послідовники відлученого від Церкви чукотського єпископа Діоміда влаштували демонстрацію протесту проти обрання цього відлученого від РПЦ Діомідом митрополита, прагнули прорватися до храму через кордон міліції, називаючи останніх «неруськими». Твердять, що вони приїхали до Москви спеціальним автобусом з України. І це може бути правдою, бо ж Діомід має в Україні своїх послідовників, зокрема в особі відправленого за штат єпископа УПЦ МП Іполита і православних братств цієї ж Церкви.

Кирило чистої води російський націоналіст і водночас шовініст. В одному із своїх інтерв'ю він прямо заявив: «Главное, я гражданин России. И всё. Что происходит в стране, мне не безразлично» (Факты. – 3 февраля). Останнім часом він

часто говорить про Москву як Третій Рим, про єдиний простір історичної Русі, про триєдину святу Русь та ін. Свою підтримку Кирилу висловили Медведев і Путін тим, що, приїхавши на поминальну службу на сороковий день від смерті Олексія II до Богоявленського собору, вони потім провели тут тривалу розмову з Патріаршим Місцеблостителем без свідків. Свою підтримку Кирилу висловила також партія «Единая Россия», для якої православ'я може стати єдиною ідеологією. Проте Кирило, на відміну від свого суперника на патріаршество митрополита Климента, до обрання його на місцеблостительство все ж тримався дещо осторонь влади, подеколи вдавався у виявах міжнародних зв'язків Церкви до таких дій, які їй не зовсім були зрозумілі, зокрема зближення із Ватиканом. Газетні оглядачі наголошують на тому, що Кирило буде зрештою налаштованим зберегти певну дистанцію від влади, ставши Патріархом, не дасть перетворити РПЦ в сервільний придаток до держaparату, своєрідне «відомство православного віросповідання».

Роки патріаршества засвідчать, чи Кирило є дійсно лібералом і реформатором, яким він прагнув видавати себе донедавна, а чи ж це був ним продуманий шлях до куколя. Його основний суперник на посаду митрополит Клімент орієнтувався більше на консервативність й очікував масової підтримки за це від простих вірян і священиків РПЦ під час Помісного Собору. Певно рахуючись з настроями в Церкві і небажаючи плодити внутрішню опозицію, а то й з тактичних міркувань, Кирило заявив, що «ніяких реформ і зближення з католиками у нього не буде», що діалог з мусульманами ускладнюється із-за нестиковки «етичних цінностей» двох релігій, що зарубіжне місіонерство – це прагнення «зруйнувати православну віру» і йому всіляко треба протистояти. Кирило також наголосив на тому, що «чомусь нікого з наших критиків не турбує той факт, що українські католики, в тому числі й уніати, знаходяться в духовно-канонічному підпорядкуванні у Папи Римського, місцем перебування якого, як відомо, є держава Ватикан, що розміщена на території Риму. Політики України мають жагуче бажання підпорядкувати решту своїх православних громадян ще одній закордонній церковній структурі, яка знаходиться на околиці Стамбула». Всю свою діяльність щодо УГКЦ Кирило певно спрямує на ізоляцію цієї Церкви Галичиною. В цьому йому активно буде допомагати його права рука у Відділі зовнішніх відносин РПЦ отець Всеволод Чаплін, який свого часу жив і вчився у Львові. Скоріше його батьки були тут задіяні при силовому насадженні радянської влади. Мені не один раз приходилося конфронтувати з цим отцем не тільки на конференціях в Москві, а й в США, де ми були разом протягом десь 20 днів.

Як засвідчують московські оглядачі, для Кирила проблемою будуть не лише відносини з католиками, протестантами чи мусульманами, а й відносини із іншими православними Церквами. Той факт, що на його інтронізацію приїхали лише глави трьох (і то дрібних – Чехо-Словацької, Фінляндської та Албанської) із п'ятнадцяти т.зв. православних автокефалій, вже багато про що говорить. Кирилу прийдеться зіткнутися із Вселенською Патріархією у її прагненнях (подібно Естонії) якось проникнути на терени колишнього Союзу. Кирило є послідовним противником першості Вселенського Патріарха Варфоломія I. Він активно буде працювати на витіснення його із українських справ. Недружніми будуть відносини у нього і з Румунським Патріархатом, який налаштований відтяти від так званої «канонічної території» РПЦ Молдавію і Бессарабію.

Що стосується православної ситуації в Україні, то ще до свого нового статусу Кирило виявив себе як найзапекліший ворог Української Автокефалії. Це саме він зірвав надання канонічної автокефалії Українському Православ'ю Вселенським Патріархом під час відзначення 1020-річчя хрещення Київської Русі. Тепер в УПЦ МП він має свого вірного посланця - архимандрита Кирила, який в Москві у Відділі зовнішніх церковних зв'язків пропрацював з тоді ще митрополитом Кирилом десь 6 років, а потім був направлений до Києва в Московсько-Православну Церкву, де очолив аналогічну церковну службу. В Україні кажуть: яблуко від яблуні...То ж та ситуація, яка є нині в українському Православ'ї значною мірою є наслідком діяльності саме українофобськи налаштованого митрополита Кирила. То ж почекаємо на те, куди тепер буде зорієнтовувати зовнішній курс Московсько-Православної Церкви України цей гундяєвський повпред. Він уже прагне у своїх інтерв'ю подати Гундяєва ледь не як можливого захисника України перед російською владою.

А між тим Кирило буде працювати на звуження наданої самостійності в управлінні Київської Митрополії у складі РПЦ і співпрацюватиме в цьому з будь-якими відцентровими рухами в УПЦ МП. А вони тут – фактично весь єпископат. Можливе навіть буде прагнення Патріарха ізолювати проавтокефальні православні сили України в УПЦ МП через відновлення Галицької митрополії, а то й відзнайдення аргументів для формування в Україні ще якихось митропольних об'єднань, зокрема Новоросійського чи Кримського. Опертися в архієпископському загалі УПЦ МП в намірах утримати Українську Церкву в Московській гнущезці Кирилу є на кого. Тут, як відзначає преса, зріє внутрішній заколот проти митрополита Володимира (Сабодана), ініційований зокрема такими владиками-росіянами як Агафангел (Одеса) та Іоанафан (Тулчин). В додачу вони знаходять підтримку з боку щедро фінансованих скоріше зовні антиукраїнських московсько-православних братств, які, не маючи благословення Предстоятеля УПЦ МП, все одно швендяють по Україні з портретами-іконами російського імператора Миколи II, засвідчуючи гаслами типу «Православие. Самодержавие. Народность» свою орієнтацію на знищення української державної незалежності, повернення до якоїсь Святої Русі.

Якщо в роки Патріарха Олексія II в Росії відбудовувалися старі й будувалися нові храми, відкривалися духовні навчальні заклади і монастирі (і це під час похорон приписували йому в заслугу), то перед Кирилом стоїть завдання складніше – в секуляризованій Росії наповнення їх парафіянами, слухачами і ченцями. Саме тому він так настирливо пропихує в навчальні плани світських шкіл Росії «Основи православної культури», зустрічаючи в цьому протидію мислячої еліти країни, протестантів, католиків, мусульман та іудеїв. Але у інтерв'ю телеканалу «Вести» Кирило нахрапно заявив: «Кожний громадянин Росії має знати основи православної культури, навіть якщо він є мусульманином, євреєм чи буддистом». З його ініціативи в РФ творяться православні дружини. У своєму першому виступі Кирило наголосив на необхідності активізації місіонерської діяльності, особливо серед молоді, яку, як він вважає, треба повернути в Церкву. «В епоху морального релятивізму, коли пропаганда насилля й розбещеності полонить душі молодих людей, - зауважує Патріарх, - ми не можемо спокійно ждати, коли молодь повернеться до Христа».

З Патріархом Кирилом Україні прийдеться мати справу ще немалою кількістю років. У свої 62 він має міцне здоров'я. Владика сам розповідає, що може пропливти декілька кілометрів. Він захоплюється лижним спортом, щодня займається зарядкою.

Як оцінює його єпископ Євстратій з УПЦ КП: «Кирило вважається дуже заможною людиною, його ім'я пов'язують із бізнесовими операціями, під яких припав на «пізнього Єльцина». Він має впливові зв'язки у вищих ешелонах російської влади, які дозволяють йому зібрати досить великі матеріальні статки. Має схильність до багатого способу життя – любить гарні автомобілі, і сам охоче сідає за кермо. Має нерухомість – і в Росії, і в Швейцарії, куди регулярно виїжджає на відпочинок... Як адміністратор, є дуже активним, дуже добре орієнтується в медійному просторі. Він багато років веде програму «Слово пастиря» на Першому російському каналі. У принципі, Кирило – людина талановита... Він є прагматиком, який використовує по черзі то ліберальні, то консервативні гасла – залежно від потреб, які він добре відчуває» (Україна молода. -30 січня).

Ідучи до Москви, делегація УПЦ МП (на відміну від конкретної позиції УПЦ КП, висловленої в посланні його Синоду Помісному Собору РПЦ) їхала з «пустою корзиною». Хіба що вона заявила про свої сподівання одержати від Помісного Собору підтвердження рішення ранішого Архієрейського про якусь «самостійність в управлінні». Відтак від Помісного Собору РПЦ УПЦ МП дістала лише офіційне визнання того канонічного статусу, який вона має ще з 1990 року – адміністративна самостійність. Що то є, це ніхто сказати не може, бо ж українські владики навіть не удосужилися просити Москву про надання їх Церкві хоча б автономії. Про таких «гелячих малоросів» ще Шевченко писав: «А братія мовчить собі, витріщивши очі. Каже: може так і треба...».

Враховуючи цю вірогідність і прагнучи окропити (як дехто) свої права і на українські терени, новий глава церкви-колонізатора вже зібрався в Україну. Дивись він Київ називає навіть «нашою (?) давньою столицею». Яка то «наша» для Москви, що з'явилася десь на тисячу років після Києва, а Московська Церква як самостійна православна структура 560 років тому. Чогось Московська Патріархія не відзначала цей свій недоювілей в 2008 році, а замахнулася, щоб вкрасти собі українську історію, на наш недоювілей 1020-річчя хрещення Київської Русі. То ж уже в УПЦ МП почалося гадання, коли Патріарх приїде в Україну. Дехто навіть прив'язує цей приїзд до ганебної дати в історії України – 300-річчя Полтавської битви, коли славний патріотичний гетьман Іван Мазепа разом із своїм союзником Карлом XII потерпів нищівну військову поразку. Кирило їде до України (хоч запрошення від владики Володимира ще нібито не прозвучало) не для того, щоб вирішувати автокефальний статус УПЦ МП, а скоріше щоб підтримати тих антиукраїнських владик, які налаштовані на «навеки вместе», щоб знову пропатякати про якусь духовну єдність великоросів, малоросів і белоросів. Йтиме мова про «уврачевание раскола». А між тим, якщо бути прискіпливими, то розкольникими в Українському Православ'ї є не Київський Патріархат чи Автокефальна Церква, а саме Церква України Московської юрисдикції. Її породила РПЦ. Саме Харківське збіговисько архієреїв всупереч рішенням Помісного Собору УПЦ МП і Статуту цієї Церкви скоїло внутріцерковний бунт і переворот, запросивши до керівництва Церквою владика з іншої держави. То ж головним розкольником Українського Православ'я є Москва, що подала в ролі диригента Харківського зібрання владик. Як свідчить церковна преса, очолюваний Кирилом Відділ зовнішніх зв'язків РПЦ нещодавно прагнув навіть спровокувати в середовищі УПЦ КП внутрішній бунт, спрямований проти Предстоятеля Церкви. Донецький владика Юрій (Юрчик) узгоджував свої дії з цим відділом, а тому легко в тому ж єпископському статусі був прийнятий до Церкви Московської юрисдикції.

Проте Патріарх Кирило помиляється, коли переносить на Україну російську матрицю відносин «влада – Православна Церква», вважаючи, що Церква Київського Патріархату існує тільки завдяки підтримці влади. Тут він мислить московськими мірками, де очолювана ним Церква фактично є державною Церквою Росії. Кирилу прийдеться рахуватися з тим, що в Церкві Московського Патріархату України поступово відбуватимуться зміна єпископського корпусу. Зростає серед нього кількість тих, хто хотів би канонічної незалежності від РПЦ, хто усвідомлює, що Україна як велика незалежна держава повинна мати й свою незалежну Церкву. Зразком цього могла б слугувати ситуація в Естонському Православ'ї. Кирило розуміє, що рано чи пізно все рівно прийдеться вирішувати проблему самостійності УПЦ. Відтак він все робитиме, щоб загальмувати цей процес, використовуючи для цього й можливості деяких політичних партій України. Вже їздив до нього на поцілунок лідер регіоналів Віктор Янукович. Гальмуючи процес одержання Україною Єдиної Помісної Церкви, Кирило прагнутиме якимось обмежити свободу УПЦ в управлінні. Водночас при цьому російська влада буде прагнути використовувати можливості УПЦ МП в гальмуванні процесу унезалежнення України.

Як твердить голова відділу зовнішніх зв'язків УПЦ МП владика Кирило Говорун, «патріарх Кирило налаштований надто позитивно на діалог в Україні із розкольницькими угрупованнями... На розмову не в душі конфронтації, не в душі того, щоб заганяти партнера в куток, а в душі відкритості». Водночас, як твердить той же Кирило-молодший (а виявляється, що він це вже знає!??), «Патріарх Кирило налаштований і на діалог з українськими політичними елітами». При цьому архімандрит Кирило наголошує, що в минулорічній історії «і Патріарх Олексій II, і митрополит Кирило, і УПЦ МП виступили разом проти моделей лікування розколу, запропонованих українською владою. Гадаю, що до цієї тушкованої моделі вже ніхто не повернеться». То ж українсько-антидержавницькі настрої в УПЦ МП, співзвучні Кирилу-Патріарху Кирило-архімандрит йому гарантує.

Тиск при Патріархові Кирилі буде виявлятися не лише на Україну, а й на інші країни СНД, де Московський Патріархат має свої парафії. Новоспечений глава РПЦ навав себе «захисником зовнішніх канонічних рубежів Церкви», а вони, як відомо, не закінчуються на кордонах Росії. Тут можна буде навіть, слідуючи путінівським настроям захищати зброєю росіян, де б вони не проживали, закликати російську владу силою захистити в такий же спосіб парафії, належні РПЦ. Складні відносини матиме Патріарх Кирило з Грузинською Церквою, оскільки російська влада зацікавлена в тому, щоб парафії Півд. Осетії та Абхазії, які розміщені на нею визнаних територіях двох «незалежних держав», не можуть знаходитися в юрисдикції ГПЦ. Оглядачі вважають, що Патріарх скоріше не піде на руйнацію вікових дружніх відносин з ГЦ заради якогось сіюхвилинних політичних потреб російського керівництва. А загалом в багатьох питаннях міжнародного життя, як засвідчує раніша діяльність глави зовнішнього відомства РПЦ, Кирило буде залишатися «духовним партнером» російського МЗС.

Особисто із митрополитом Кирилом я зустрічі не мав, якщо не рахувати один такий епізод. Проводилася в Москві наукова конференція. Навпроти мене за столом зайняв місце, поклавши папку і вийшовши, відомий російський правозахисник отець Гліб Якунін (до речі, відлучений, як і владика Філарет в Україні, від Церкви). Заходить митрополит Кирило і сідає поруч з ним на вільне місце. Ми перекинулися вітаннями. Почалася конференція, заходить і сідає на своє місце отець Якунін.

Сприймаючи його як особистого ворога, митрополит тут же повернувся до отца спиною і так просидів аж до перерви, а потім взагалі зник з конференції. Виступ Якуніна щодо нього був надто гострим. Вже тоді у мене склалося враження про владу як людину підступну, дещо хитрувату й нещирю.

То ж для України обрання Патріархом Московським саме Кирила нічого доброго не віщує. Російський шовініст лише на тому світі певно зможе зрозуміти облудність своєї ненависницької діяльності щодо народів-сусідів. В цьому він солідарний із своїм світським патроном Володимиром Путіним, який нещодавно розвал Радянського Союзу назвав найбільшою трагедією ХХ століття.

Професор Анатолій КОЛОДНИЙ

ВИХОВУВАТИ НА ГЕРОЇЦІ, А НЕ НА ПОРАЗКАХ

Якось повелось, що Президент України прагне патріотично виховувати українців на їх трагедіях. Тут - Берестечко, Батурин, Крути, Голодомор, навіть «Фаїна». Як описувала батуринські події «Французька газета» короля Людовика XIV: «Вся Україна купається в крові. Меншиков уживає засобів московського варварства... Всі мешканці Батурина без огляду на вік і стать вирізані, як наказують нелюдські звичаї москалів». Палі, колесування, четвертування, дуба, батіг та шибениця й сокира – ось ті «аргументи», які активно застосовував цар та його «заплічних справ майстри» для переконання українців. На цих історичних подіях можна формувати лише ненависть до тих, хто спричинив ці біди українців, але аж ніяк не сформувати почуття національної гідності, героїки, гордості. Тут немає факту величі боротьби за свою незалежність, а є відчуття недолугості, немочі, меншовартості, нездатності постояти за себе. Дійсно, жодна держава не може жити без вищих духовних ідеалів. А де вони в тих подіях, коли ми були принижені. Принижені навіть зрадою, бо ж хто, як не українці, забезпечили перемогу Петра I під Полтавою. Саме українські козацькі полки під командуванням досвідченого полководця Семена Палія були вирішальною силою в розгромі Мазепи і Карла XII. Окрім Палія, згадаймо тут словом прокляття полковників Павла Полуботка, Івана Скоропадського, Данила Апостола. Саме ці козацькі ватажки «винні» в тому, що «непобедимые господа шведь», як зазначається в «Журнале Петра Великого», «скоро хребет свой показали и от наших войск вся неприятельская армия весьма опрокинута была».

Бог палкою не б'є. За цей гріх перед своїм народом він покарав козаків-зрадників тим, на що опісля скаржився той же Полуботок у своєму гнівному листі Петру I: «За те всі ми, замість вдячності, здобули тільки зневагу і поневірку, потрапили в останню неволю, платимо дань ганебну, змушені копати вали і канали, сушити болота непроходимі, гноючи їх трупами наших покійників, що цілими тисячами гинули від втоми, голоду і нездорового повітря; і всі ті біди і кривди наші тепер ще збільшилися під теперішніми порядками; начальствують над нами чиновники московські, не знають прав і звичаїв наших і майже безграмотні – знають

тільки, що їм все над нами чинити можна». Скиглить сволота чернігівська - полковник Полуботок! А між тим не підтримав Мазепу в його спробах за допомогою шведського війська припинити визискування українського народу москалем-колонізатором, позбутися зверхності Московії і повернути державну незалежність України, яку після Полтави стали йменувати Малоросією. Мазепа писав же цьому зраднику: «Петро хоче прибрати Україну до рук у свою тиранську неволю, викоринити ім'я запорізьке й перетворити нас всіх на драгунів та солдатів, а український народ – на рабів». Саме цар-фашист Петро I у 1720 році видав розпорядження, яким заборонялося друкувати в Україні будь-які книги, окрім церковних. Але й релігійні видання дозволялося друкувати лише після уніфікації з російськими. Лицедірство «отца Отечества» не знало меж. Він навіть звинувачував Івана Мазепу у «знеславленні Божих церков Малоросії», прагненні «передати унії церков Божих і наших славних монастирів». Таку ж брехню щодо Мазепи поширював і до останнього здавався б вірний йому миргородський полковник (в майбутньому гетьман «підросійської» України) Данило Апостол.

У всьому цьому імперстві і фашизмі щодо українців Петру I служили ще два зрадники-українці в митрополичих рясах. Це – Стефан Яворський і Теофан Прокопович. Навіть кат українців Меншиков визнав, що Мазепа «сіє учинив то не для однієї своєї особи, але заради всієї України». А цар Петро I видав 24 березня 1710 року указ, згідно якого великоросам законодавчо заборонялося докоряти малоросам-українцям ім'ям Мазепи і його зрадою. Не так давно в Інституті філософії НАНУ цим облудам в священничій рясі співали дифірамби, прагнули подати їх як українських мислителів-гуманістів. А між тим далі філософії Томи Аквінського жодний з них не пішов, маємо примітивний переспів думок Аквіната. До того ж, грубе підтасовування його під православ'я. Саме ось ці два україноненависники були духовними ідеологами імперських устремлінь Петра I. Колишній ректор Києво-Могилянської академії, який писав панегірики на честь Мазепи, Степан Яворський опісля став організатором церемонії проголошення йому анафемі. Цей сволочний митрополит додав до офіційної формули, передбачуваної ритуалом анафемування, ще такі слова: «А хто це такий – той Мазепа? Хитрий і отруйний змії, лис, чорт, юда, лицедірик і новий каїн... Це – скажений вовк під шкірою ягняти. Ніжний у словах, але жорсткий у ділах».

То ж треба говорити відкрито правду українцям про тих, хто їх зраджував, засвідчувати наші трагедії, але виховувати їх слід на героїці. Тут і Конотоп, і Хотин, і Кременець, і Корсунь, і Пилявець, і Кам'янець. Чи багато знає наша молодь (та й старше покоління) про звитяги Святослава і Сагайдачного, Хмельницького і Богуна? Автор «Історії Русів» зокрема писав: «А тепер, якби за словами Спасителі з Євангелії, за кожну краплину крові, пролиту на цій землі, мусили надолужити ті, що її пролили, то яка покута ждала б катів українського народу? Вони проливали його кров рікою – і навіщо? З однієї тільки причини: тому що він хотів бути вільним і зазнати кращої долі на власній землі. А чи не були це ідеали, спільні всьому людству?». Треба відкрито писати про те, що Православна Церква у всій нашій понад 300-літній підневільній історії слугувала колонізаторам, сприяла нищенню української духовності, тримала українців у духовній темряві. Роки панування Московського Православ'я – то темна пляма української духовної історії, викреслена духовність українців. Церква вчила їх скигленню і покірності, а не боротьбі з московським ворогом. Своєю ідеологією всетерпіння вона не сприяла піднесенню національного духу, з'яві боротьби проти

поневолювачів. Визнаймо те, що тут діаметрально протилежною була місія греко-католицизму. Саме завдяки йому нам вдалося зберегти осереддя українського духу на західних українських теренах, скористатися ним опісля й нині при вибудові і розбудові незалежної української держави. Історія Православ'я на українських теренах – це те ж духовне Берестечко і Батурич. Архієпископ Полтавський Филип з УПЦ МП, обстоюючи введення в середні школи предмету з історії православної культури, тим самим хоче тримати свідомість української молоді людини у полоні брехні про благородну місію Православної Церкви.. Цим самим цей владика прагне виховувати українців на православ'ї переможця – Московської Церкви, яка постаралася викоринити з Православ'я в Україні все те самобутнє, що воно набуло за 700 років свого самостійного існування в X-XVII століттях на наших теренах. Християнства Київської традиції. Виховання на прикладах російсько-православної історії призведе до того, що маємо, коли віряни цієї Церкви шведяють по Україні «хресними ходами» під російськими прапорами та іконами-портретами російського царя Миколи II і з гаслами «Православие. Самодержавие. Народность». Плачуть сволочно за тим, що перетворило наших предків із українців у малоросів, хохлів.

Просниш Україно! Відчуй свою велич! В цьому тобі не допоможуть плакання в Берестечко, Батурич, Кругах... Тут тобі взірцем можуть служити апостоли нашої нації Тарас Шевченко та Іван Франко. Тут мудро прозвучать слова Лесі: «Без надії сподіваюсь», величні і горді слова митрополита Йосифа Сліпого, сказані ним Папі Римському: «Ми не для того стали католиками, щоб перестати бути українцями». То ж відбудовувати чи відтворювати слід не Батурич чи Крути, а Конотоп, Кременець, Хотин..... Ось там українці виявили свій незламний дух і здатність до історичної творчості, до героїки! Не позорьмо себе, бо почуємо те, що сказав австралійський таксист українському туристу, який почав там плакатися з того, скільки винищив українців Сталін і його поплічники в рік Голодомору. Коли таксист почув, що Україна має понад 40 мільйонів населення, то сказав, що шкода, що Сталін Вас всіх не винищив. Безпомічна нація, як і слабкий біологічний вид, має вимерти, бо ж вона для історії людства нічого не варта. То ж якщо будемо лише скиглити (а скиглення стало ледь не державною політикою країни), то почуємо від світу щось аналогічне міркуванням австралійського таксиста.

Професор Анатолій КОЛОДНИЙ

РЕЛІГІЙНА МЕРЕЖА УКРАЇНИ

*Голова Держкомнацрелігій України
професор Олександр САГАН*

РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ 2008 РОКУ

Масив питань у галузі свободи совісті в 2008 р. був достатньо різноплановим і контраверсійним, що й визначало завдання, форми і методи роботи Держкомнацрелігій України. Особлива увага приділялася питанням формування практичних заходів з реалізації державної політики щодо релігії і церкви, забезпечення прав релігійних організацій, узагальнення практики застосування чинного законодавства з питань, що належать до компетенції Комітету та вдосконалення цього законодавства. До цієї роботи долучалися представники академічних наукових установ (Відділення релігієзнавства Інституту філософії НАН України), релігійних організацій (Всеукраїнська рада церков і релігійних організацій), громадських аналітичних центрів (Український центр економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова, Українська асоціація релігійної свободи).

Аналіз розвитку релігійно-церковного комплексу країни дає підстави стверджувати, що сьогодні церква зайнята активним пошуком ефективних організаційних форм свого функціонального потенціалу в рамках соціального служіння, морального просвітництва, релігійної освіти, вирішення проблем духовної консолідації суспільства. Водночас актуалізувалися питання опрацювання ефективних механізмів співпраці держави і церкви у вирішенні спірних питань, що виникали у відносинах між релігійними організаціями, вжиття практичних заходів, пов'язаних з поверненням релігійним організаціям культових будівель, споруд та іншого церковного майна тощо.

Релігійна мережа в Україні станом на 1.01.2009 р. представлена 55 віросповідними напрямками, в межах яких діє 34465 релігійних організацій (на 624 більше проти минулого року), в тому числі 33083 релігійних громад, 85 центрів та 255 управлінь, 432 монастирі, 340 місій, 74 братства, 196 духовних навчальних закладів, 12633 недільні школи. Справами Церкви в Україні опікується 29892 священнослужителі. Зростає видання церковних друкованих засобів масової інформації, нині їх кількість складає 377 одиниць. Для богослужінь релігійні організації використовують 22437 культових та пристосованих під молитовні споруд.

Дослідження темпів зростання кількості церковно-релігійних інституцій свідчить про те, що **розширення релігійної мережі набуло усталеного характеру. За підсумками останніх трьох років цей показник становить: у 2006 р. – 2,7 відсот., у 2007 р. – 2,3 відсот., у 2008 р. – 1,8 відсот.**

Розподіл церковно-релігійних організацій за конфесійною ознакою

свідчить про домінування в Україні православ'я, до якого входить 17071 парафія, тобто 51,6 відсот. від загальної кількості релігійних осередків віруючих країни. Водночас, прослідковується тенденція до зменшення питомої ваги православ'я в загальній складовій, а приріст релігійних громад є нижчим загальнодержавного показника.

Протестантизм в Україні налічує понад 10 тис. релігійних організацій, що складає 30 відсот. від усієї релігійної мережі.

Більше тисячі релігійних організацій репрезентують етноконфесійні утворення. Найбільшу частину з них зареєстровано послідовниками ісламу – 535 організацій. Іудаїзм представлений 295 організаціями, Закарпатська (угорська) реформатська церква - 118, Німецька євангелічно-лютеранська церква - 40, Вірменська апостольська церква - 27.

Станом на 1.01.2009 р. релігійні організації використовують 22437 культових та пристосованих під молитовні будівель.

Відповідно до звернень віруючих, у 2008 р. передано у власність (користування) релігійним організаціям 195 культових та пристосованих під молитовні приміщень. За допомогою органів місцевої виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та залучення позабюджетних коштів впродовж 1992-2008 рр. збудовано 5421 культову споруду, із яких 251 (4,6 відсот.) у 2008 р. Провідними релігійними організаціями впродовж року збудовано: УПЦ – 131, УГКЦ – 42, УПЦ-КП – 31, ВСО ЄХБ – 14, Союзом церков ХВСР – 6, УАПЦ – 6, РКЦ - 3 культових приміщень. В стадії будівництва знаходиться 2399 культових об'єктів. Водночас релігійні організації користуються 6693 орендованими та 963 колишніми некультовими церковними будівлями.

Слід констатувати, що інтенсивний ріст кількості релігійних організацій значно випереджає можливості їхнього матеріального та майнового забезпечення. Це породжує напругу в релігійному середовищі, невдоволення віруючих, їхні скарги в різні інстанції щодо фактів неуваги і формалізму у цій справі з боку місцевих органів влади. Майнові суперечки в деяких населених пунктах призводять до гострого протистояння між релігійними громадами, порушення громадського правопорядку.

Із огляду на це, пріоритетним завданням Комітету було саме питання підготовки проекту Закону України “Про повернення майна культового призначення релігійним організаціям”. В рамках широкого відкритого експертного обговорення цього питання і були визначені концептуальні принципи процесу реституції церковної власності, які передбачали перш за все: 1) відновлення майнової і соціально-політичної справедливості щодо церкви; 2) визнання права релігійних організацій на конфесійне господарювання й культове майно; 3) розроблення нових господарчо-правових норм використання повернутої релігійним організаціям церковної власності.

Слід констатувати, що при розв'язанні проблеми реституції церковного майна найбільш складним є дотримання справедливості. У процесі пошуку шляхів та механізмів поновлення майнових прав релігійних організацій доцільно було виходити із принципу правонаступності та спадковості церковної власності. Та розв'язання цієї проблеми значно ускладнюється розколами і міжцерковним протистоянням, зокрема, у православ'ї. Така ситуація заважає справедливому

визначенню законного власника тих чи інших церковних споруд. Відтак саме майнове питання продовжує виступати одним із джерел конфліктності в релігійному середовищі та у відносинах церкви і держави.

При розгляді цього питання ми дійшли згоди у тому, що з метою кращого врахування інтересів сторін, церкви і держави, проблема реституції церковного майна має вирішуватися поетапно. На першому етапі слід повернути у власність релігійних організацій ті культові споруди і церковне майно, що не є пам'ятками історії та культури, які не використовуються ні державою, ні церквою, і не спричиняють спорів та конфліктів ні між релігійними організаціями, ні між ними і державою.

На другому етапі слід вжити заходів для повернення усіх (за невеликим, обумовленим Кабміном, винятком) культових об'єктів, які належали релігійним організаціям, у тому числі й тих, що становлять історико-культурну цінність, за умови неухильного виконання вимог законодавства щодо їх використання та утримання.

Причому ті об'єкти, які є культурними пам'ятками, слід передавати церквам лише у безоплатне користування. Це дозволить державним органам впливати на діяльність релігійної інституції у випадку грубого порушення чинного законодавства щодо догляду й утримання пам'ятки культури. Зокрема, релігійна організація може бути попереджена про припинення договору безоплатного користування культовими будівлями, і, у випадку ігнорування вимог відповідних держустанов, впродовж місяця вимушена буде звільнити будівлі.

Підсумовуючи, зазначу, що висновки і пропозиції Відділення релігієзнавства ІФ НАНУ, Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій, Української Асоціації релігійної свободи, Інституту європейської інтеграції були значною мірою враховані при напрацюванні концептуальних засад нормативно-правової бази проекту Закону України "Про повернення майна культового призначення релігійним організаціям", який на даний час розіслано зацікавленим міністерствам і відомствам для узгодження.

Інша не менш суттєва проблема, яка була в полі зору Комітету, це діяльність в Україні новітніх релігійних утворень. Їхня поява й активне поширення заклали основи кількох сталих ліній конфлікту, що нерідко виходять за межі релігійного середовища.

Із урахуванням цього, в Україні створена система контролю за реєстрацією та діяльністю новітніх релігійних утворень. Вона включає в себе релігієзнавчу і правову експертизу матеріалів, що необхідні для реєстрації статутів новітніх релігійних організацій в Україні. На сьогодні ця робота забезпечується Експертною радою з питань свободи совісті у статусі дорадчого органу Держкомнацрелігій і відповідними його структурними підрозділами. Окрім того, спільно з Міністерством закордонних справ Комітет накопичує та аналізує матеріали щодо зарубіжних неорухів, які мають негативний імідж і діяльність яких може поширюватися на територію України. При Міністерстві охорони здоров'я діє міжвідомчий орган, покликаний в разі необхідності проводити медико-психологічну експертизу діяльності новітніх релігій. На виконання відповідних актів Президента України та Кабінету Міністрів України в

Держкомнацрелігій, інших міністерствах і відомствах організовано роботу по вивченню різноманітних аспектів практики новітніх релігійних утворень.

Діяльність неорухів унормована дією цілого ряду законів та нормативно-правових актів, які регламентують сферу їхньої діяльності в інтересах особи, суспільства та держави. Це, перш за все, Закон України "Про свободу совісті та релігійні організації".

Ряд важливих позицій щодо їхнього функціонування регламентується Законом України "Про інформацію" та Законом України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні".

Водночас, на думку вітчизняних правознавців, релігієзнавців, а також представників традиційних церков, чинне в Україні законодавство не повною мірою унормовує діяльність псевдорелігійних утворень, а певні прогалини у ньому дають можливість окремим неорухам займатися протизаконною фінансовою та іншою діяльністю.

Саме, виходячи із цього, Комітетом були розроблені зміни до відповідних статей Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації", зокрема ст. 14 "Реєстрація статутів (положень) релігійних організацій", ст.14-1 "Документи, що подаються для державної реєстрації релігійних організацій, керівні центри яких діють за межами України", ст.15 "Відмова в реєстрації статуту (положення) релігійної організації", ст.16 "Припинення діяльності релігійної організації". На наш погляд, зазначені зміни до діючого Закону суттєво звужують можливі прояви асоціальної діяльності псевдорелігійних утворень і дають можливість адекватного реагування на них органам виконавчої і судової влади. На жаль, позиція Мін'юсту щодо порушеного питання ґрунтується на необхідності прийняття саме нової редакції Закону України "Про свободу совісті та релігійні організації", що за нинішнього перебігу подій суспільно-політичного життя видається достатньо проблематичним.

Міжнародна діяльність релігійних організацій, їхні зв'язки з одновірцями за кордоном виступають важливою складовою державної політики в галузі свободи совісті.

Упродовж 2008 р. релігійні організації України продовжували активно проводити міжнародну діяльність спрямовану на зміцнення співпраці з одновірцями за кордоном, запрошення іноземних священнослужителів, проповідників, місіонерів та інших представників зарубіжних релігійних організацій. Так, за релігійною візою Україну відвідало 7846 іноземців, що у порівнянні з 2007 р. більше на 737 осіб. Держкомнацрелігій було надано офіційні погодження для 3046 зарубіжних громадян на релігійну та іншу канонічну діяльність, відповідними структурними підрозділами держадміністрацій – 4800; у тому числі: громадянам США – 2428, Ізраїлю – 2428, Польщі – 575 країн Азії – 443, Африки, ФРН – 198, Туреччини – 147, інших країн – 730.

За релігійними візами Україну відвідали представники: іудейських громад – 2481, Церкви Ісуса Христа святих останніх днів – 1291, Всеукраїнського союзу об'єднаних ЄХБ – 1104, харизматичних церков – 639, РКЦ – 644, ХВСП – 301, АСД – 37, Свідків Єгови – 222, мусульманських громад – 148, УГКЦ – 51, православних церков – 118, Новоапостольської церкви – 86, Церкви Христа – 74,

буддистських організацій – 70, лютеранських церков – 60, товариства Свідомості Крішни – 56, інших конфесій – 464 особи.

У 2008 р. до України від міжнародних релігійних організацій надійшло – 13316,8 тонн вантажів.

Найбільша **кількість вантажів гуманітарної допомоги**, що надійшли до релігійних та релігійно-благодійних організацій України у 2008 р. **по регіонах** складає: м. Київ – 2970,2 т, Автономна республіка Крим – 641 т, та області Львівська (1779,5 т), Житомирська (1688,2 т), Дніпропетровська (1083,5 т), Закарпатська (714 т), Київська (571,4 т), Рівненська (393,8 т), Одеська (339,7 т), Хмельницька (302,3 т).

За конфесіями частка вантажів гуманітарної допомоги складає: євангельських християн-баптистів – 4710,1 т. (35,3 % від загальної кількості), християн віри євангельської – 2166,91 т, Свідків Єгови – 1411,7 т, харизматичних церков – 737,5 т, Церкви Христа – 243,8 т, УГКЦ – 228,8 т, православних церков – 202,9 т, інші конфесії – 2045,7 т.

Упродовж 2008 р. релігійні організації України при сприянні Держкомнацрелігій **реалізували різноманітні проекти добродійної та милосердницької роботи.** Здійснювалися масштабні заходи у напрямі духовної опіки та допомоги по догляду за особами, які перебувають у закладах соціального захисту – будинках для перестарілих, центрах для одиноких, будинках для дітей із фізичними та розумовими вадами тощо. Останніми роками така робота активно проводиться у пенітерціарних закладах. При релігійних організаціях утворюються осередки охорони здоров'я: реабілітаційні центри, лікарські кабінети, санаторії, де надають допомогу хворим, забезпечують ліками, медичним обладнанням та ін.; працюють пункти безкоштовного харчування, осередки соціальної (гуманітарної) допомоги для надання комплексу побутових послуг інвалідам, ветеранам війни та праці, самотнім людям похилого віку за місцем їхнього проживання; розширюється мережа оздоровчих таборів для дітей-інвалідів та сиріт, дітей із малозабезпечених сімей; організовується проведення душпастирської роботи в будинках інвалідів, дитячих будинках та інтернатах, закладах виправної роботи для неповнолітніх, що скоїли злочини.

Членами релігійних організацій активно підтримується ініціатива Президента України В.А. Ющенка щодо усиновлення дітей, позбавлених батьківської опіки. Так, тільки у Рівненській області функціонує 17 дитячих будинків сімейного типу та 37 прийомних сімей, у яких виховуються відповідно 131 і 68 дітей, прийомними батьками та вихователями яких є представники саме релігійних організацій.

У розгортанні соціальної діяльності релігійним організаціям надається підтримка та сприяння з боку органів виконавчої влади та місцевого самоврядування: виділяються земельні ділянки під будівництво благодійних закладів, проводиться часткове фінансування дитячих будинків тощо.

На особливу увагу заслуговує діяльність фонду «Карітас» Римсько-Католицької та Української Греко-Католицької церков. У поточному році засобами масової інформації України відзначено його вагомих внесок у багатьох напрямках соціально-значущої діяльності. Фонд має розгалужену мережу практично у всіх регіонах країни. Головною метою діяльності є надання гуманітарної, соціальної та фінансової допомоги, добродійних послуг особам, які

їх потребують. «Карітас» здійснює свою благодійну роботу за програмами «Благодійна їдальня», «Опіка вдома», «Організація дозвілля дітей з вадами розвитку», кризовий центр «Діти вулиці», «Пункт роздачі гуманітарної допомоги». Для людей похилого віку організовано роботу соціального центру, де можна отримати психологічну та юридичну допомогу.

При єпархіях УПЦ є відділи соціального служіння, що опікуються широкою мережею пунктів харчування для нужденних. Представники УПЦ, УПЦ КП, УАПЦ, УГКЦ та РКЦ регулярно проводять заходи з проводів молоді до лав Української армії, беруть участь у церемоніях прийняття присяги, пропонують інші форми підтримки особового складу Збройних Сил України.

Соціально-політична стабільність країни багато в чому зумовлюється змістом та спрямованістю державно-церковних і міжконфесійних відносин, суспільною активністю релігійних інституцій. Сучасна стратегія співробітництва держави і церкви, як цілеспрямований і системний процес, утверджує духовну культуру, формує поле толерантності та взаємоповаги, спрямована на пошук взаємоприйнятних форм і методів розв'язання соціальних і релігійних проблем. Досягнення цієї мети можливе за умови міжконфесійного порозуміння і злагоди, поглиблення процесу подальшої інтеграції церкви в українське суспільство.

*Керівник Відділення релігієзнавства ІФ НАН України
професор Анатолій КОЛОДНИЙ*

РЕЛІГІЙНА МЕРЕЖА УКРАЇНИ НА СІЧЕНЬ 2009 РОКУ

В другому числі часопису «Релігійна панорама» я щороку висловлюю свої міркування про стан релігійного життя країни, звертаючись при цьому до офіційної статистики його мережі, яку дає Держкомнацрелігій України. При цьому (окрім нового підсумкового аналізу) подаю з року в рік приблизно один і той же текст з тим, щоб можна було легко порівнювати щорічні конфесійні зміни, визначати успішність чи кризовість пройдешнього року для кожної з діючих в Україні релігійних спільнот. Деякі наші розрахунки не співпадають із держкомівськими із-за різного віднесення тих чи інших релігійних спільнот до певних конфесій. При цьому у нас йде мова про діючі релігійні організації, а не тільки офіційно зареєстровані.

В 2008 році ми мали зростання релігійної мережі країни на 624 релігійних організації. Як бачимо, воно вже є не таким інтенсивним, як у перші роки незалежності. Та й в порівнянні з 2007 роком, коли було зростання на 778 організацій, воно є на 154 одиниці меншим, а в порівнянні із 2006 роком, коли мережа зростає на 2258 релігійних організацій, воно виглядає взагалі мізером (лише 1,86 %). Такого незначного зростання релігійної мережі у нас не було,

починаючи цей відлік з 1991 року. Не можу сказати, що це зменшення є наслідком насичення організаціями релігійної мережі, бо ж простір для свого зростання в центральному і східному регіонах вона має практично ще надто значні. На січень 2009 р. Держкомнацрелігії України офіційно зафіксовано 34465 організацій. Проте ми тут не можемо сказати точно, скільки різних релігійних течіям, церквам і спільнотам належить ця цифра, бо ж ось уже вп'яте з невідомих причин названим державним органом використано оптовий підхід в оприлюдненні статистики цілого ряду меншинних конфесій. То ж і маємо тепер в інформації узагальнені „інші” православні (93 організації), лютеранські (19), євангельсько-баптистські (271), християн євангельської віри (477), харизматичні (473), орієнталістські (52), іудейські (23), язичницькі (64) спільноти. В такий спосіб „зникли” з нашого релігійного життя назаряни і методисти, Сахаджа-Йога і Армія спасіння, Собор рідновірів і месіанський іудаїзм, незалежні баптисти і п'ятидесятники, Нове покоління і Церква Бога Закарпаття, хоч кількість громад кожної з цих течій в статистиці раніше становила більше десятка, а то й декількох десятків кожної з них. „Немає” уже в нас англікан, молокан, інших православних церков, сведенборгців, громад Шрі Чінмоя і Сант Мат, деяких інших східних і неохристиянських релігійних спільнот. Відтак Держкомнацрелігії вже протягом п'ятиріччя дає мертву (бо так легше і безклопітно) статистику релігійної мережі. Вона дає можливість сказати, тільки певною мірою про кількісні зміни, а не конфесійні. Маємо повний вінігрет в блоці, скажу так, позаправославнокатолицьких християнських конфесій. Тут ранній протестантизм йде в перемішку з пізнім і неопротестантизмом та харизматами. В мусульманстві з'явилося дві нові всеукраїнські спільноти – Київський муфтіят і ДУМУ УММА, але в статистиці вони віднесені в «догадайся мол сама». До об'єднаного орієнталізму включено спільноти, які такими не є. Тому й приходится при науковому аналізі конфесійних змін України заглядати в статистику 2003 року, хоч, зрозуміло, вона вже застаріла. Відтак в Держкомнацрелігії маємо фіксаторів релігійного життя, а не його аналітиків. Вище ми вжили термін «зафіксовано», бо ж не всі наявні в Україні релігійні організації мають державну реєстрацію. Ще одне. В цифри, які подаються нижче, включаються не тільки державними органами зареєстровані, а й незареєстровані ними релігійні організації, але офіційно засвідчені як такі, що є. При цьому нижче в тексті значком + чи – біля цифри фіксується зміна показника 2008 року в порівнянні із аналогічним показниками 2007 року.

Названа вище загальна цифра 34465 включає 33083 релігійні громади, 432 (+11) монастирі із 6685 (+87) насельниками в них, 196 (+4) духовних навчальних закладів із 17549 (-826) слухачами, 340 (+7) місій, 74 братства. Священнослужителів в різних конфесіях було 29892 (+451). Із них 783 (+10) – іноземці. Для богослужбової та іншої релігійної діяльності в 2008 році запрошувалось в Україну 3710 осіб. Найбільше запрошували до себе іноземців іудейські громади (2481), мормони (1291), євангельські християни баптисти (1104), римо-католики (644), харизмати (639) та ін.. Проте ця офіційна статистика не враховує той факт, що до православних із країн СНД (насамперед Росії) можна приїхати і без відповідного візового оформлення. В 2008 р. при релігійних громадах працювали 12633 (-56) недільні школи, видруковувалось 377 (-6) часописи і газети. 1826 релігійних організацій не мали ще державної реєстрації.

Як і в минулі роки, найбільшою складовою релігійного життя України залишалось **Православ'я**. Загалом воно (включаючи не тільки УПЦ МП, УПЦ КП і УАПЦ, а й різні течії православного коріння) на початок січня 2009 року нараховує 17543 (+360) релігійні організації, що становить 50,8 % від загальної їх кількості. Основні три Православні Церкви набирають лише 50,2% мережі. При різних соціологічних дослідженнях до православних себе відносить лише 36-48 відсотків респондентів. **Відтак Україна не є православною країною, як це дехто прагне довести, а є країною з домінуванням православної конфесії.** Тому дещо дивними виглядають потуги Президента створити ледь не державну Помісну Православну Церкву. Вирішення питання церковтворення в державі, від якої релігійні організації відокремлені, то не справа влади, виповнення її забаганок. Навіть Ісус Христос вчив, що кесареві проблеми має вирішувати кесар, а Божі – його Церква.

Домінуючою в Православ'ї України є **Православна Церква Московського Патріархату**. На сьогодні вона має 44 єпархії, в яких діють 11539 (+205) громад віруючих. Церква налічує 177 (+4) монастирів із 4562 (+77) ченцями і черницями, 19 (+1) духовних навчальних закладів із 4211 (+241) слухачами, 106 періодичних видань, 4158 (+46) недільних шкіл та 34 братства. Церковну службу здійснюють 9275 (+58) священників. Офіс Церкви знаходиться в Києво-Печерській Лаврі, але в Києві в 2008 році почалося будівництво кафедрального храму й нового офісу УПЦ МП. Предстоятелем Православної Церкви України Московського Патріархату є митрополит Київський і всієї України Володимир (Сабодан).

Українська Православна Церква Київського Патріархату нараховує 31 єпархію, 4128 релігійних організацій. Вона має 45 (+1) монастирів з 130 (-6) ченцями в них, 2993 (+53) священнослужителів, 16 духовних навчальних закладів з 1118 (+14) слухачами, 26 місій і 9 братств, 36 періодичних видань та 1234 (+2) недільні школи. Кафедральним собором Церкви є Володимирський храм в Києві. УПЦ КП очолює Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет (Денисенко).

Українська Автокефальна Православна Церква має 1220 (+7) релігійних організацій, 67% яких знаходяться у 3-х галичанських областях України. Предстоятель Церкви – митрополит Київський і всієї України Мефодій. Церковну службу в УАПЦ здійснюють 683 (+22) священники. Церква має 7 місій, вісім (+2) монастирів аж з 10 (-2) монахами в них, 301 недільну школу і 7 періодичних видань. Відтак особливого зростання в році 2008-му УАПЦ не мала. Кафедральним собором УАПЦ є Андріївська Церква в Києві.

В Україні, окрім названих, на початок 2009 року діяло ще **ряд інших православних спільнот**. Так, Російська закордонна православна церква мала 33 свої організації. Відомо, що її предстоятель митрополит Агафангел (не Савін) очолив тих в цій Церкві, хто не погодився на об'єднання із РПЦ Московський Патріархат. Поширені в Україні також різні об'єднання православного коріння. Так, Старообрядницька церква Білокриницької згоди мала в 2008 році у нас 62 організації. До Руської православної старообрядницької церкви безповітряної згоди належало 12 громад, 5 з яких – на Житомирщині. Російська істинно-православна церква об'єднує на цей час 32 організації. Церква Матері Божої Преображенної налічує десь 15 громад. Всі течії православного коріння не мають

в Україні своїх навчальних закладів, видань, братств, мають обмежену кількість служителів культури.

Досить активно входить в релігійне життя країни **Українська Греко-Католицька Церква**. За кількістю релігійних організацій 3732 (+47) вона займає третє місце в Україні. Церковну службу в УГКЦ здійснює понад 2,3 тис. священників. 92% мережі греко-католиків зосереджено в трьох галичанських та Закарпатській областях. Очолює УГКЦ кардинал Любомир Гузар. Церква має 106 (+4) монастирів із 1250 (-19) насельниками, 17 місій, 2 братства, 15 навчальних закладів із 1539 (-158) слухачами в них, видруковує 27 газет і журналів, має 1156 недільні школи. Увійшовши антиконституційно у світські школи, Церква скоротила за останні два роки 68 своїх недільних шкіл і проводить катехізацію школярів за рахунок держави. В Києві споруджується повільними темпами (в порівнянні з тим, як будують храми в Галичині) кафедральний собор УГКЦ. Динамічно розвивається останніми роками й **Римо-Католицька Церква України**, яку очолює віднедавна привезений чомусь із Польщі архієпископ Мечислав Мокрицький. Церква має 8 навчальних закладів із 569 (-65) слухачами. На сьогодні діють в Україні 1070 (+9) римо-католицьких організацій. Із них: 907 (+6) громад Церкви, 91 монастир із 704 (-2) насельниками в них, 523 (+6) недільні школи. РКЦ має 13 періодичних видань, 559 (+18) священнослужителів, серед яких 251 – іноземець.

Надто інтенсивно розвивається в Україні **протестантизм**. Він має 8281 релігійну організацію, що становить 24% від загальної цифри релігійних спільнот країни. Серед них: євангельських християн-баптистів – 3033, євангелістів – 293, християн віри євангельської (п'ятидесятників) – 2500, свідків Єгови – 1056 (неофіційно – біля 1500), адвентистів сьомого дня – 1059. Громади реформатської церкви є лише в Закарпатті (118). Лютеранські церкви – німецька, українська, інші об'єднання – відповідно мають 40, 43 і 19 громад. Пресвітеріан в Україні нараховують 76 (+4) громад. Всі протестантські церкви мають необхідні управлінські структури, 89 навчальних закладів з біля 9 тис. (-1 тис.) слухачів, налагоджену видавничу діяльність, видруковують 79 (-10) газет і журналів, опанували ефір українського радіо, виходять на телебачення. При громадах діє 4182 (-200) недільні школи, наявна 191 (-2) протестантська місія.

Мусульманських громад в Україні на січень 2009 року нараховувалось 1135 (-3), які розподілені між 5 управліннями, які в Держкомівській статистиці зразка «кам'яного віку» ще не значаться. Найбільше громад у Духовного Управління мусульман Криму – 959. В Україні діє 8 духовних навчальних закладів мусульман із 301 (-23) слухачем, видруковується 7 їхніх газет, працює 124 (-8) п'ятницькі школи. **Іудаїзм** має нині у нас шість течій, що налічують 268 (-22) громад. Існує сім іудейських навчальних закладів із 203 слухачами, друкується 29 періодичних видань.

Зростання на наших теренах нових, як для України, різних релігійних течій (насамперед неохристиянських, неоорієнталістських і рідновірських) є відображенням загальних тенденцій нинішньої конфесіоналізації релігій світу. Відтак поява у нас НРТ не є якоюсь випадковістю чи чийсь злим умислом. На зміну модерну і в християнстві приходить постмодерн. Визначити достовірну кількість неорелігійних спільнот в Україні надто складно із-за того, що не всі вони пройшли офіційну реєстрацію із-за їх небажання цього. Деяким з них із

незрозумілих мотивів держоргани відмовляють у праві реєстрації, хоч від цього їх діяльність не припиняється, бо ж, згідно законодавства, **реєстрація у нас не є обов'язковою**. На початок 2009 року за офіційною статистикою зареєстровано 1976 (+81) організацій **новітніх релігійних течій (5,73% від загальної мережі країни)**, зокрема неохристиян – 1705 (+78), неоорієнталістів – 154 (+3) і рідновірів -117 (+1). Серед НРТ помітними є спільноти різних харизматичних напрямків (1473 організацій). Вони є переважно в східних та південних областях України. Помітною серед них є Церква Повного Євангелія (635 організацій), Українська Християнська Євангельська Церква (178). Діє також Новоапостольська церква (59 громад), Церква Ісуса Христа Святих останніх днів – мормонів (55), Церква Христа (118). Дещо стабілізувалися неоорієнталістські течії – Товариство свідомості Крішні (46 громад), буддисти (56). Функціонує 109 (-7) громад різних рідновірських напрямків, зокрема 52 – РУНВіри.

Серед **малочисельних релігійних спільнот України** варто назвати Вірменську Апостольську Церкву, яка має 28 (+2) організацій. Центр церкви, очолюваний архієпископом Григорісом, знаходиться у Львові. Проте почалося будівництво вірменського храму і в Києві. Відрадно, що стабілізувалися громади караїмів (їх 13). Надто велику цифру (316) дає офіційна статистика якихось «окремих незалежних релігійних організацій» (з них 268 - зареєстрованих і 48 – незареєстрованих). Постає питання: від кого ці організації виявляють свою «незалежність» і якої (такого ж не може бути, щоб ніякої) вони конфесійної орієнтації. Дивує факт якоїсь байдужості тих, хто протягом року не з'ясував природу цих релігійних феноменів. Складається враження, що статистика в державній установі виготовляється лише для кількісного оперування цифрами, а не з'ясування конфесійних процесів на українських теренах, визначення чинників появи якихось нових течій, їх природи, регіонів поширення і соціально-демографічного портрету їх вірян.

Хоч в 2008 році і зросла кількість духовних навчальних закладів (на 4), але з незрозумілих причин в 2007 році на 2,5 тисяч, а в 2008 році на понад 800 відбулося скорочення кількості тих, хто в них навчається. Статистика кількості громад історичних Церков і кількості священнослужителів засвідчує дефіцит у них кадрів. І водночас маємо незрозуміле зменшення кількості випускників у їхніх же навчальних закладах. Замість того, щоб зростала мережа недільних шкіл, які дають можливість релігійним спільнотам організувати духовне навчання своїх вірян, маємо їх скорочення за останні два роки більше як на сотню. Чи ж то розлінилися батюшки навчати своїх вірних релігії (бо ж скорочуються школи переважно у православних і греко-католиків), а чи ж так звані історичні церкви, всупереч положенню Конституції про відокремлення школи від церкви, прагнуть використати готову шкільну аудиторію для своєї просвіти, не рахуючись при цьому із полісвітоглядністю і поліконфесійністю учнів, небажанням декого з батьків навчати їх дітей різним, не відповідним здобуткам науки більшійним оповідам. Хоч кількість монастирів і збільшилася в останні два роки на 26 одиниць, але не маємо в країні особливого покликання до чернецтва в українських церквах. Лише на 203 осіб зросла кількість їх насельників. В Автокефальній Церкві взагалі ситуація виглядає кумедно: практично на одного ченця один монастир!

2008 рік загалом був успішним для Церкви Московського Патріархату, що не скажеш ні про Київський Патріархат, а тим більше про Автокефальну Церкву. УПЦ МП збільшила кількість своїх громад на 208, мало місце зростання кількості монастирів (на 4) і їх населеників (77). На 241 слухача більше стало в навчальних закладах Московсько-Православної Церкви та й з'явилося 46 нових недільних шкіл. Успіх цей певне пояснюється тим, що в цій Церкві наявна соборноправність, відсутня церковна монархія, успішно працюють різні відділи церковного правління.

Певною мірою стабілізувалося життя в католицьких Церквах – греко-католицькій і римо-католицькій. Близькі цифри до минулорічних у протестантів, мусульман, іудеїв, харизматів, орієталістів і рідновірів. Ось тільки Церкву Повного Євангелія відзначає протягом останніх трьох років зростання її мережі: 583-613-635.

УГКЦ в регіоні її високого поширення все більше утверджується як тоталітарна спільнота. На цей статус прагне УПЦ МП на Півдні і Сході країни. Останньому сприяє діяльність біляцерковних братських структур, що спекулюють на політичних проблемах буття України і вносять напругу не тільки у відносини Православних Церков, а й творять внутрішню опозицію керівництву Церкви, одержуючи мовчазливу підтримку своєї фактично антидержавної, росієфільської діяльності в єпископату Сходу і Півдня України.. Відносини між конфесіями і Церквами в році 2008-му загалом були толерантні, хоч подекуди мали місце протистояння між православними різних церков із-за володіння храмами. Деяко напруженою виявилася релігійна ситуація в Криму, зокрема у відносинах московських православних і кримо-татарських мусульман, останніх - з ваххабітами, деє понад 40 громад яких є вже в АРК, та з хабашістами, як тут називають послідовників мусульманського управління, очолюваного Ахмедом Тамімом. Не вирішеними для Церков залишилися в 2008 році питання реституції, одержання земельних ділянок, зменшення високих податків та ін.

Загалом статистика Держкомнацрелігій нині така, що вона не дає можливості відслідкувати повністю конфесійні зміни в країні, зокрема стан в неорелігійному русі. Будемо сподіватися, що керівник Державного Комітету України у справах національностей і релігій проф. Олександр Саган допоможе нам одержати статистику реальної релігійної мережі країни з тим, щоб ми разом з Комітетом змогли спрогнозувати тенденції конфесійного життя країни на ближню і дальню перспективу.

Професор Анатолій КОЛОДНИЙ

РЕЛІГІЙНА МЕРЕЖА УКРАЇНИ
Таблиця змін з даними на 1 січня відповідного року

Назва церкви	1992	1995	1998	2000	2001	2002	2003	2005	2007	2008
1	2	3	4	5	6		8	9	10	

ПРАВОСЛАВ'Я

УПЦ Київського Патріархату	-	1798 /14	1956 /21	2557 /20	2857 /21	3116 /40	3295 /43	3600/39	3949 /58	4090 /45
УАПЦ	1489	612 /10	1082 /3	1016 /1	1039 /2	1083 /3	1136 /3	1206/3	1189 /1	1212 /1
УПЦ Московського Патріархату	5469	6046 /205	7512 /29	8590/87	9150/96	9640/92	10134/94	10817/123	11238 /113	11509 /101
Російська Православна Вільна Церква (закордонна)	8	8/2	9	8	7	9/1	17	30	33	34
Руська Православна Церква	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Українська істинно-православна незалежна Церква	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-
Українська реформована Православна Церква	-	-	-	-	-	1	-/1	-	-	-
Древлеправославна Церква новозибківська згода	1	-	-	-	-	2	2	-	-	-
Незалежні Правні громади	-	2	3	5	4	4	4/1	-	-	-
Апокаліптична Правна Церква	1	3/1	4	3/1	4	3/3	3/3	-	-	-

Грецькі Прав-ні громади	1	1/1	2/1	2	2	2	2	1	1	1
-------------------------	---	-----	-----	---	---	---	---	---	---	---

ТЕЧІ ПРАВОСЛАВНОГО КОРИННЯ

Російська Прав-на Старообрядницька Церква (білокриницька згода)	44	36 /15	45 /10	49 /8	51 /7	53 /9	56 /9	55 /6	56 /6	56 /6
Руська Православна Старообрядницька Церква (безпопівська згода)	14	4 /9	6 /6	7 /5	7 /2	9 /3	9 /3	10/2	10 /2	10/2
Російська Істинно Прав-на Церква	1	7 /1	24 /1	32	35	34 /1	29 /1	27	32	32/1
Духовні християни-молокани	4	3 /1	4 /1	4	4	4	4	-	-	-
Інокентіївці	1	0/1	-/1	-/1	-/1	-/1	-/1	-	-	-
Іоаніти	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші православні спільноти	-	-	-	-	-	-	-	35/10	66/2	74 /11

КАТОЛИЦИЗМ

Римо-католицька Церква	452	663 /20	772	840 /2	887 /9	932 /9	965 /7	1014 /7	1036 /7	1055 /6
Українська Греко-Католицька Церква	2643	3071 /59	3227 /8	3350 /6	3388 /49	3416 /47	3424 /45	3527 /5	3624 /4	3681 /4
Вірмено-Католицька Церква	1	1	1	1	1	2	3	-	-	-

ПРОТЕСТАНТИЗМ

Німецька Євангелічно-Лютер. Церква	5	18	29	41 /1	40	42	43 /1	36 /1	39 /1	39 /1
Українська Євангелічно-Лютер. Церква	-	3	7	14 /1	23	27 /1	29	41	42	42

Шведська Лютер. Церква	-	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Інші лютеранські церкви	-	-	-	-	-	-	-	-	15	18	18
Пресвітеріани	1	8	20	28	28 /1	36 /1	38 /3	52	66/2	70/2	
Українська Євангелічно-Реформатська Церква	-	2	2	-	3	3	5	-	-	-	
Закарпатська реформатська Церква	91	93	102	105 /3	107 /1	107 /1	110 /1	115/2	118	118	
Угорська реформатська Церква	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	
Базаряни	-	3 /5	4 /5	5 /5	5 /5	9 /5	12 /5	-	-	-	
Всеукраїнський Союз об'єднань християн-баптистів (ЄХБ)	1127	1423 /83	1745 /57	1966 /102	2162 /101	2260 /81	2300 /77	2552 /55	2626 /79	2651 /60	
Рада Церков ЄХБ	44	3/48	4/33	8/25	3/16	10/27	9/22	9/40	9/40	3/39	
Незалежні громади ЄХБ	21	33 /18	41 /20	77 /6	98 /8	116 /10	131 /11	-	-	-	
Братство незалежних церков і місій ЄХБ	-	-	19/7	22	22/1	41/1	45	-	-	-	
Корейська баптистська Церква	-	1	1	3	3	5	4	-	-	-	
Асоціація незалежних євангельських християн-баптистів	-	-	-	-	-	9	11/1	-	-	-	
Собор незалежних євангельських церков України	-	-	3	5	10	6	4	-	-	-	

Незалежні громади євангелічних християн України	-	-	2	2	2	2	2	-	-	-
Об'єднання християнських церков «Слово життя»	-	-	5	6	6	6	6	-	-	-
Євангеліські християни	13	39 / 31	63 / 37	71 / 3	83 / 1	101 / 1	131 / 1	-	250 / 2	274 / 3
Собор незалежних христ. Церков України "ІХТЮС"	-	-	2	2	9	3	2	-	-	-
Чеська Євангеліська Церква	-	-	-	-	2	2	2	-	-	-
Інші організації євангеліських християн-баптистів	-	-	-	-	-	-	-	228 \ 17	242 / 17	250 / 16
Союз Християн віри євангеліської (п'ятидесятники)	565	710 / 129	926 / 63	1061 / 142	1154 / 130	1220 / 122	1335 / 126	1460 / 84	1500 / 88	1530 / 92
Союз вільних Церков християн віри євангеліської	19	30 / 9	54 / 5	80 / 7	110 / 8	122 / 70	129 / 70	112 / 72	128 / 72	129 / 72
Асоціація місіонерських Церков євангеліських християн в Україні	-	-	-	-	4	6	5	-	-	-

Церква євангеліських християн в дусі апостолів в Україні	-	-	-	-	18	19	19	21	21	21
Український Центр об'єднання Церков християн віри євангеліської	-	-	-	-	-	-	3 / 2	40 / 29	50 / 97	51 / 115
Незалежні громади християн віри євангеліської п'ятидесятників	141	57 / 100	-	147 / 86	147 / 86	148 / 27	177 / 26	-	-	-
Громади п'ятидесятників-сіоністів	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші організації християн євангеліської віри	-	-	-	-	-	-	-	317 / 38	362 / 30	395 / 33
Адвентисти сьомого дня	276	424 / 12	616 / 19	725 / 18	790 / 32	853 / 26	914 / 30	964 / 42	1003 / 42	1017 / 40
Адвентисти-реформісти	18	9 / 25	13 / 16	24 / 31	17 / 23	18 / 23	17 / 24	22 / 21	26 / 8	26 / 18
Незалежна громада АСД	-	-	-	1	1	1	2	-	-	-
Свідки Єгови	366	183 / 325	282 / 284	313 / 290	372 / 284	489 / 299	537 / 322	627 / 345	670 / 345	683 / 349
Методистська Церква	3	5 / 1	6 / 2	10	10 / 1	12 / 1	15 / 1	-	-	-
Корейська методистська Церква	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-
Меноніти	-	1	1	2	3	3	3	-	-	-
Незалежні громади протестантського напрямку	-	20 / 2	282 / 55	50 / 2	57 / 2	86 / 2	64 / 8	-	-	-

Громади Англiканської церкви	-	-	-	1	2	2	2	-	-	-
Духовний центр "Нове покоління" християнських церков України	-	-	-	-	7	11/1	15/1	-	-	-
Центр об'єднання евангельських церков в Україні	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-

НЕОХРИСТІАНСЬКІ ТЕЧІЇ

Церква Повного Євангелія	3	56 / 2	157 / 3	303 / 42	288 / 5	297 / 5	392	503 / 7	578 / 5	603 / 10
Громади харизматичного напрямку	24	78 / 20	68	145	159 / 14	197 / 14	214 / 13	-	-	-
Українська християнська євангельська Церква	-	-	-	-	76 / 30	132 / 28	136	159 / 10	1671 / 1	172 / 1
Союз Церкви Божої України	-	-	-	-	18 / 3	21/1	37/1	72/5	77/10	-
Церква Божа в пророцтвах	-	-	-	37 / 4	35	63	67 / 6	67	71	75
Церква Живого Бога	-	-	-	21 / 10	33 / 15	35 / 13	43 / 8	46/2	47/3	48 / 3
Собор Церков України ХВС "Відкрита Біблія"	-	-	-	-	-	18 / 4	26 / 4	-	-	-
Об'єднання Церков християн суботи для Церкви Божої Закарпаття	-	-	-	-	-	13 / 26	13 / 26	-	-	-
Інші харизматичні організації	-	-	-	-	-	-	-	298 / 20	373 / 68	402 / 62

Новоапостольська Церква	-	19 / 5	48 / 3	54 / 1	53 / 1	53 / 1	51 / 2	52 / 7	57 / 7	52 / 7
Церква Ісуса Христа Святих останніх днів	2	7 / 14	40	31 / 26	32 / 26	33 / 27	32 / 24	33 / 17	34 / 14	35 / 20
Церква об'єднання (муни)	-	0 / 2	-	-	-	-	1	-	-	-
Богородична церква (Церква Матерії Божої Перетворюваної)	-	2 / 2	6	2 / 2	3 / 4	7 / 6	8 / 4	-	-	-
Церква Христа	-	-	-	70	81 / 4	87 / 2	95	108	117	117
Громади дослідників Святого Письма	-	3	-	5	5	5	5	-	-	-
Церква нового християнства	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-

ТЕЧІЇ ХРИСТІАНСЬКОГО КОРИННЯ

Церква Нового Єрусалиму (сведенборгці)	1	1	1	2	2	2	2	-	-	-
Зоресвітнє християнство - вільна релігія "Таолан"	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Армія спасіння	-	-	-	-	7	8 / 1	13 / 1	-	-	-
Церква Останнього заповіту (вісаріонівці)	-	-	1	- / 2	- / 2	1 / 3	2 / 3	-	-	-

СХІДНІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ

Буддизм	7	22	30	29 / 6	30 / 8	36 / 4	40 / 3	46 / 1	53 / 3	51 / 3
Свідомість Кріпни	17	23 / 8	36	29 / 11	36 / 12	37 / 9	35 / 9	36 / 6	37 / 6	38 / 7

Віра Бахаї	2	6/1	8	12/1	13	13	13	-	-	-
Послідовник и Саї-Баби	-	-	1	-/1	-/1	-/1	-/2	-	-	-
Всесвітня Чиста Релігія (Сахаджа- Йога)	-	1	2	3/2	6/8	7/10	10/8	-	-	-
Громади ведантистів	-	1	-	1	1	-/1	-/1	-	-	-
Даосизм	1	1	3	3	2	2	2	-	-	-
Місія Чайгані	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Віра світла	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-
Тантристи	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-
Громада- монастир Гух'ясамадж а	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-
Рух Дхарма Кальки	-	-	1	-/1	-/1	-/1	-/1	-	-	-
Громади Шрі Чінмоя	-	-	-/1	-/2	-/2	-/2	-/3	-	-	-
Вайшнавська релігійна громада	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Громада руху Сант Мат (Сурат Шабд Йога)	-	-	-	-	-/1	-/2	1/1	-	-	-
Рух Махаріші	-	-	-	-	-	-/1	-/1	-	-	-
Інші орієнталістські організації	-	-	-	-	-	-	-	30/18	33/18	34/18

ІУДАЇЗМ

Ортодоксальний іудаїзм	40	70/8	97	-	-	-	-	-	-	-
Об'єднання хасидів Хабад Любавич іудейських громад та організацій України	-	-	-	47/2	85/2	99	103	115	123	123

Об'єднання іудейських релігійних організацій	-	-	-	62/5	81/2	74	81	76	77	80
Всукраїнський конгрес іудейських громад	-	-	-	8	11	9	5	12	13	13
Релігійні громади прогресивного іудаїзму	-	-	-	16	34	46	47	50	50	51
Громади месіанського іудаїзму	-	-	-	6	12	15	17	-	-	-
Незалежні іудейські релігійні громади	-	-	-	1	1	13/1	16/1	-	-	-
Іудейська місія "Хоасконім"	-	-	-	-	2	2	1	-	-	-
Іудеохристиянство	-	4	9	11/1	12	14	14	-	-	-
Інші іудейські організації	-	-	-	-	-	-	-	21	22	23

РЕЛІГІЇ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ СПІЛЬНОТ

Вірмено- апостольська Церква	4	10	14	15/1	16/1	18/1	21	21	23	25/1
Караїми	2	2	4	4	9	10	10	11	13	13
Кримчаки	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-

ІСЛАМ

Мусульманські організації	31	120/1	260	-	-	-	-	-	-	-
Духовне управління мусульман Криму	-	-	-	224/45	255/40	280/29	296/29	326/13	338/613	347/613
Духовне управління мусульман України	-	-	-	45	55	56/1	58	62/1	66/1	70

Духовний центр мусульман України	-	-	-	13 / 1	19	14	14	23 / 1	22	22
Незалежні мусульманські громади	-	-	-	13 / 2	28	44	63	57	73	86

ТЕЧІ ЯЗИЧНИЦЬКОЇ ОСНОВИ

Українські язичники (рідновіри)	-	1	1	2	2/1	4	4	-	-	-
Центр об'єднання релігійних громад Рідновірів України	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
Рідна Українська Національна віра	3	23 / 6	37	50 / 3	49 / 2	49 / 2	52 / 2	45 / 1	47 / 2	50 / 2
Незалежні громади Рідної Віри	-	-	-	-	1	2/1	4	-	-	-
Собор Рідної Української віри	-	-	-	-	5	11	13	-	-	-
Давньослов'янські релігійні громади	-	1	2	3	3	3 / 1	3 / 1	-	-	-
Слов'янсько-ведичний рух "Хара-Хорс"	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Інші організації язичників	-	-	-	-	-	-	-	45 / 1	61 / 1	63 / 1

ІНШІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІ

Саснотологічна церква	-	1 / 1	3	3	3 / 1	3 / 1	- / 1	-	-	-
Громада "Наука Розуму"	-	-	-	-	3 / 1	3 / 1	3	-	-	-
Велике Біле Братство ЮСМАЛОС	4	-	-	- / 1	- / 1	- / 2	- / 2	-	-	-

Святославна Церква	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-	
Громада супутників Майстра Сія-Сіясвіт	-	-	-	-	-	-	- / 1	- / 1	-	-	
Організації релігійних течій, що не ввійшли у перелік за 2004-2006 рр.									227 / 54	240 / 48	255 / 48
Разом	12 962	15 787 / 1197	19 631 / 775	22 518 / 1025	24 311 / 1094	25 942 / 1130	27 286 / 1101	29 699 / 1106	31 227 / 1836	32 018 / 1823	

Примітки:

1. Оскільки в офіційній реєстрації релігійних організацій Держкомнацрелігій в Україні до 1995 р. не існувало якогось єдиного стандарту, то в таблиці за 1992 і 1995 роки, при фіксації кількості релігійних організацій можливі деякі незначні погрешності за цей рік. В своїй статистиці за 2004-2007 роки Держком об'єднав споріднені релігійні організації в одну рубрику (інші неоязичницькі, інші неоорієнталістські і т.п.), що не дає можливості поконфесійно вивчати процеси появи і поширення нових релігійних течій.

2. В чисельнику подаються офіційно зареєстровані релігійні організації, в знаменнику - ті організації, які або подали заяви на реєстрацію, або офіційно не зареєструвалися, але інформують державні органи про свою діяльність. Прочерк в таблиці не означає, що в цей рік громада цієї конфесії не функціонувала. Вона могла ще не зареєструватися або бути знятою з реєстрації, але діяти, або ж ввійшла в перелік «інших»..

3. До релігійних організацій офіційна статистика відносить, окрім релігійних громад (парафій), також управлінські центри конфесій, монастирі, духовні навчальні заклади, недільні школи, місії, братства.

Таблицю на основі даних держреєстрації підготував А.Колодний

Нова Інтернет-сторінка Відділення релігієзнавства
<http://ukreligieznavstvo.wordpress.com>

Віртуальна домівка Відділення релігієзнавства Інституту філософії імені Г.С.Сковороди НАН України «переїхала» на нову адресу, зберігши свою назву «Українське релігієзнавство». Це – також колективний блог співробітників Відділення та членів УАР. Ми вдячні попередній українській блог-платформі на онлайні (нині ліквідованій), де ми набували перший досвід самостійного виходу в Інтернет-простір. На жаль, звідти не вдалося отримати поставлені нами матеріали, довелося їх поновлювати, тому відкриття нової Інтернет-сторінки відбулося не відразу. Сподіваємося на новій блог-платформі, вже маючи попередній досвід, представляти нашу роботу системніше й повніше.

Нова форма присутності в мережі Інтернет, а отже – й вихід на новий рівень присутності в науковому світі, зручна тим, що дозволяє робити це без посередників, навіть технічних, та доступніша в роботі за сайт. Блоги відкриваються будь-яким бажаним, й блогери на одному порталі можуть створювати спільноти (колективний блог) за інтересами. На власних блогах співробітники Відділення релігієзнавства та члени УАР можуть безкоштовно публікувати свої праці, вести Інтернет-дискусії, зручно зберігати матеріали по роботі, оприлюднювати верифіковані дослідження (експертні опитування, інтерв'ю, тощо), а колективний блог представляє нашу спільну діяльність, та передбачає її колективні обговорення, пошук та здійснення співпраці.

Новий блог «Українське релігієзнавство» вже відшукується в інтернет-пошуковиках, зокрема – в Google. Нова наша блог-платформа, яка є міжнародною системою, зручніша не лише розширеними структурними можливостями, але й тим, що на wordpress.com є доступний для кожного зареєстрованого автоперекладач, з допомогою якого можна перекладати матеріали блогів на близько півтори сотні різних мов світу. Це – прекрасна нагода для нас здійснювати міжнародну професійну співпрацю, знайомити з нашими матеріалами якомога більшу кількість зацікавлених.

Відтак, сподіваємося розширювати фахову присутність у світі. Членом УАР, котрі бажать увійти в Інтернет-спільноту «УР», слід відкрити персональні блоги на порталі <http://www.wordpress.com>, та написати про це на адресу nan@online.ua. При потребі консультацій – звертайтеся за цією ж адресою.

**НОВИНИ РЕЛІГІЙНОЇ
ТА РЕЛІГІЄЗНАВЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Слов'янський правовий центр Росії і діючий при ньому Інститут релігії та права **видрукують часопис «Релігія и право»**. Часопис друкує важливі статті з питань правового забезпечення свободи віросповідань. Для одержання часопису потрібно вийти на його редакцію і вислати їм необхідні кошти. Адреса редакції: 115035 Москва, 3-й Калашевский пер., д.5, стр. 5. Тел. (495) 645-10-44. Факс: (495) 953-75-63. E-mail : rlinfo@mail.ru. Інтернет-сайт: www.sclj.ru

«Компендіум Католицької Церкви» видруковано видавництвом «Кайрос». Це – синтез соціального вчення Церкви. Тут йде мова і про політичну владу, і про економіку, і про родинні відносини, і про працю, і про міжнародні стосунки.

Релігієзнавство. Навчальний посібник. – Чернівці, 2008. Чернівецький університет видрукував свій черговий навчальний посібник з релігієзнавства. В посібнику подаються теми та плани лекцій і семінарських занять, ключові поняття курсу з релігієзнавства, методичні рекомендації до семінарських занять, індивідуальні навчально-дослідні завдання. Посібник розрахований на студентів нерелігієзнавчих спеціалізацій.

Релігії Росії. Календар-справочник. Автор-составитель М.Одинцов. – СПб, 2009. Книга насамперед є календарем і набором різних висловлювань і віршів (як духовного, так і світського змісту), кулінарних порад і гороскопів, а тому незрозумілою є її загальна назва. Цікавими в ній є таблиці релігійної мережі (загальні і конфесійні) як Росії взагалі, так і окремих суб'єктів Федерації. Цитати релігійного змісту в книзі підібрані діаметрально протилежної зорієнтованості – від богословських до атеїстичних. Автор подеколи подає календарні інформації про деякі дрібні конфесії нинішньої Росії, зокрема про саянтологів.

Смирнов А.К. Мстислав (Скрипник): громадсько-політичний і церковний діяч. – 1930-1944. – К., 2008. На великому джерельному матеріалі, частина якого вперше введена до наукового обігу, аналізується процес формування суспільно-політичних поглядів, розглядається парламентська, партійна, культурно-освітня діяльність Степана Скрипника у міжвоєнний період. Водночас детально простежується участь його в національно-церковному русі за українізацію Православної Церкви в Польщі, в процесі інституалізації УАПЦ формації 1942 року.

Релігійна свобода. Науковий щорічник №14: Державно-церковна політика в Україні як фактор формування громадянського суспільства. – К., 2009. Книга вміщує статті українських науковців, які об'єднані рубриками: 1.Актуальні проблеми державної політики у сфері свободи совісті. 2.Релігія в контексті розбудови громадянського суспільства. 3. Конфесійний чинник в розбудові громадянського суспільства. 4. Релігія в контексті українського державотворення.

Религія и право. Информационно-аналитический журнал. Под ред.. Анатолия Пчелинцева. Библиотека релігієзнавця одержала комплект часопису за 2008 рік. Кожне його число вміщує низку статей з питань співвідношення релігії і суспільства, конфесійного життя Росії і світу, правового забезпечення свободи совісті. Цікавими є статті представників Слов'янського правового центру з досвіду судової і правовикористовуваної практики.

Фонотека радіо «Воскресіння». Відділення релігієзнавства одержало в подарунок десять дисків з цієї фонотеки. Співробітники Відділення вдячні за цей значимий і щедрий подарунок. До комплекту входять записи роздумів Мирослава Любачівського «Вірую в єдиного Бога», міркування Миколи Тимошика у записі В.Качура про духовну спадщину митрополита Іларіона (Огієнка), Володимира Сергійчика про нескорену Церкву, Сергія Здіорука на тему «Суспільно-релігійні відносини: виклик Україні XXI століття». Шкода, але серед фонозаписів є й бездарний запис розмірковувань Дмитра Степовика про християнські конфесії світу – на тему, в якій він виявляє свою поверхову обізнаність. Надто цікавим виявився диск «Обрії Ватикану» (особливо після того, як побуваєш особисто в Апостольській Столиці). Тут також є запис розмірковувань Петра Шкраб'юка до 1020-річчя хрещення Київської Русі.

СТОРІНКА КОНФЕСІЇ*

ЦЕРКВА «ДІМ СЛАВИ БОЖОЇ»**

«Дім Слави Божої» є сучасною незалежною Християнською Церквою протестантського напрямку, коріння вчення якого ґрунтується на живій вірі, про яку вперше світ почув від Мартіна Лютера ще в XVI столітті. Унікальністю Церкви є те, що вона не заціклюється на якомусь одному конфесійному вченні, а намагається максимально широко, використовуючи Біблію і особливо Новий Завіт, донести людям істину Вічного Слова так, як її відкриває Дух Святий, охоплюючи всі теми від страждання до процвітання духа, душі і тіла. Основою усього вчення Церкви є лише канонічна Біблія - 39 книг Старого і 27 Нового Завіту.

Мета Церкви – донести до максимальної кількості людей в Україні та за її межами істину, що спасіння, як подарунок, можна отримати лише через віру в Ісуса Христа як свого Господа і з надприродною допомогою Духа Святого. Саме про це й символізує емблема Церкви: розгорнута Біблія, на її фоні – земна куля, обгорнута язиками полум'я, а над нею символ Святого Духа – голуб, від якого йдуть промені на Землю та напис: «Дім Слави Божої». Церква має особливу ціль - побудувати Дім молитви, в якому буде відновлена скинія Давида, де 24 години на добу, 12 місяців в рік буде прославлятися без перерви Ім'я Бога.

Перше офіційне служіння, у якому взяло участь біля 30 осіб, відбулося 14 листопада 1999р., де було проголошено Церкву в духовний світ як клітинку Тіла Ісуса Христа. З того часу Церква успішно трудиться на ниві Божій, виконуючи головне завдання Спасителя: «Тож ідіть, і навчіть всі народи, християчи їх в Ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів. І ото, Я перебуватиму з вами повсякденно аж до кінця віку! Амінь» (Мт.28:19-20).

На сьогоднішній день Церква проводить свої Богослужіння в центральній Церкві у м. Чернівці та двох дочірніх Церквах у Чернівецькій та Тернопільській областях. Керівним органом Церкви є Духовна Рада, яка складається із духовно і фізично зрілих рукопокладених служителів та очолюється старшим пастором Церкви.

* В кожному новому числі часопису "Сторінка конфесії" надається новий релігійний течії.

** Матеріал підготувала аспірант Відділення релігієзнавства ІФ НАН України Сніжана Продивус.

Старший пастор Церкви Продивус Роман Юрійович народився у Тернопільській області у 1961р. у сім'ї п'ятидесятників. З дитинства батько вчив його Слову Божому, але світ не збирався відпускати молоду людину на служіння Богу. Саме тому справжнє покаяння відбулося лише у 1982р. після повернення з армії, чому передували наступні події. Попавши в армію у 1980р. і закінчивши «учебку» на Уралі, у Романа Прудивуса з'явилася реальна можливість потрапити в Афганістан. Але ж коли тривога, то ми звертаємось до Бога. Молилися рідні та знайомі, а він пообіцяв Богу, що, якщо не потрапить в Афганістан, то буде Йому служити. Звичайно, Бог відповів на молитву і подальша служба Романа Продивуса пройшла у Чехословаччині.

Проте, прийшовши з армії, він «успішно» забув дане Богу слово. Але Бог його не забув. Однієї серпневої тихої ночі о 3-й годині він прийшов до Романа Прудивуса і нагадав про його обіцянку: *«Роман, ти обіцяв Мені служити!»*. Сон зняло як рукою і піт виступив по всьому тілу. Голос був могутнім, але в той же час наповнений любов'ю, як турботливого батька. Стало зрозуміло, що обіцянку потрібно виконувати. І саме з цього часу й почався шлях Романа Юрійовича від справжнього покаяння до пастора Церкви, яким він був одногосно обраний громадою у 1999р. та рукопокладений у 2000р. Пастор Роман одружений. Вони з дружиною Наталею виховують двох дочок - Сніжану та Роксолану.

Ми віримо: 1) Що тільки Біблія (канонічні 39 книг Старого і 27 книг Нового Завіту) є істинним Словом Божим (2 Тим. 3:16). 2) В Триєдиного Бога, який проявляється в трьох іпостасях: Отець, Син і Дух Святий (Мт.28:19; Ів.5:7). 3) Що Бог Отець, Бог Син і Бог Дух Святий є рівновеликими (Повт. Зак.6:4). 4) Що Бог Отець не має початку і не має кінця й вічно перебуває на небі (Об.4:11; 1Тим.6:15-16). 5) Що Бог Син не має початку і не має кінця, приходив на Землю в образі стовідсоткової людини, залишаючись при цьому стовідсотковим Богом (Ів.1:1-4,14). 6) Що Бог Дух Святий не має початку і не має кінця, був посланий Отцем за проханням Сина на Землю, як Утішитель для всіх істинно віруючих. (Мм.3:16; Бут.1:2). 7) Що людина створена за образом та подобою Бога і є триєдиною. Вона є дух, має душу і живе у тілі (Бут.1:26). 8) В непорочне зачаття Ісуса Христа від Духа Святого і народження від Діви Марії (Мт.1:18; Лк.1:35). 9) Що реально існує рай і пекло. Місце вічного перебування після земного життя, відповідно, праведників та грішників (Мм.25:46). 10) Що спасіння отримується по милості Божій як подарунок, без діл, через визнання Ісуса за Господа свого життя (Еф.2:8-9; Рим.6:23). 11) В Другий прихід Ісуса Христа за Церквою і з нетерпінням чекаємо його (1Сол.4:16-1; Об.20:6). 12) В реальне

існування духовного світу, який населений різноманітними духовними істотами, ангелами, демонами та інше (Об.4:8; Еф.6:12)

Нашу віру ми втілюємо через наші вчення:

- 1) **Народження згори (Ів. 3:3; Мк 16:16; Еф. 2:8; 1Петр.3:21).** Це необхідна умова для того, щоб людина мала вічність з Богом на Небі. Народження згори складається із наступних пунктів: **а)** Покаяння у своїх гріхах, визнання Ісуса за Господа. **б)** Благодать Божа і наша віра. **в)** Прийняття Водного Хрещення з повним зануренням під воду у дорослому віці.
- 2) **Спасіння (Євр. 9:27).** Це можливість уникнення покарання у вічності за свої зроблені на Землі гріхи. Кожна людина, яка жила, живе чи буде ще жити на Землі, у визначений Богом Отцем час стане перед Його обличчям на суді Білого престолу, після тисячолітнього царства. Імена спасених (хто народився згори) будуть записані в Книгу Життя. Вони будуть жити з Богом вічно, а диявол, смерть, пекло і всі грішники (не народжені згори) будуть кинуті в «озеро вогненне» навіки. Народжуючись згори, ми стаємо дітьми Божими і спасеними людьми. Але якщо людина буде робити свідомі (сплановані) гріхи в житті і не буде в них каятися, тоді вона відпадає від Божої благодаті і втрачає спасіння. Ніхто не має сили (в тому числі і диявол) забрати в людини спасіння, а тільки сама людина своїм свідомим вибором жити в гріху.
- 3) **Гріх.** Це дії людини, які порушують заповіді Божі і не прославляють Його Ім'я, це те все, що суперечить написаному Слову (Новому Завіту).
- 4) **Церква.** Кожна людина, яка дійсно народжена згори, повинна обов'язково стати членом однієї із помісних живих Церков, оскільки після закінчення періоду благодаті на зустріч з Ісусом буде піднесена саме Церква Ісуса Христа. Церква – це люди, а не храми, будинки чи інші будівлі. Є три різновиди Церкви: а) Всесвітня Церква Ісуса Христа, яка складається з помісних Церков усіх народів і племен, що викуплені та омиті Кров'ю Ісуса Христа (Об.5:9-10). б) Помісна Церква – це люди народжені згори, спасенні по благодаті, об'єднані однією вірою та маючи єдиний погляд на вчення (Дії 2:42). в) Домашня Церква – це люди в кількості від 5 до 15 осіб, які є членами однієї помісної Церкви, зустрічаються 1-2 рази в тиждень для молитви, вивчення Слова, підтримки, підбадьорення один одного і т. д. (1Кор.16:19).
- 5) **Хрещення Духом Святим (Дії 1:8; 8:17. Дії 10:44-46, 2:1-4).** Кожен християнин після визнання Ісуса за Господа повинен бути хрещеним Духом Святим з ознакою говоріння іншими мовами. Хоча інші мови не є умовою для спасіння людини, але вони є необхідними для того, щоб християнин мав силу Духа Святого для виконання Божої волі на Землі. Говоріння іншими мовами є стовідсотковим підтвердженням хрещення людини Духом Святим. Отримується хрещення Духом Святим як подарунок від Бога, по вірі того, хто просить, та через молитву, проповідь та рукопокладання служителя.
- 6) **Молитва (Євр. 33:3; 1 Ів. 5:14-15; Мт. 18:19; 1 Сол. 5:17; Еф. 6:18).** Це розмова з Богом як із своїм Татом. Це - діалог людини з Богом. Молитви є індивідуальні та колективні, розумом та духом (інші мови), прохання та прославлення та інші. Молитися можна всюди: вдома, в Церкві, в громадському транспорті, в полі і т. д., тому що Бог є Дух і Він є присутнім всюди одночасно.

7) **Сім'я (Бут. 2:23-24; Мм. 19:6).** Велику увагу Церква приділяє сім'ї. Сімейні відносини установлені Богом ще до гріхопадіння людини і є основою будь-якого здорового суспільства. Шлюб – це добровільний союз між людьми протилежної статі з метою продовження людського роду, сексуального задоволення та переборювання життєвих труднощів. Відношення Церкви до розлучення є дуже негативним, тому що це є пряме порушення написаного Слова: «Що Бог поєднав, людина нехай не розлучує». Розлучення не є гріхом, коли партнер допустив зраду, чи залишив сім'ю. Невинна сторона має право на благословення в другому шлюбі. Діти – це Боже благословення. Але на нас лежить відповідальність і право скільки мати дітей та їхнє виховання. Попередження вагітності не абортивним методом не є гріхом. В Церкві приділяється багато уваги для зміцнення сімей та їхнього благословення через вчення, проповіді та семінари. Останній із них відбувся восени 2008 року і був присвячений 25-й річниці сімейного життя ст. пастора Продивус Р.Ю.

- 8) **Зцілення та звільнення (Іс. 53:4-5; Лк.4:18; 1Петр.2:24).** Кожен християнин має право на стовідсоткове здоров'я та стовідсоткову свободу в Ісусі Христі. Оскільки хвороби і залежності прийшли через гріхопадіння, то ми вчимо, що на Голгофі Ісус заплатив ціну за всі хвороби людей і приніс їм свободу. Багато хвороб та абсолютно усі залежності людини мають демонічне походження. Саме тому, щоб людина стала повністю здоровою чи вільною від залежності алкогольної, тютюнової, наркотичної, блуду і т. д., спочатку потрібно її бажання та віра, а вже потім потрібно заборонити, вигнати нечистий дух та лікувати наслідки.
- 9) **Влада (Лк.10:19; Кол.2:15; 1Пв.2:12-14; Мт.10:1).** Ісус Христос переміг усі сили темряви на Голгофському Хресті. З моменту воскресіння Ісуса вся влада на Землі знову повернута людині. Саме тому кожен народжений згори християнин має реальну владу над усіма бісами та демонами. Застосовуючи цю владу, ми повинні

проганяти сили темряви із свого життя та допомагати звільнитися від впливу темряви іншим людям від хвороб, залежностей, проблем.

- 10) **Вечеря Господня (Ів. 6:53-57; 1Кор.11:23-26; Мм.26:26-28).** Вечеря Господня, причастя, хлібопереломлення – це єдність з Ісусом через споживання Його Крові та Тіла. Це - заповіт життя. Кожен, хто претендує на вічність з Богом на Небі, повинен брати участь у Вечері Господній на Землі. Крихта хліба та ковток вина через нашу молитву та по нашій вірі стають Тілом та Кров'ю Христа і наповнюють нас силою Неба для вічного життя. Церква проводить причастя кожну першу неділю місяця, а також під час кожного третього служіння на Домашній Церкві.
- 11) **Велике доручення (Мт. 28:19; Мк. 16:15; 2Кор. 5:20).** Суть великого доручення є в тому, що кожен, хто є учнем Ісуса Христа, повинен бачити своїм головним щоденним служінням Богу – свідчення всім людям про істину спасіння. Від Імені Ісуса та сповнені силою Духа Святого ми повинні виховувати учнів, які будуть продовжувати справи Христа на Землі, утверджувати Царство Небесне, Царство Боже в серцях людей.
- 12) **Другий прихід Ісуса (Мт.24:36; 1Сол.4:16-17; Об.20:6,11).** Метою другого приходу Ісуса є влада і керівництво над усією Землею. Ісус прийде у всій Своїй Славі та силі як Цар Царів. Ніхто, крім Отця, не знає точно час приходу Сина на Землю. Другий прихід Ісуса буде відбуватися у два етапи: а) Перший раз Він з'явиться у повітрі перед періодом великої скорботи, щоб забрати Церкву. б) Другий раз Він фізично прийде на Землю після скорботи і буде царювати на Землі разом із усіма святими тисячу років. Після цього – Суд, а існуючі Небо та Земля будуть знищені, і будуть утворені нова Земля та нове Небо, де спасенні будуть вічно жити з Богом.

Наше вчення ми реалізуємо через наше служіння:

- 1) **Молитовне служіння.** В Церкві «Дім Слави Божої» молитовне служіння займає одне із провідних місць, тому що ми віримо, що саме молитва рухає руку Божу на Землі. По наших молитвах Бог зцілює, звільняє, спасає людей та вирішує їхні проблеми. У Церкві «Дім Слави Божої» проводяться такі загальноцерковні молитви: а) *Молитва по четвергах*, де головна увага приділяється стоянню у «проломі» за нашу країну, місто, рідних та близьких. б) *Нічна молитва*, яка проходить в ніч з п'ятниці на суботу, де Церква молиться за різні важливі теми та потреби Церкви та Тіла Христового в цілому. в) *Молитовний марафон*, який проходить протягом доби. Тобто члени Церкви моляться дома, по черзі змінюючи один одного, щоб молитва була безперервною протягом 24 год.
- 2) **Прославлення.** В Церкві «Дім Слави Божої» ми приділяємо дуже велику увагу прославленню, тому що через хвалу і поклоніння Божий народ входить в Його присутність. Крім того, Богу подобається, коли Його діти співають, танцюють, плескають в долоні, піднімають руки, радіють в Його присутності. Кожне служіння розпочинається групою прославлення, яка за допомогою різних інструментів та вокального співу славить Бога протягом однієї години. Увесь зал бере активну участь разом із групою прославлення у хвалі та поклонінні Творцю (Пс.150).
- 3) **Домашні Церкви.** Домашня Церква, чому вона і називається домашньою, проводиться вдома в одного із членів Церкви. Вони проходять за регіонами та

спільними інтересами. Це служіння є особливо любиме членами Церкви, тому що через нього приділяється особлива увага і турбота кожній людині, яка є в Домашній Церкві. На Домашній Церкві людина може отримати відповіді на питання по Біблії, на життєві ситуації, а також підтримку та молитовне покриття. Через Домашні Церкви виконується головне завдання, яке залишив Ісус Христос – спасіння людей. Члени домашніх церков доносять істину спасіння своїм рідним, родичам, знайомим та співробітникам. Коли людина приймає спасіння, вона має повну можливість ходити на Домашню Церкву, де вона зможе глибше пізнавати Слово Боже.

- 4) **Дитяче служіння.** Біблія говорить про те, що коли направити юнака змалку, то коли він і стане старим, то не зійде із цієї дороги (Пр. 22:6). Саме тому в Церкві паралельно із центральним служінням, проходять заняття із дітьми різних вікових категорій. Є молодша, середня та старша групи. В цих групах вчителі стараються розкрити дітям істину Слова Божого на доступному для кожної вікової групи рівні.
- 5) **Молодіжне Служіння.** Молоді хлопці та дівчата ходять разом з батьками на Богослужіння Церкви. Але, крім цього, для молоді Церкви організоване молодіжне служіння. Щонеділі ввечері молодь збирається разом. Молодіжне служіння розпочинається із хвали та поклоніння Богові. Після чого обговорюються хвилюючі питання молоді. Потім за чаєм молоді люди спілкуються між собою. Закінчується молодіжне служіння цікавими та веселими іграми та молитвою за індивідуальні потреби. Крім цього, молодь бере активну участь у житті Церкви, служачи в різних служіннях.

- 6) **Театральне служіння.** Це один із сучасних, але поки що не дуже для всіх зрозумілий вид служіння. Через театральні постановки можна виявити недоліки та показати шляхи їх вирішення. Водночас це є можливість через театр доносити людям, які ще не пізнали Христа як свого особистого Господа і Спасителя, істину спасіння. Ісус говорив до людей притчами, а театр – це постановки у вигляді притч, щоб людям краще можна було сприйняти істини Слова Божого.
- 7) **Консультація.** Це служіння покликане відповісти на багато нагальних і складних питань в житті віруючих, які вони не змогли вирішити самостійно. Проводить його ст. пастор Церкви із своїми помічниками. Особливістю служіння є молитви, які руйнують дію родових, насланих та набутих проклять.
- 8) **Зцілення, звільнення.** Це служіння ґрунтується на Слові Ісуса, сказаному ним своїм учням: «Хто увірує й охреститься, той буде спасений; а хто не увірує, той буде осуджений. А ось чуда будуть супроводжувати тих, які увірують: Ім'ям моїм, виганятимуть бісів, будуть говорити мовами новими; братимуть змії руками; і хоч би що смертоносне випили, не пошкодить їм; на хворих будуть руки класти, і добре їм стане» (Мк 16:16-18). Кожна Церква, яка претендує на

Христову, повинна мати такі служіння. Через таке служіння люди отримують реальні зцілення від різних хвороб та звільнення від будь-якої залежності (алкогольної, наркотичної, комп'ютерної, азартної та ін.).

- 9) **Наповнення Духом Святим.** Служіння розраховане лише для народжених згори християн, оскільки не народжені згори не можуть наповнюватись Духом Святим. Це служіння особливої присутності Духа Святого, де кожен спрагнений може максимально наповнитись Його присутністю. Для чого? Щоб мати більше сили, здібності, мудрості, помазання для служіння Богу та в повсякденному житті. Цьому служінню передують піст і молитва, в яких бере участь вся Церква.
- 10) **Школи.** В Ос. 4:6 написано: «Погиє народ Мій за те, що не має знання...». Для навчання всіх бажаючих в Церкві «Дім Слави Божої» організовані і діють різні школи, де глибоко і водночас зрозуміло розкриваються вихідні істини християнства. а) Базовою є *Біблійна 9-тимісячна школа*, яка глибоко розкриває фундаментальні істини Слова Божого і передбачає вивчення 30 головних тем Біблії. б) *Євангелізаційна школа*, в якій кожний бажаючий навчається тому, як правильно, аргументовано та сміливо доносити істину спасіння кожній людині. в) *Школа служителів – лідерів* допомагає кожному християнину розкрити свій потенціал і виконати волю Божу в кожній сфері життя. Школа вчить не опускати руки, не здаватися їй, головне, відтворювати якості й характер Ісуса. г) *Пасторська школа*. виховує душпасторів Домашніх Церков, даючи їм знання для якісного та ефективного служіння.
- 11) **Газета «Дім Слави Божої».** Через неї Церква прагне донести до максимальної кількості людей, що Бог є реальний і людинолюбний та відповідає на їхні молитви. В кожному числі газети є слово ст. пастора Романа Прудивуса на одну із важливих тем християнства, а також реальні свідчення людей, які пережили у своєму особистому житті зцілення, звільнення та чудеса вирішення їх потреб. Розповсюджується членами Церкви близьким, знайомим та усім бажаючим.
- 12) **«Вихід Є!».** Це є телепередача, яка транслюється на місцевому чернівецькому каналі ТВА на область та прилеглі райони інших областей. В суботу та неділю живе Слово Біблії лунає із уст ст. пастора до кожного телеглядача, де він прагне донести до людей, що вихід є із будь-якої навіть найбільш заплутаної, складної та тупикової ситуації в житті. Полягає він в тому, щоб з вірою звернутися до Бога в молитві і ніколи в житті не опускати руки.

Богослужіння Церкви «Дім Слави Божої» проходять щонеділі о 10:00 в Чернівцях за адресою вул. Шепетівська, 5 (Будинок естетики та дозвілля).

Телефон офісу Церкви: (8-0372)- 55-32-19.

ЦІКАВО ЗНАТИ

Професор шотландського університету з Единбургу Дунган Форган на основі ним же запропонованих підрахунків визначив, що **в нашій Галактиці не лише існують «брати по розуму», а й що їх кількість визначається тисячами цивілізацій.** Проте Форган заперечує можливість контактів між ними. Зрештою вчений, дослідивши природу появи живих організмів, прийшов до висновку, що в Галактиці має існувати 361 розумна цивілізація.

Антрополог Скотт Етрен із Мічиганського університету і співробітники його лабораторії висувають версію: **релігія – органічний побічний продукт людського мислення.** Віра в те, що під час сну чи магічного трансу душа може покидати тіло, наявне у всіх народів. У кожної другої дитини 4-літнього віку є уявний друг, а дорослі подумки спілкуються із померлими родичами чи вигаданими коханцями. Для природного відбору – це плюс. Така здатність допомагає існувати в складній соціальній ієрархії і передбачити витівки невідомих

нам ворогів, підкреслюють вчені. Етрен говорить про «трагедії розумності» - людина усвідомлює, які біди можливі, в тому числі і її власна смерть. І тоді вроджені механізми підказують нам таке рішення цієї неприємної проблеми, як релігійні вірування. Ми хапаємося за цей «ключ нашої темниці». Саме тому у складні й тяжкі часи люди масово звертаються до релігії.

сті та ін., нашої незалежності. Для нас всі вони – вороги України. І в цьому керівництвом нам служить Українська Біблія – «Кобзар» Тараса Шевченка, а він, як відомо, писав: «Я так її, я так люблю // Мою Україну убогу, // Що проклену святого Бога, // За неї душу погублю!».

Ми прагнули своїм часописом оперативну інформувати Вас про конфесійне життя України і світу, подоколи коментуючи його події своїми статтями рубрики «Тема номеру», «Тема дня», «Актуальна тема» та ін.. «Сторінка конфесії» часопису дала Вам інформації про майже сто різних релігійних течій, спільнот чи Церков, які нині діють на теренах України. Статті про конфесії написані об'єктивно, безоціночно, без співставлення з іншими віросповіданнями, бо ж тоді б почалося аргументування істинності одних і еретичності інших. Часто до написання статей до Сторінки ми залучали авторів із самих конфесій. Оцінки змісту цих статей може вільно давати наш читач – критикувати, а чи ж симпатизувати, погоджуватися. Але те – вже поза нашим часописом, хоч ми інколи й одержували лайливі листи і на адресу тієї чи іншої релігійної течії, а то й навіть на нашу адресу. Нас звинувачували в тому, що ми пропагуємо різні релігії. Але пропагувати й інформувати – це різні речі. Більше того, якщо ви кимось із релігійного поля України невдоволені, то ми даємо Вам матеріал для його критики. А то ж бовкають часто навіть найвищого рангу церковні діячі словами «тоталітарні секти», «деструктивні релігії», абсолютно не знаючи що є що. З точки зору тієї конфесії, яку Ви в такий спосіб відносите до якогось неприйнятного релігійного напрямку, ваша релігійна течія є такою ж вигадкою, облудою, витвором сатани тощо. Більше того, коли ці інші бачать ще й одягання такого їх критика, то вони у нас питають чи то є язичник, що на себе стільки всього поначіпляв, чи візантійський імператор, що на голові носить якусь посудину, а чи ж, як дитина, любитель різних побрякушок, цяцьок.

Ми обстоюємо принцип толерантності міжконфесійних відносин, утверджуємо цю толерантність через наші публікації, обстоюємо при зустрічах з діячами різних релігій. Християнам ми прямо кажемо: сприймайте все у світі через призму Біблії, а не пізніших її коментарів, будьте вірними учнями саме Ісуса Христа! А як відомо, Бог ніде не засвідчував, якими обрядовими діями його слід вшановувати, бо ж він про себе сказав чітко і недвозначно: «Я є!». А Ісус Христос закликав любити не просто ближнього, а навіть того, хто тобі немилий, твій ворог.

Окремий розділ нашої роботи – інформування про законодавче забезпечення свободи совісті і віросповідань. Ми видруковували в часописі різні міжнародні й українські документи з питань свободи буття релігії, інформації про досвід свobodного функціонування релігійних спільнот. З часопису можна було дізнатися про новинки релігійної та релігієзнавчої літератури.

Зрозуміло, що не все в нашому часописі було до вподоби нашим читачам. Одного з них так допекли наші статті з критикою проросійської діяльності спільнот Московсько-Превославної Церкви України, що він надіслав нам примірники часопису із своїм шкодуванням, що його передплатив. Ми спокійно до цього поставилися, навіть із усвідомленням виконаного нами національного обов'язку. Передплатнику повернули гроші й вибачилися за те, що псували йому настрої.

Проблемою для нас є фінансування видруку часопису. Просимо наших читачів вибачити нас за наявні огріхи при видруку статей-довідок. Признаюся Вам відверто: не маємо коштів, щоб оплатити літредактора, коректора, передруки тощо. Часопис до видруку ми готуємо на чистому ентузіазмі. Особливу допомогу у цьому мені надає Павло Павленко. Маємо лише одиничних спонсорів. Уже назріває у нас бажання із-за фінансової скрути взагалі припинити видрук «Релігійної панорами». Може ще на нашому ентузіазмі дотягнемо до середини 2010 року – це б то до свого десятиліття. «Вмер» часопис релігієзнавців «Людина і світ», певно що така доля буде і в «Релігійної панорами». Чогось вона тим, на кого ми розраховували – вузівських викладачів релігієзнавства, студентів і аспірантів релігієзнавчих спеціалізацій, чиновників сфери державно-церковних відносин, церковних менеджерів, виявилася непотрібною. Ми навіть не знаємо, хто нас читає, бо ж на наше неодноразове прохання написати про себе, ми одержували мінімальну кількість відповідей.

Не легко працюється редколегії часопису. До кожного числа нам потрібно підібрати різноконфесійний матеріал. Приходиться перелопачувати до двох сот світських і релігійних газет та журналів, звертатися до сайтів Інтернету. Обіцяні інформації від в Україні сущих конфесій ми не одержуємо, хоч всі вони неодноразово обіцяли давати щомісячно два-три, як ми кажемо, «метелики». Знайшлися окремі читачі часопису, які час від часу нам надсилають такі «метелики» про своє конфесійне життя. Особлива дяка нашому постійному дописувачу І.Вішку. Виручають нас від католиків – нунціатура Апостольської Столиці, від православних – офіс Київського Патріархату, від протестантів - п'ятидесятники і українські лютерани, свідки Єгови, від мусульман – спільнота «Арраїд» і Київський муфтіят, від орієнталістів – лише релігійна спільнота Карма Каг'ю. Хоч ми й передплачуємо для нашої Бібліотенки релігієзнавця понад 60 релігійних періодичних видань, але ж не всі конфесії виставляють свої газети і журнали на передплату, не всі бажають поповнити наш читальний зал релігійної періодики просто шляхом регулярної пересилки чи передачі нам свої видання для їх неупередженого опрацювання. Звучать лише претензії: чому про нас нічого не пишете? А як написати – з потолка. Своїх штатних кореспондентів ми не маємо, а інформацію про себе Ви ж не надсилаєте. Правда, керівники деяких релігійних спільнот пояснюють нам таке їх «мовчання» небажанням дразнити традиційні Церкви, яким прислуговується місцева влада. Певна рація в цьому є. Але якби, скажімо, протестанти описали свою благодійницьку діяльність, то ті традиційні відчули б свою суспільну непотрібність, бо ж вони працюють лише на вертикаль, забуваючи, що Христос закликав любити і ближнього свого. Ближній тоді для них слугує тільки грошодателем, а не об'єктом душпастирювання.

В своїх оцінках діяльності окремих релігійних спільнот, церковних діячів я буваю прямим, недипломатичним. У нас в Україні кажуть: хіба мені з ними дітей хрестить? Їх покликання – служити Богу, Україні і Людині. Якщо ж вони служать не Богу, а мамоні, не своїй, а чужій державі, підмінюють служіння Людині собі служінням, то як можна бути при цьому дипломатом, мовчуном, а чи ж підлабузником. Часопис наш служить Правді і Істині. Ми нікого не силуємо його читати чи передплачувати.

Дякуємо тим, кому він прийшовся до душі і просимо письмово відповісти на наші декілька питань: хто Ви є – наш дорогий Читачу? з якого часу читаєте наш часопис? які Ваші враження від нього? які Ваші поради з приводу покращення журналу? Заздалегідь вдячний –

професор Анатолій КОЛОДНИЙ